

STUDIJA

EVALUACIJA POSTOJEĆEG I PRIJEDLOG NOVOG MODELA ZA IZRAČUN INDEKSA TE IZRAČUN NOVOG INDEKSA RAZVIJENOSTI JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE SAMOUPRAVE U REPUBLICI HRVATSKOJ

GLAVNI ISTRAŽIVAČI:

Prof.dr.sc. Nada Denona Bogović, CLER d.o.o., Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Prof.dr.sc. Saša Drezgić, CLER d.o.o., Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Dr.sc. Saša Čegar, CLER d.o.o., Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci

SURADNICI:

Prof.dr.sc. Nada Karaman Aksentijević, CLER d.o.o., Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Prof.dr.sc. Hrvoje Šimović, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Doc.dr.sc. Zoran Ježić, CLER d.o.o., Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Dr.sc. Jakša Puljiz, Institut za razvoj i međunarodne odnose Zagreb

Rijeka, Zagreb, 2017.

SADRŽAJ

1. UVOD

2. DOSADAŠNJI RAZVOJ MODELA IZRAČUNA INDEKSA RAZVIJENOSTI S ASPEKTA REGIONALNE POLITIKE REPUBLIKE HRVATSKE

- 2.1. Kronologija izrade i primjene indeksa razvijenosti u Republici Hrvatskoj
- 2.2. Sagledavanje indeksa razvijenosti s aspekta integriranih razvojnih ciljeva i politika

3. KONCEPCIJSKO POLAZIŠTE ZA IZRADU NOVOG MODELA INDEKSA RAZVIJENOSTI I RAZVSTAVANJA JLP(R)S

- 3.1. Teritorijalna razina izračuna indeksa razvijenosti
- 3.2. Odabir relevantnih pokazatelja i grupa pokazatelja
- 3.3. Odabir pondera
- 3.4. Opravdanost uvođenja dvojnog indeksa razvijenosti
- 3.5. Konceptijski okvir primjene novog indeksa razvijenosti u Republici Hrvatskoj

4. EVALUACIJA POSTOJEĆEG MODELA INDEKSA RAZVIJENOSTI

- 4.1. Ocjena relevantnosti pokazatelja postojećeg indeksa i prijedlozi novih pokazatelja
- 4.2. Testiranje mogućnosti unapređenja postojećeg modela izračuna indeksa razvijenosti
- 4.3. Evaluacija postupka standardizacije i agregacije pokazatelja

5. KRITERIJALNI PRISTUP ODABIRA NOVOG MODELA INDEKSA RAZVIJENOSTI

- 5.1. Kriteriji za odabir pokazatelja
- 5.2. Kriteriji za odabir metoda standardizacije i agregacije pokazatelja
- 5.3. Balansirana z-score metoda
- 5.4. Balansirana z-score metoda vs. postojeći model izračuna indeksa razvijenosti
- 5.5. Prijedlog razvojnih skupina u novom modelu indeksa razvijenosti

6. OSVRT NA SUSTAV FISKALNOG IZRAVNANJA

7. ZAKLJUČAK

PRILOZI

1. UVOD

Prema važećem Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske („Narodne novine“ br. 147/14, u daljnjem tekstu ZRRRH) cilj je politike regionalnog razvoja pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala. Radi postizanja navedenog cilja, politikom regionalnog razvoja posebno se nastoji osigurati: povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s prioritetima razvoja središnje razine te ciljevima kohezijske politike Europske unije;¹ potpora slabije razvijenim područjima za povećanje i optimalno korištenje vlastitog razvojnog potencijala otklanjanjem uzroka razvojnih teškoća; odgovarajuće mjere za ravnomjeran i održiv razvoj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u pograničnom području; poticanje teritorijalne suradnje te učinkovito korištenje sredstava strukturnih i investicijskih fondova Europske unije namijenjenih regionalnom i urbanom razvoju.

Kao krovni dokument provedbe regionalne politike, ZRRRH propisuje ocjenjivanje i razvrstavanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (u daljnjem tekstu: JLP(R)S) prema stupnju razvijenosti te određuje način utvrđivanja potpomognutih područja.² Ocjenjivanje i razvrstavanje JLP(R)S realizira se temeljem izračuna vrijednosti indeksa razvijenosti, kompozitnog ponderiranog pokazatelja odabranih socio-ekonomskih pokazatelja. Način izračuna, pokazatelji za izračun indeksa razvijenosti, udio pojedinog pokazatelja u ukupnoj vrijednosti indeksa razvijenosti i druga pitanja s tim u vezi uređuju se Uredbom Vlade Republike Hrvatske.³

¹Zakonski definirani ciljevi regionalne politike RH usklađeni su sa širim, strateškim okvirom (Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske, 2010., te Nacrt prijedloga Strategije regionalnog razvoja, srpanj 2016.) koji također proizlazi iz kohezijske politike EU. Tako je člankom 174 Ugovora o funkcioniranju EU (Treaty on the Functioning of the European Union) definirano da će Unija razvijati i provoditi svoje aktivnosti koje dovode do jačanja gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije. Unija ima za cilj smanjiti stupanj razvojnih divergencija različitih regija i zaostalosti kod najmanje razvijenih regija. Među regijama, posebnu pažnju treba obratiti na ruralna područja, područja pogođena industrijskom tranzicijom i na regije koje pate od teških i trajnih prirodnih ili demografskim nedostataka, kao što su najsjevernije regije s vrlo niskom gustoćom naseljenosti i otoci, prekogranične i planinske regije.

Izvor: Prema: <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

² Članci 32.- 38. ZRRRH

³ Vidjeti: Uredba o indeksu razvijenosti („Narodne novine“ br. 63/10 i 158/13).

Indeks razvijenosti prema ZRRRH predstavlja instrument za ocjenjivanje razine socio-ekonomskog razvoja i ocjenjivanje stupnja razvijenosti JLS-a i JP(R)S-a te za kategorizaciju potpomognutih područja. Zbog toga možemo konstatirati da je indeks razvijenosti jedan od ključnih instrumenata regionalne politike Republike Hrvatske. To potvrđuje i pristup Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova EU (u daljnjem tekstu: MRRFEU) prilikom uvođenja jedinstvenog sustava ocjenjivanja razvijenosti svih teritorijalnih jedinica temeljenog na indeksu razvijenosti. MRRFEU naime ocjenjuje kako takav pristup doprinosi jednostavnosti i transparentnosti cjelokupnog sustava, čime se omogućava bolje usmjeravanje poticaja i stječe kvalitetnija podloga za uključivanje i isključivanje jedinica iz sustava potpomognutih područja o kojima država dodatno skrbi.⁴

Unatoč značajnim pomacima u osmišljavanju i upravljanju regionalnim razvojem te pokušajima uspostave cjelovitog i koherentnog sustava na načelima suvremene regionalne politike, dosadašnja, višegodišnja iskustva svih sudionika ukazuju na potrebu propitivanja sadašnjeg modela izračuna indeksa razvijenosti, odnosno sustava ocjenjivanja i razvrstavanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj. Dio stručne i znanstvene javnosti također ukazuje na neka ograničenja sadašnjeg modela i na potrebu njegove dorade. Potreba za kreiranjem novog indeksa razvijenosti koji će istovremeno omogućiti i bolju usmjerenost razvojnih poticaja i vezivanje intenziteta potpora sa stupnjem razvijenosti, jasno je prepoznata i od strane nositelja regionalne politike Republike Hrvatske. Tako je primjerice radi ostvarenja ciljeva programa Vlade RH za razdoblje 2016.-2020., u području koje se odnosi na poticanje ravnomjernijeg regionalnog razvoja, predviđena i izmjena sadašnjeg modela izračuna indeksa razvijenosti.⁵ Također, MRRFEU 2016. godine započinje s aktivnostima u cilju evaluacije postojećeg indeksa razvijenosti, njegove dorade, prijedloga modela za izračun te izračuna novog indeksa razvijenosti.

⁴ MRRFEU (2012): *Strateški plan za razdoblje 2012.-2014.*, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, Zagreb

⁵ Vidjeti: https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/ZPPI/Dokumenti%20Vlada/Program_Vlada_RH_2016_2020.pdf

Svrha i ciljevi Studije

Sve naprijed navedeno, kao i činjenica da je u tijeku postupak izrade *Nacrta prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske*, razlozi su zašto se na zahtjev MRRFEU pristupilo izradi ove Studije. Ona svojim sadržajem treba poslužiti kao stručna podloga za izmjene Zakona o regionalnom razvoju u području koje regulira ocjenjivanje i razvrstavanje JLP(R)S prema stupnju razvijenosti i potpomognuta područja, te kao stručna podloga za donošenje nove Uredbe o indeksu razvijenosti. Zbog toga je Studija imala tri osnovna cilja:

- Izvršiti evaluaciju postojećeg modela izračuna indeksa razvijenosti i istražiti opravdanost uvođenja dvojnog indeksa
- Definirati kriterije za odabir novog modela izračuna indeksa
- Predložiti novi model izračuna indeksa razvijenosti.

S obzirom na dosadašnji tijek razvoja modela izračuna indeksa razvijenosti, istraživačko polazište u Studiji bili su ZRRRH i Uredba o indeksu razvijenosti,⁶ te prethodne stručne podloge u vezi s izračunom indeksa razvijenosti: Kriteriji za izradu sustava za definiranje područja Republike Hrvatske koja zaostaju u razvoju – 2. faza projekta;⁷ Novi pristup u ocjenjivanju i kategorizaciji teritorijalnih jedinica prema razvijenosti⁸; Ocjenjivanje i razvrstavanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema indeksu razvijenosti;⁹ Preporuke za unapređenje postojećeg i dizajniranje novog modela indeksa razvijenosti.¹⁰ Za sva testiranja, simulacije i izračune te osnovom toga, rangiranje i razvrstavanje JLP(R)S koristila se informatička aplikacija izrađena za potrebe MRRFEU – ESTAT indeks razvijenosti.¹¹ Sve navedene stručne podloge rezultat su projektnih zadataka definiranih od strane ministarstva nadležnog za regionalni razvoj za potrebe mjerenja razine razvijenosti teritorijalnih jedinica odnosno njihovo razvrstavanje u skupine prema stupnju razvijenosti.

⁶ Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, „Narodne novine“ br. 147/14; Uredba o indeksu razvijenosti („Narodne novine“ br. 63/10 i 158/13).

⁷ Institut za međunarodne odnose, Zagreb, 2001.

⁸ Institut za međunarodne odnose, Zagreb, 2006.

⁹ Institut za međunarodne odnose, Zagreb, 2010.

¹⁰ Centar za lokalni ekonomski razvoj Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 2016.

¹¹ Centar za lokalni ekonomski razvoj Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 2016.

S obzirom na svrhu i ciljeve Studije, kreirana je struktura sadržaja.

U **drugom poglavlju** koncizno je prikazan dosadašnji tijek razvoja modela indeksa razvijenosti s aspekta vođenja regionalne politike Republike Hrvatske. Prikazana je kronologija izrade i primjene indeksa razvijenosti, te je dat kritički osvrt u smislu sagledavanja indeksa razvijenosti s aspekta integriranih razvojnih ciljeva i politika u Republici Hrvatskoj.

Treće poglavlje sadrži konceptualna polazišta i promišljanja autora o osnovnim obilježjima novog modela izračuna indeksa razvijenosti. Osim teorijskih spoznaja i empirijskih iskustava u smislu odabira relevantnih pokazatelja mjerenja dostignute razine razvijenosti i teritorijalnih disproporcija, u ovom se poglavlju načelno raspravlja o opravdanosti tzv. modela dvojnog indeksa razvijenosti, kao mogućeg alternativnog načina izračuna stupnja razvijenosti JLP(R)S u Republici Hrvatskoj. Također je predložen i objašnjen konceptijski okvir primjene novog indeksa razvijenosti.

U **četvrtom su poglavlju** prikazani rezultati evaluacije postojećeg modela indeksa razvijenosti, kako s aspekta ocjene relevantnosti pokazatelja i njihove težinske vrijednosti, tako i s aspekta primijenjenog postupka standardizacije i agregacije pokazatelja. Sukladno istraživačkog zadatku u okviru ovog poglavlja izneseni su najznačajniji nalazi testiranja s aspekta unapređenja postojećeg indeksa razvijenosti. Argumentirani su stavovi o (ne)opravdanosti uvođenja demografskog indeksa razvijenosti.

U **petom poglavlju** na osnovu dobivenih nalaza iz prethodnih dijelova Studije, definiran je kriterijalni pristup izrade novog modela izračuna indeksa razvijenosti. On sadrži kriterije za odabir pokazatelja novog kompozitnog indeksa, te kriterije za odabir nove metodologije standardizacije i agregacije pokazatelja. Na osnovu tako postavljenih kriterija predložena je, testirana i argumentirana balansirana z-score metoda za izračun novog indeksa. Sukladno sadržajnim obilježjima predložene metode, autori su predložiti i grupiranje JLP(R)S prema razvojnim skupinama.

U šestom poglavlju dat je osvrt na sustav fiskalnog izravnjanja, ali bez dublje analize budući da u vrijeme izrade Studije još uvijek nisu bile poznate odrednice i obilježja budućeg sustava fiskalnog izravnjanja u kontekstu primjene indeksa razvijenosti. Zbog toga je u okviru ovog poglavlja napravljena vrlo okvirna procjena fiskalnih učinaka predloženog modela izračuna indeksa razvijenosti na državni proračun, a temeljena je na postojećem sustavu raspodjele prihoda od poreza na dohodak.

Zaključno, prikazani su najznačajniji rezultati istraživanja i prijedlozi za kreiranje novog modela izračuna indeksa razvijenosti.

2. DOSADAŠNJI RAZVOJ MODELA IZRAČUNA INDEKSA RAZVIJENOSTI S ASPEKTA REGIONALNE POLITIKE REPUBLIKE HRVATSKE

Regionalna politika Republike Hrvatske u svojim počecima bila je usmjerena na obnovu ratom razorenih područja. Njezin razvoj sa zakonodavnog gledišta možemo ocijeniti kao put od različitih područnih zakona prema sustavnoj politici, od reaktivnog k aktivnom pristupu upravljanja regionalnim razvojem. U razdoblju od sredine devedesetih do 2002. godine donijeti su sljedeći zakoni: Zakon o područjima posebne državne skrbi (PPDS, „Narodne novine“ br. 44/1996), Zakon o otocima („Narodne novine“ br. 34/1999), Zakon o obnovi i razvoju Grada Vukovara („Narodne novine“ br. 44/2001) i Zakon o brdsko-planinskim područjima („Narodne novine“ br. 12/2002). Ti su zakoni bili usmjereni na konkretna područja u Republici Hrvatskoj u svrhu poticanja njihovog bržeg razvoja putem povlaštenog položaja u financiranju.¹² Zakonom o PPDS-u, donesenim 1996., utvrđene su skupine na temelju statusa okupiranosti tijekom Domovinskog rata i udaljenosti od državne granice rata. Treća skupina PPDS-a, uvedena 2002., sastojala se od jedinica koje zaostaju u razvoju izdvojenih na temelju kriterija ekonomske razvijenosti, strukturnih teškoća, demografskog i posebnog kriterija.

2.1. Kronologija izrade i primjene indeksa razvijenosti u Republici Hrvatskoj

Kreiranje modela na osnovu kojeg je utvrđena treća skupina PPDS-a može se smatrati početkom dizajniranja indeksa razvijenosti. Naime, za definiranje treće skupine PPDS-a korišteno je čak 11 pokazatelja: dohodak po stanovniku, udio osoba koji ostvaruju prihode u cijeloj populaciji, izvorni prihodi lokalnih jedinica po stanovniku, stopa nezaposlenosti, stopa zaposlenosti, socijalna pomoć po stanovniku, opće kretanje stanovništva, stopa obrazovanosti, gustoća stanovništva, indeksi starenja stanovništva i vitalni indeks.¹³ Također, korištena su dva posebna kriterija vezana uz pogranični položaj lokalne jedinice i postojanje minski sumnjivih područja. U okviru projekta CARDS 2002 „Strategija i jačanje kapaciteta za

¹² Prema: Ott K., Bajo A. (2001): *Lokalne financije i lokalni proračuni u Republici Hrvatskoj*, Financijska teorija i praksa, 25(3), Zagreb, 2001

¹³ Institut za međunarodne odnose, Zagreb (2001): *Kriteriji za izradu sustava za definiranje područja Republike Hrvatske koja zaostaju u razvoju – 2. Faza projekta*; i Institut za međunarodne odnose, Zagreb (2005): *Novi pristup u ocjenjivanju i kategorizaciji teritorijalnih jedinica prema razvijenosti*

regionalni razvoj“ na temelju modela izdvajanja treće skupine PPDS-a razrađen je i predstavljen prvi prijedlog za izračun indeksa razvijenosti.

Početak aktivnosti Republike Hrvatske u cilju pristupanja Europskoj uniji inicirao je i prve korake u uspostavi cjelovitog i koherentnog sustava upravljanja regionalnim razvojem na načelima suvremene regionalne politike. Proces je zahtijevao usklađivanje naše regionalne politike s propisima i strateškim smjernicama kohezijske politike Europske unije, odnosno uspostavu takvog sustava upravljanja koji ima za cilj smanjenje regionalnih nejednakosti, jačanje kapaciteta svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, te i dalje vođenje posebne brige o izrazito osjetljivim područjima kao što su otoci, ruralne sredine, sredine s posebnim ekonomskim i demografskim poteškoćama i sl. Usklađivanje sa zahtjevima i kohezijskom politikom EU, rezultiralo je 2009. godine donošenjem Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: ZRRRH iz 2009. godine) te Strategijom regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2010. godine. Na taj je način određen pravni, institucionalni i strateški okvir za upravljanje politikom regionalnog razvoja. U okviru takve, novo uspostavljene relacije između središnje i regionalne razine temeljene na partnerskom odnosu između središnje države i sudionika regionalnih i lokalnih nositelja razvoja, važnu novinu predstavlja i uspostava novog sustav ocjenjivanja i razvrstavanja JLP(R)S prema stupnju razvijenosti i izdvajanje potpomognutih područja na temelju vrijednosti indeksa razvijenosti.

U cilju vođenja suvremene regionalne politike, ZRRRH iz 2009. godine propisan je postupak ocjenjivanja i razvrstavanja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti. U međuvremenu, inicijalni model indeksa razvijenosti postupno se dorađivao i mijenjao, da bi svoju prvu službenu primjenu doživio upravo donošenjem spomenutog Zakona 2009. godine. Na temelju ZRRRH iz 2009. godine prvi je puta službeno u 2010. godini proveden postupak ocjenjivanja i razvrstavanja jedinica lokalne i područne samouprave koji se temelji na indeksu razvijenosti.¹⁴ Postupak je proveden u skladu s metodologijom izračuna indeksa razvijenosti utvrđenom Uredbom o indeksu razvijenosti („Narodne novine“ br. 63/10, u daljnjem tekstu: Uredba) koja regulira odabir i korištenje

¹⁴ Institut za međunarodne odnose, Zagreb, 2010.: *Ocjenjivanje i razvrstavanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema indeksu razvijenosti*

pokazatelja za izračun, sam postupak izračuna indeksa razvijenosti, udio pojedinog pokazatelja u ukupnoj vrijednosti indeksa razvijenosti i druga pitanja s tim u vezi. ZRRRH iz 2009. usklađenim s načelima i praksom vođenja regionalne politike u Europskoj uniji, te Uredbom iz 2010. stvorene su pravne pretpostavke za provedbu postupka ocjenjivanja i razvrstavanja svih JLP(R)S prema indeksu razvijenosti.

Takav pristup ocjenjivanju i razvrstavanju teritorijalnih jedinica prema stupnju razvijenosti razlikovao se u odnosu na dotadašnju praksu. Novim se sustavom određivanje slabije razvijenih područja čiji se razvoj posebno potiče („potpomognuta područja” - sukladno članku 26. ZRRRH iz 2009.) počeo provoditi na lokalnoj i na županijskoj razini, za razliku od prijašnjeg pristupa gdje se određivanje slabije razvijenih područja provodilo isključivo na lokalnoj razini. Time je uvažena činjenica da je lokalna razina u nekim slučajevima preniska teritorijalna razina za vođenje učinkovite regionalne politike. Nadalje, pored identificiranja područja s razvojnim poteškoćama, provedeno je kategoriziranje svih teritorijalnih jedinica prema razvijenosti. Takav se pristup temeljio na suvremenom shvaćanju regionalne politike koja je, premda koncentrirana na najmanje razvijena područja, imala za cilj poticati razvoj cjelokupnog državnog teritorija. Izravno povezivanje razine regionalnih poticaja s razinom razvijenosti bilo je usmjereno na izgradnju kvalitetnog okvira poticanja razvoja svih lokalnih i županijskih jedinica u skladu sa stupnjem razvijenosti pojedine jedinice. Također, takav je pristup omogućavao uključivanje i isključivanje jedinica iz sustava sukladno promjenama stupnja razvijenosti što je do tada bio samo slučaj s izdvajanjem treće skupine područja posebne državne skrbi. Konačno, takvim sustavom ocjenjivanja i razvrstavanja dobivena je analitička podloga za praćenje stupnja razvijenosti svih lokalnih i županijskih jedinica na godišnjoj razini čime su stvorene pretpostavke unaprjeđenja informacijske osnove za vođenje regionalne politike.¹⁵

Od 2010. godine provedena su dva službena postupka ocjenjivanja i razvrstavanja JLP(R)S prema indeksu razvijenosti, temeljem kojih je, u skladu sa ZRRRH iz 2009. godine, Vlada Republike Hrvatske donijela odgovarajuće odluke o razvrstavanju JLP(R)S u pojedine skupine razvijenosti:

¹⁵ Institut za međunarodne odnose, Zagreb 2010.: Ocjenjivanje i razvrstavanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema indeksu razvijenosti

- **prvu**, 2010. godine, s početkom primjene 01.01.2011. - Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti ("Narodne novine" br. 89/10),
- **drugu**, 2013. godine s početkom primjene 01.01.2014. godine - Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti ("Narodne novine" br. 158/13).

Metodologija izračuna indeksa za period 2010.-2012. razlikuje se od one vezane za indeks izračunat za period 2006.-2008. Uredbom o izmjeni i dopunama Uredbe o indeksu razvijenosti ("Narodne novine" br. 158/13) donesene su tri značajne izmjene. Prva izmjena odnosi se na izmjenu izračuna izvornih prihoda po stanovniku pri čemu su isključeni prihodi od prodaje nefinancijske imovine čime je onemogućen utjecaj kratkoročnih izvora financiranja u proračunskim prihodima na veličinu indeksa razvijenosti. Drugom izmjenom vrijednost indeksa razvijenosti se umanjuje za 10 postotnih bodova za JLS-e koje su Zakonom o PPDS-u razvrstane u prvu i drugu skupinu PPDS-a, a kojima indeks razvijenosti prelazi 75% prosjeka države. Time se pokušalo osigurati da ratom razorene JLS-e koje ne bilježe značajno viša odstupanja u socio-ekonomskoj razvijenosti u odnosu na prosjek države zadrže status potpomognutog područja. Ovom je izmjenom za 25 JLS-a koje su svrstane u prvu ili drugu skupinu PPDS-a osigurana kategorizacija u potpomognuta područja, iako prema vrijednosti originalnog indeksa ne pripadaju prvoj i drugoj skupini razvijenosti.¹⁶ Treća se izmjena odnosi na izvor podataka za izračun općeg kretanja stanovništva. Tom je izmjenom definirano da se kao izvor podataka za izračun općeg kretanja stanovništva ne uzimaju podaci prema rezultatima dvaju zadnjih popisa stanovništva Republike Hrvatske, već usporedivi podaci u posljednjem dostupnom desetogodišnjem razdoblju.

Donošenjem Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske u prosincu 2014. godine („Narodne novine“ br. 147/14, u daljnjem tekstu ZRRRH iz 2014. godine) zadržan je model izračuna indeksa razvijenosti, način ocjenjivanja i razvrstavanja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema indeksu razvijenosti, a koji je uveden ZRRRH iz 2009. godine.

¹⁶ Perišić, A. i Wagner, V. (2015): *Development index: analysis of the basic instrument of Croatian regional Policy*, Financial Theory and Practice, 39 (2), str. 205.-236.
Dostupno na: http://www.fintp.hr/upload/files/ft_p/2015/3/perisic_wagner.pdf

Novina uvedena ZRRRH iz 2014. vezano za ocjenjivanje i razvrstavanje JLP(R)S prema indeksu razvijenosti je ta da se postupak ocjenjivanja provodi svake pete, a ne treće godine kako je to uređivao ZRRRH iz 2009. godine. Ovim su zakonom PPDS zamijenjena potpomognutim područjima na osnovu vrijednosti indeksa razvijenosti. Intencija promjene bila je rješavanje višegodišnjih problema različitih kategorija slabije razvijenih područja Republike Hrvatske. Prema važećem ZRRRH iz 2014. indeks razvijenosti primjenjuje se kao kriterij za dodjelu državnih poticaja kroz kategoriju potpomognutih područja (I. i II. skupina JLS prema indeksu razvijenosti i I. skupina županija, svi s indeksom razvijenosti manjim od 75% prosjeka Republike Hrvatske). Indeks razvijenosti koristi se, gdje je to opravdano i primjenjivo i u selekcijskim kriterijima za odabir projekata koji se financiraju iz europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI fondovi).

S obzirom da je zadnji postupak ocjenjivanja proveden 2013. godine, s primjenom od 01.01.2014., novi postupak ocjenjivanja bi se prema članku 52. ZRRRH iz 2014. godine trebao provesti u 2019. godini s početkom primjene 01.01.2020. godine (odnosno 5 godina od stupanja na snagu ZRRRH iz 2014. godine).

2.2. Sagledavanje indeksa razvijenosti s aspekta integriranih razvojnih ciljeva i politika

Prilikom promišljanja o konceptualnim odrednicama izrade novog indeksa razvijenosti te razvrstavanja jedinica lokalne i područne samouprave, važno je ukazati na sadašnji nesustavan i nekonzistentan pristup formuliranja ne samo politike regionalnog razvoja, već i njenih bitnih pratećih odrednica kao što su sustav fiskalnog izravnjanja te politika demografske obnove (koja u stvari jedva da je i postojala).

Poticanje ravnomjernog regionalnog razvoja definirano je samim ZRRRH, ali i drugim propisima od kojih najvažniji utjecaj ima Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“ br. 117/93, 69/97, 33/00, 73/00, 127/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02, 147/03, 132/06, 26/07, 73/08, 25/12, 147/14, 100/15, 115/16), Zakon o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2017. godinu („Narodne novine“ br. 119/16), Zakon o brdsko-planinskim područjima („Narodne novine“ br. 12/02, 32/02, 117/03, 42/05, 90/05, 80/08, 148/13, 147/14), Zakon o otocima („Narodne novine“

br. 34/99, 149/99, 32/02, 33/06), Zakon o obnovi i razvoju Grada Vukovara („Narodne novine“ br. 44/01, 90/05, 80/08, 38/09, 148/13) te Zakon o područjima posebne državne skrbi („Narodne novine“ br. 86/08, 57/11, 51/13, 148/13, 76/14, 147/14, 18/15).

Samim ZRRRH („Narodne novine“ br. 147/14) iz 2014. godine, člankom 39. propisano je donošenje Programa regionalne konkurentnosti i urbanog razvoja kojim se utvrđuju mjere poticanja regionalne konkurentnosti i urbanog razvoja, nositelji provedbe mjera, provedbene aktivnosti, izvori sredstava, te metodologija praćenja i vrednovanja provedbe pojedinih mjera. Također, člankom 40. propisan je Program održivog društvenog i gospodarskog razvoja potpomognutih područja i drugih područja s razvojnim posebnostima kojim se utvrđuju mjere i projekti poticanja razvoja potpomognutih područja i drugih područja s razvojnim posebnostima, nositelji provedbe mjera i projekta, provedbene aktivnosti, izvori sredstava te metodologija praćenja provedbe i vrednovanja pojedinih mjera. Temeljem navedenih dokumenata koji se donose na razdoblje od četiri godine, propisano je donošenje godišnjih planova provedbe. Pored toga, člankom 42. ostavljena je mogućnost stručne i financijske pomoći za pripremu projekata na potpomognutim područjima i drugim područjima s razvojnim posebnostima.

Međutim, navedeni mehanizam nije zaživio u praksi te su primijenjena samo parcijalna rješenja – na primjer, kapitalne pomoći u okviru Programa održivog razvoja lokalne zajednice. Pregledom odobrenih projekata može se zaključiti da je riječ o dopuni slabog fiskalnog kapaciteta potpomognutih lokalnih samouprava. Prijavljeni te odobreni projekti nisu rezultat potreba nastalih promišljanjem razvojnih ograničenja što se ne može niti očekivati od strane lokalnih samouprava koje nemaju primjereni ljudski i tehnički kapacitet. Stoga, nedostaje upravo konzistentan sustav mjera i aktivnosti definiran od strane središnje vlasti koji će efikasno podržavati i razvijati lokalne razvojne potencijale (iako su pozivom za iskaz interesa definirane smjernice u okviru socijalne, komunalne te gospodarske infrastrukture).

Nadalje, u okviru ZRRRH određuju se i dodatni prihodi za jedinice lokalne samouprave I. i II. kategorije u okviru prihoda od poreza na dobit te naknade za eksploataciju mineralnih

sirovina te zaštićena prirodna područja. Dodatna pomoć osigurana je i kroz poticanje stambenog zbrinjavanja.

Izmjenama Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“ br. 117/93, 69/97, 33/00, 73/00, 127/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02, 147/03, 132/06, 26/07, 73/08, 25/12, 147/14, 100/15, 115/16) započeo je proces reforme sustava fiskalnog izravnjanja u okviru kojeg je također prilikom raspodjele pomoći iz državnog proračuna te poreza na dohodak jedna od ključnih kategorija bila razvrstavanje lokalnih samouprava temeljem indeksa razvijenosti. Prijelazno razdoblje, u okviru reforme osigurano je Zakonom o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2017. godinu („Narodne novine“ br. 119/16) kojim je i definirano donošenje novog modela financiranja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Važno je istaknuti da je korištenje indeksa razvijenosti kao kriterija fiskalnog izravnjanja neprimjereno s obzirom da se nigdje ne uzimaju u obzir fiskalne potrebe lokalnih jedinica, nego se promatraju samo proračunski prihodi po stanovniku. U tom bi smislu promjene u okviru Zakona o regionalnom razvoju trebale biti usuglašene s novim sustavom financiranja u kojem je fiskalno izravnjanje izdvojeno iz problematike regionalnog razvoja te je fokusirano na uklanjanje mjera fiskalne neravnoteže koje predstavljaju razliku između fiskalnog kapaciteta i fiskalnih potreba. Cilj fiskalnog izravnjanja je omogućiti ujednačenu ponudu javnih dobara i usluga u svim lokalnim i područnim samoupravama što je nužan temelj za politike poticanja regionalnog razvoja. Čini se da su se do sada mjere poticanja regionalnog razvoja miješale s fiskalnim izravnjanjem što je čitav sustav financiranja činilo netransparentnim te neučinkovitim. Svakako da u tom smislu ostaje i revidirati Zakon o brdsko-planinskim područjima i Zakon o otocima kako bi se sve mjere i aktivnosti svele na zajednički razvojni nazivnik.

Dosadašnje mjere i aktivnosti poticanja ravnomjernog regionalnog razvoja odnosile su se na kombinaciju pretežno mehanizama fiskalnog izravnjanja te donekle poticanja razvoja kapitalnim dotacijama. Međutim, nije postojao sustav fiskalnog izravnjanja niti poticanja razvoja koji bi zaista uklanjao fiskalne neravnoteže te uklanjao razvojna ograničenja. Nasuprot tome, pogotovo u domeni fiskalnog izravnjanja sustav je bio netransparentan i neučinkovit. Mjere demografske obnove nisu niti postojale.

Dosadašnje mjere fiskalnog izravnjanja zasnivale su se uglavnom na pomoćima te posebnom statusu u okviru raspodjele poreznih prihoda, te se kao takve smatraju neprikladnima. Osim nedovoljne transparentnosti, jedan od problema dosadašnjih mjera fiskalnog izravnjanja odnosi se na činjenicu da se nerazvijenim područjima ostavlja dio ostvarenih prihoda od poreza na dohodak i dobit, a koji su na tim područjima uglavnom zanemarivi. S druge strane, kapitalne pomoći nisu dovoljno fokusirane na jasno određene razvojne ciljeve regionalne politike Republike Hrvatske.

U svakom slučaju, kreiranje novog indeksa razvijenosti, kao jednog od instrumenta regionalne razvojne politike Republike Hrvatske, trebalo bi uklopiti u širi okvir integralne regionalne razvojne politike koji bi sadržavao objedinjene zakonski regulirane ciljane mjere, stupove provedbe te osigurao mehanizme praćenja efikasnosti provedbe.

3. KONCEPCIJSKO POLAZIŠTE ZA IZRADU NOVOG MODELA INDEKSA RAZVIJENOSTI I RAZVRSTAVANJA JLP(R)S

Pozicioniranje indeksa razvijenosti kao instrumenta regionalne politike unutar adekvatnog konceptualnog okvira izazovan je istraživački zadatak. Tim prije što niti ekonomska teorija i znanstvena literatura, niti zakonodavstvo i praksa Europske unije ne nude jednostavan, jedinstven i opće prihvaćen pristup. Međutim veliki broj radova i različiti aspekti istraživanja ove tematike, upućuju na njenu izrazitu složenost i višedimenzionalnost posebice s aspekta vođenja različitih politika. Najznačajniji problemi koji se mogu iščitati iz brojnih radova i praksi pojedinih zemalja, posebno se odnose na odabir reprezentativnih pokazatelja i njihove strukture. Pri tom se reprezentativnost pokazatelja promatra s različitih aspekata, kao što je razina teritorijalnog prikaza, način vrednovanja odabranih pokazatelja, odabir jednostavnih ili višestrukih pokazatelja (indeksa) razvijenosti.

3.1. Teritorijalna razina izračuna indeksa razvijenosti

Veliki je broj pojedinačnih pokazatelja, te temeljem njih konstruiranih kompozitnih indeksa koji mjere stupanj razvijenosti pojedinih nacionalnih ekonomija, regija i teritorijalnih jedinica niže razine. U konačnici cilj je dobiti što realniju sliku ne samo stupnja razvijenosti pojedinih razina, već ako je riječ o pokazateljima unutar zemlje izmjeriti i stupanj regionalnih nejednakosti odnosno dispariteta. S obzirom na izrazito visok stupanj regionalnih nejednakosti u Republici Hrvatskoj prioritetni cilj regionalne politike usmjeren je upravo na njihovo smanjenje. Identifikacija i mjerenje regionalnih nejednakosti osnovni je uvjet za odabir odgovarajućih ekonomsko-političkih instrumenata usmjerenih na smanjenje tih razlika. Pritom je važno pitanje koje indikatore odabrati za njihovu identifikaciju i mjerenje. Ovdje se prvenstveno želi naglasiti da nisu svi indikatori i kompozitni indeksi primjenjivi za mjerenje svih razina prostornih jedinica.

Ako pođemo od **bruto domaćeg proizvoda po stanovniku (BDP/PC)** izrazito je velik broj istraživanja koja ukazuju na njegovo ograničenje s aspekta prikaza razvojnih nejednakosti unatoč univerzalnoj primjeni pa i ključnom kriteriju za dodjelu sredstava iz strukturnih fondova Europske unije. Glavno ograničenje ovog pokazatelja povezano je s ciljevima

europske kohezijske politike. Cilj je teritorijalne kohezije poticati usklađenost i održivi razvoj svih područja jačanjem njihovih teritorijalnih obilježja i resursa. I dok na nacionalnoj razini korištenje BDP-a kao sintetičkog pokazatelja razvoja ima svoje prednosti, na nižim teritorijalnim razinama ne mora nužno iskazivati razvojne nejednakosti u svim dimenzijama, a ne samo ekonomskoj. To prvenstveno proizlazi iz sadržaja pokazatelja koji mjeri vrijednost ostvarene proizvodnje u konkretnom vremenskom periodu. Smanjenje razlika BDP/PC nije nužno povezano sa porastom socijalne uključenosti i smanjenjem nejednakosti unutar regija. S obzirom na svoj sadržaj, BDP mjeri materijalno blagostanje, ali ne uzima u obzir društvene i okolišne troškove niti ne odražava društvene nejednakosti i regionalne disparitete.¹⁷ Neki to smatraju značajnim ograničenjem buduće operacionalizacije regionalne politike EU (temeljene na 75% vrijednosti BDP-a kao kriterija za dodjelu finansijskih sredstava) te na duži rok prognoziraju neodrživost BDP/PC kao ključnog parametra.¹⁸

U slučaju kompozitnog **indeksa ljudskog razvoja (Human Development Index, HDI)**, koji se uobičajeno primjenjuje kod usporedbe razvijenosti između država ili regija u širem globalnom smislu, također nailazimo na kritička promišljanja o njegovoj reprezentativnosti na nižim prostornim jedincima s aspekta mjerenja razvojnih dispariteta. Indeks je prvenstveno konstruiran sa ciljem mjerenja stupnja ljudskog razvoja i komparacije između zemalja. U svom originalnom sadržaju mjeri trajanje ljudskog života (dimenzija zdravlja), pismenost prema stupnju obrazovanja (dimenzija znanja i obrazovanosti stanovništva) i BDP prema snazi kupovne moći (dimenzija standarda života). Iako ovaj pokazatelj na nacionalnoj razini ima veliku informacijsku moć, na nižim teritorijalnim jedinicama, posebno na razini gradova i općina ima i svoja ograničenja. Istraživači navode da povezanost između ekonomskog prosperiteta i HDI nije automatska i da primjerice, dvije regije s identičnim HDI vrijednostima mogu imati vrlo različitu ekonomsku snagu, dok dvije regije sa sličnom gospodarskom snagom mogu imati vrlo različite HDI vrijednosti.¹⁹ U istraživanju regionalnog aspekta HDI u Slovačkoj posebno se upozorava na ovaj nedostatak HDI kao pokazatelja za

¹⁷ Više o tome vidjeti:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/577953/EPRS_BRI\(2016\)577953_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/577953/EPRS_BRI(2016)577953_EN.pdf)

¹⁸ European Parliament (2007): *Regional Disparities and Cohesion: What strategies for the Future*, Policy Department Structural and Cohesion Policies

¹⁹ VAGAC, L., ed. (1999): *National human development report – Slovak Republic*, Bratislava (UNDP – CHR)

niže teritorijalne razine.²⁰ S aspekta modela regionalizacije u Republici Hrvatskoj, vrlo bi teško bilo povezati utjecaj pojedinih komponenti HDI sa stvarnim stanjem, posebno malih JLS, ne samo zbog statističkih ograničenja, već i velikih dnevno-migracijskih kretanja unutar pojedinih prostornih zona, kao i povezivanja primjerice nivoa zdravstvenih i obrazovnih usluga sa stanovništvom na području svake od njih, ili primjerice doprinosa stvaranja vrijednosti proizvodnog outputa samo domicilnog stanovništva.

3.2. Odabir relevantnih pokazatelja i grupa pokazatelja

U pokušaju rješavanja problema izbora odgovarajućih pokazatelja, veliki su napori uloženi u okviru INTERCO projekta²¹ koji polazi od konceptualnog pristupa teritorijalne kohezije kao jednog od ključnih ciljeva EU. Prema dokumentima Europske komisije²² teritorijalna kohezija treba osigurati jednake šanse za sve Europljane, bez obzira gdje žive ili rade. Polazeći od bogate raznolikosti europskih teritorija, teritorijalna kohezija ima za cilj osigurati skladan i uravnotežen teritorijalni razvoj svih svojih područja. U tom kontekstu, INTERCO projekt imao je zadatak ponuditi pokazatelje i indekse koji se mogu koristiti za mjerenje teritorijalne kohezije ili, drugim riječima, postojećih razvojnih i regionalnih dispariteta. Ono što je s aspekta ove Studije važno za spomenuti je konceptualni pristup koji polazi od određivanja ciljeva uravnoteženog razvoja teritorijalnih jedinica, grupiranja tih ciljeva u nekoliko skupina²³, te ovisno o tako postavljenim ciljevima predlaganje mjerljivih pokazatelja za svaku skupinu. Primjerice, za mjerenje cilja **jake lokalne ekonomije** predloženi su sljedeći pokazatelji: proizvodnost rada, BDP po stanovniku (kupovna snaga), stopa nezaposlenosti, stopa starog stanovništva (uzdržavanog). Za ostvarenje cilja **inovativnog područja** odabrani su pokazatelji: populacija od 25-64 godine s tercijarnim obrazovanjem, troškovi za istraživanje i razvoj, stopa zaposlenosti 20-64 godine.

²⁰ A. Michálek, A (2002): *Regional aspects of human development in Slovakia*, Geografický casopis, 54
O prednostima i nedostacima HDI na razini gradova i općina vidjeti i
http://www.seedcenter.gr/projects/MNE/1stconfer/1stconf_papers/Marinov.pdf

²¹ https://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Projects/ScientificPlatform/Interco/INTERCO_DFR_Main-Report.pdf

²² Commission of the European Communities (2004): *A new partnership for cohesion: convergence, competitiveness, cooperation*, i.e. *The Third Report on Economic and Social Cohesion*.

²³ Ciljevi: jake lokalne ekonomije, inovativna područja, slobodan pristup uslugama, tržištu i radu, inkluzivnost i kvaliteta života, atraktivna područja visoke ekološke vrijednosti, integrirani policentrični teritorijalni razvoj.

Za mjerenje pristupa uslugama, tržištu i radu: pristup obveznom školovanju, pristup bolnicama, trgovinama, fakultetima, dostupnost cesta, zračnih luka, željeznica. Mjerenje uključenosti i kvalitete života uključuje pokazatelje: raspoloživog dohotka kućanstva, očekivanog trajanja života, indeksa starenja, razlike stope nezaposlenost žena i muškaraca. Za mjerenje atraktivnosti područja s obzirom na ekološku vrijednost predloženi su: stupanj ozonske koncentracije, onečišćenja zraka, osjetljivost na klimatske promjene. Za mjerenje uspješnosti realizacije integriranog policentričnog teritorijalnog razvoja predloženi su pokazatelji: neto stopa migracija, kooperacijska intenzivnost i stupanj kooperacije pojedine teritorijalne jedinice. Važno je napomenuti da istraživanje koje je provedeno temeljem opisanog pristupa mjerenja teritorijalnih dispariteta ne uzima za sve podatke statistički obuhvat NUTS 3 razine, nego i više razine, ovisno o logičkom sadržaju pokazatelja (primjerice za pristup bolnicama i obveznoj razini škola).

Grupiranje pokazatelja prema ciljevima regionalne politike, odnosno prema posebnim područjima koja se žele mjeriti, prikazano je primjerice u monografiji koja se bavi regionalnim disparitetima u teritorijalnom razvoju Republike Češke.²⁴ U Češkoj su tako, polazeći od koncepcije regionalnih dispariteta i njihovih podjela prema područjima, identificirane tri osnovne razvojne dimenzije važne za mjerenje regionalne nejednakosti: socijalna, ekonomska i teritorijalna. U okviru njih definirana su potpodručja koja su predmet mjerenja razvoja teritorijalnih jedinica. Primjerice, za mjerenje socijalnih dispariteta važni su pokazatelji stanovništva, socijalne infrastrukture i socijalne patologije, dok su za mjerenje ekonomskih dispariteta uzeti u obzir pokazatelji ekonomske snage, razvojnog potencijala, ekonomske strukture i radne snage. Kod mjerenja teritorijalnih dispariteta također su korišteni i pokazatelji fizičko-geografskog potencijala, kao i razvijenosti prometne i tehnološke infrastrukture te stanje okoliša. U konačnici, bitno je naglasiti da su u spomenutoj monografiji razvojni dispariteti izmjereni korištenjem većeg broja pokazatelja za svaku grupu i podgrupu, temeljem kojih su odabranim metodama izračuna dobiveni rezultati važni za rješavanje specifičnih ekonomskih i regionalnih problema.

²⁴ http://disparity.vsb.cz/edice_cd/cd11_regdis_mono_angl/pdf/Regional%20disparities.pdf

Sličan pristup izračuna razvojnih nejednakosti kroz korištenje različitih statističkih i ekonometrijskih modela mogu se naći i u primjerima drugih zemalja, kao i u okviru znanstvenog korpusa. Posebno su zanimljivi znanstveni radovi koji su usmjereni na prevladavanje problema ponderiranja pojedinih pokazatelja kompozitnih indeksa, a sukladno tome i na korištenje alternativnih pristupa u njihovom formiranju. Jedan od takvih pristupa zasniva se na ocjenjivanju tematskih pokazatelja prema kriterijima koji su proizašli iz ekstenzivnog proučavanja literature i suštinskog razumijevanja značenja svakog pojedinog pokazatelja u kontekstu lokalnog i regionalnog razvoja. Takav jedan indeks kreirali su Meyer et. al (2016) koji se sastoji od čak 17 pokazatelja raspoređenih u četiri tematska područja (demografija, socijalni razvoj, rad i ekonomija).²⁵ U nastavku je prikazano kako su autori proveli ocjenjivanje pokazatelja na primjeru veličine kućanstava kao jednog od sub-pokazatelja demografske komponente njihovog indeksa.

Tablica 3.1. Primjer ocjenjivanja tematskih pokazatelja prema definiranim kriterijima razvijenosti

Indeksni bodovi (ocjena)	0	1	2	3	4	5
Prosječna veličina kućanstva	iznad 6,0 i ispod 2,5	5,0 - 6,0	4,5 - 4,9	4,0 - 4,4	3,5 -3,9	2,5 -3,4

Izvor: Meyer et. al (2016): The formulation of a composite regional development index, International Journal of Business and Management Studies, Vol 8, No 1

Dakle, na osnovu istraživanja literature i objavljenih empirijskih istraživanja autori su došli do zaključka da visoka zastupljenost kućanstava s velikim brojem članova može biti povezana s nižim stupnjem ekonomskog razvoja, dok visoka zastupljenost kućanstava s malim brojem članova može imati negativan utjecaj na ekonomski razvoj. Velika kućanstva prema njihovim saznanjima u pravilu su povezana s niskom razinom dohotka po stanovniku i visokim stupnjem ovisnosti mlađeg stanovništva o roditeljima, dok relativno mala kućanstva rezultiraju manjom ponudom radne snage u lokalnoj i regionalnoj ekonomiji. Iz ovog je primjera ocjenjivanja pokazatelja vidljivo da se takvim pristupom omogućava primjena puno složenije podatkovne osnove u kreiranju kompozitnog indeksa i rangiranju regionalnih i

²⁵ Meyer et. al (2016): *The formulation of a composite regional development index*, International Journal of Business and Management Studies, Vol 8, No 1

lokalnih jedinica koja onda može pružiti širu sliku o razvojnim problemima i nejednakostima regija i lokalnih jedinica.

3.3. Odabir pondera

Osim problema odabira pokazatelja koji će u najvećoj mjeri ukazati na probleme regionalnog razvoja i regionalnih nejednakosti, sljedeći veliki problem dizajniranja indeksa je utvrđivanje validnih pondera za svaki od odabranih pokazatelja, kao i pondera za njihove sub-pokazatelje. To je ujedno u znanstvenoj i stručnoj javnosti najviše kritiziran aspekt konstrukcije kompozitnih indeksa, s obzirom da o njemu izravno ovisi točnost, pouzdanost i interpretacijska vrijednost složenih indeksa takvog tipa. Određivanje pondera za pojedine pokazatelje uvijek je podložno realnoj kritici koja se odnosi na arbitrarnost i subjektivnost samog procesa. Stoga, Perišić i Wagner navode kako su glavne prednosti kompozitnih indeksa sposobnost sažimanja kompleksnih ili višedimenzionalnih pojava, jednostavna i direktna interpretacija, privlačenje pozornosti javnosti i reduciranje velikog broja različitih pokazatelja bez gubitka informacija, dok su nedostaci uglavnom vezani uz problem odašiljanja krivih signala ako su indeksi loše konstruirani. Također, kao nedostatak navodi se i direktnost kompozitnih indeksa koja može potaknuti donositelje odluka na donošenje jednostranih zaključaka, a arbitrarni odabir pokazatelja i pondera može dovesti do političkih prepirki i time politiku upravljanja navesti na krivi smjer.²⁶

U svrhu utvrđivanja koji su pokazatelji više ili manje značajni s obzirom na prethodno utvrđene prioritete praćenja regionalnog i lokalnog razvoja i teorijskog okvira na osnovu kojeg su ti prioriteti definirani, u znanstveno-istraživačkoj praksi primjenjuju se dvije osnovne skupine metoda ponderiranja: arbitrarne metode i statističke metode. Kod arbitrarnih metoda ponderi se utvrđuju na temelju iskazanog mišljenja različitih dionika regionalnog razvoja (npr. predstavnika građana, lokalnih vlasti, poduzetnika, stručnjaka i sl.), dok se kod statističkih metoda ponderi određuju kroz utvrđivanje stupnja korelacije između odabranih pokazatelja.²⁷

²⁶ Perišić, A. i Wagner, V. (2015): *Development index: analysis of the basic instrument of Croatian regional Policy*, Financial Theory and Practice, 39 (2), str. 205-236.

Dostupno na: http://www.fintp.hr/upload/files/ft_p/2015/3/perisic_wagner.pdf

²⁷ OECD (2008): *Handbook on Constructing Composite Indicators, Methodology and User Guide*, str. 89.-102.

Glavni nedostatak arbitrarnog pristupa je taj što se on bazira na subjektivnim procjenama, a ne na znanstveno utemeljenim spoznajama, što može dati značajno iskrivljenu sliku o pravoj važnosti pojedinih pokazatelja u mjerenju i ocjeni dostignutog stupnja lokalne ili regionalne razvijenosti. To se posebno odnosi na situacije kada unutar i između regija postoje značajne razlike u, primjerice, infrastrukturnoj razvijenosti, prometnoj povezanosti, troškovima života, komunalnom standardu, razini dohotka, čistoći okoliša i sl., zbog čega ispitanici iz različitih dijelova zemlje mogu imati dijametralno suprotna stajališta o značaju pojedinih dimenzija razvoja, što autorima može stvoriti velike nedoumice prilikom donošenja konačne odluke o ponderu pojedinih komponenti kompozitnog indeksa.²⁸ Taj se problem, s druge strane, može izbjeći primjenom statističkih metoda kao što su *faktorska analiza* ili *analiza glavnih komponenti*, gdje se ponderi prilagođavaju u skladu s utvrđenim stupnjem korelacije između pojedinih pokazatelja. Međutim, kod primjene statističkih metoda u konstrukciji kompozitnih indeksa javlja se pitanje usporedivosti njihovih vrijednosti za različita vremenska razdoblja. Naime, kada se potrebni podaci za izračun definiranog kompozitnog indeksa ažuriraju može doći do promjene korelacijskih odnosa između tematskih pokazatelja i njihovih sub-pokazatelja, a samim time i do promjene njihovih pondera u strukturi indeksa, što *de facto* znači da se u tom slučaju radi o potpuno različitom indeksu koji nije usporediv s onim u prethodnom razdoblju. Također, navedeno ukazuje da se ponderi dobiveni multivarijantnom analizom podataka u određenom razdoblju ne mogu uzeti relevantnim za izračun vrijednosti kompozitnih indeksa u budućim razdobljima jer su oni proizašli iz korelacijskih odnosa koji su zbog specifičnih gospodarskih, tehnoloških, društvenih i drugih okolnosti bili karakteristični samo za to razdoblje, stoga bi bilo pogrešno pretpostaviti da će ti odnosi biti fiksni u srednjem i dugom roku.²⁹ Navedeno u analitičkom smislu, ali i u smislu praćenja uspješnosti provođenja regionalnih politika svakako predstavlja veliki nedostatak, budući da jedino usporedive vrijednosti indeksa i njihovih komponenti mogu donositeljima odluka ukazati na to koliko su pojedine regije napredovale ili nazadovale u određenim razvojnim aspektima ili

Dostupno na: <https://www.oecd.org/std/42495745.pdf>

²⁸ To je posebno došlo do izražaja kada su zbog ukidanja statusa brdsko-planinskog područja i rangiranja JLS-a sukladno važećoj metodologiji Indeksa razvijenosti brojne JLS izgubile povlaštenu fiskalnu status koji su do tada uživale.

²⁹ To se može objasniti složenom prirodom međuođnosa između razvojnih čimbenika koji se konstantno mijenjaju ovisno o tome na kojem se stupnju razvijenosti ili u kojoj se fazi razvoja nalazi određena regija, kao i zemlja kojoj ta regija pripada.

sveukupno. Upravo zbog gore navedenih razloga neki autori smatraju da je najbolje kompozitne indekse bazirati na jednakim ponderima. Štoviše, dosadašnja iskustva pokazala su da kada je u konstrukciju kompozitnih indeksa uključen velik broj pokazatelja, primjena metode jednakog ponderiranja i složenih statističkih metoda ponderiranja daju vrlo slične rezultate.³⁰ (Wang, 2007). Ipak, primjena ove metode nije primjerena u slučaju kada zbog nedostataka pouzdane i redovite statistike postoje značajne razlike između tematskih pokazatelja u broju sub-pokazatelja koji ih opisuju jer tada dolazi do predimenzioniranja pondera pojedinih tematskih pokazatelja i narušavanja pretpostavke o jednakom značaju svih razvojnih dimenzija koje su uzete u obzir.

Bitno je također istaknuti da kompozitni indeksi u pravilu predstavljaju početnu točku u istraživanju razvojne problematike, a koje se onda ovisno o istraživačkim intencijama ili nejasnoćama dodatno produbljuje kroz detaljniju analizu i sagledavanje specifičnih tematskih pokazatelja. Stoga, ukoliko sustav mjerenja određenog indeksa i diseminacija njegovih pokazatelja ne dozvoljava ili ne omogućava korisnicima, analitičarima i autorima njihovu detaljniju analizu i usporedbu, onda u konačnici takav indikator ima malu interpretacijsku vrijednost za donositelje razvojnih odluka, te kao takav niti ne može biti isključivi kriterij za njihovo djelovanje. Kao argument tome, u već citiranoj studiji³¹ navodi se kako je važno istaknuti činjenicu da se složeni indeksi ne mogu koristiti, na primjer, za dodjelu financijske potpore (npr. strukturnih fondova).

3.4. Opravdanost uvođenja dvojnog indeksa razvijenosti

U osmišljavanju konceptualnog polazišta za izradu novog modela izračuna indeksa razvijenosti, otvoreno je pitanje opravdanosti uvođenja dvojnog kompozitnog indeksa koji bi se sastojao od ekonomskog i demografskog indeksa. Izračun dva ili više indeksa razvijenosti prema ciljanim skupinama pokazatelja neupitno ima konceptualno uporište sa znanstvenog i političkog gledišta. Međutim, u slučaju izbora modela izračuna indeksa temeljem takvog

³⁰ Wang, X. (2007): *Who's in First? A Regional Development Index for the People's Republic of China's Provinces*, dostupno na: <https://think-asia.org/handle/11540/3654>

³¹ European Parliament (2007): *Regional Disparities and Cohesion: What strategies for the Future*, Policy Department Structural and Cohesion Policies

pristupa, važno je poštovati kriterij da polazište za formiranje skupina moraju predstavljati ciljevi regionalne politike koji se žele realizirati i koji se mogu mjeriti.

Sličan način izračuna već se u Republici Hrvatskoj primjenjivao prilikom rangiranja JLS u okviru treće skupine PPDS. Treća se skupina PPDS, utvrđena 2002., sastojala od jedinica koje zaostaju u razvoju na temelju kriterija ekonomske razvijenosti, strukturnih teškoća, demografskog i posebnog kriterija. Također valja naglasiti da je prijedlog za uvođenje dvojnog indeksa razvijenosti već postojao,³² međutim na kraju su se nositelji regionalne politike odlučili za model jedinstvenog kompozitnog ponderiranog indeksa. Model jedinstvenog kompozitnog ponderiranog indeksa prihvaćen je prvenstveno zbog svoje jednostavnosti kao i većeg stupnja fleksibilnosti kategorizacije u odnosu na model dvojnog indeksa. Naime, unatoč konceptualnim uporištima primjene takvog modela, postoje opravdana mišljenja o ograničenju dvojnog indeksa s obzirom na kompleksnost uzročno-posljedičnih veza između ekonomskih i demografskih procesa. Tako neke od zemalja EU uopće ne uzimaju u obzir demografske pokazatelje pri ocjenjivanju stupnja društveno gospodarskog razvitka regija, dok kod pojedinih zemalja članica ovi pokazatelji imaju presudnu važnost.³³ S druge pak strane, dvojni indeks može pružiti dodatnu informaciju nositeljima regionalne politike o ključnim činiteljima koji determiniraju razvojni rang pojedinih teritorijalnih jedinica, te mogućnost identificiranja područja sa specifičnim, u ovom slučaju demografskim razvojnim poteškoćama. Izraziti demografski problemi, kao i nepovoljne demografske projekcije mogu biti argumentacija u prilog uvođenja dvojnog kompozitnog indeksa razvijenosti u Republici Hrvatskoj. Također, razvrstavanje JLP(R)S temeljem dva ili čak više indeksa može, s konceptualnog gledišta, pružiti kvalitetniju informacijsku osnovicu za formiranje ciljanih poticajnih mjera usmjerenih k rješavanju identificiranih razvojnih problema.

³² Institut za međunarodne odnose (2006): *Novi pristup ocjenjivanju i kategorizaciji teritorijalnih jedinica prema razvijenosti*

³³ Prema: *Evaluacija prijedloga modela za ocjenjivanje stupnja društveno-gospodarskog razvoja jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave*, 2006.

3.5. Konceptijski okvir primjene novog indeksa razvijenosti u Republici Hrvatskoj

U okviru konceptijskih razmatranja i polazišta za kreiranje novog modela izračuna indeksa razvijenosti, važno je istaknuti da su međunarodna iskustva kreiranja kompozitnog indeksa razvijenosti orijentirana na utvrđivanje razvojnih neravnoteža putem različitih modela mjerenja dohodovne disperzije – upotreba samog indeksa u drugom je planu, odnosno ovisna je o institucionalnim specifičnostima razvojne, fiskalne i demografske politike svake pojedine zemlje. Dosadašnja upotreba indeksa razvijenosti u Republici Hrvatskoj, u praktičnom smislu, sadržavala je u najvećoj mjeri elemente fiskalnog izravnjanja. U manjoj se mjeri dosadašnja upotreba indeksa razvijenosti koristila kao kriterij za sufinanciranje javnih i privatnih projekata iz sredstava EU i nacionalnih fondova.

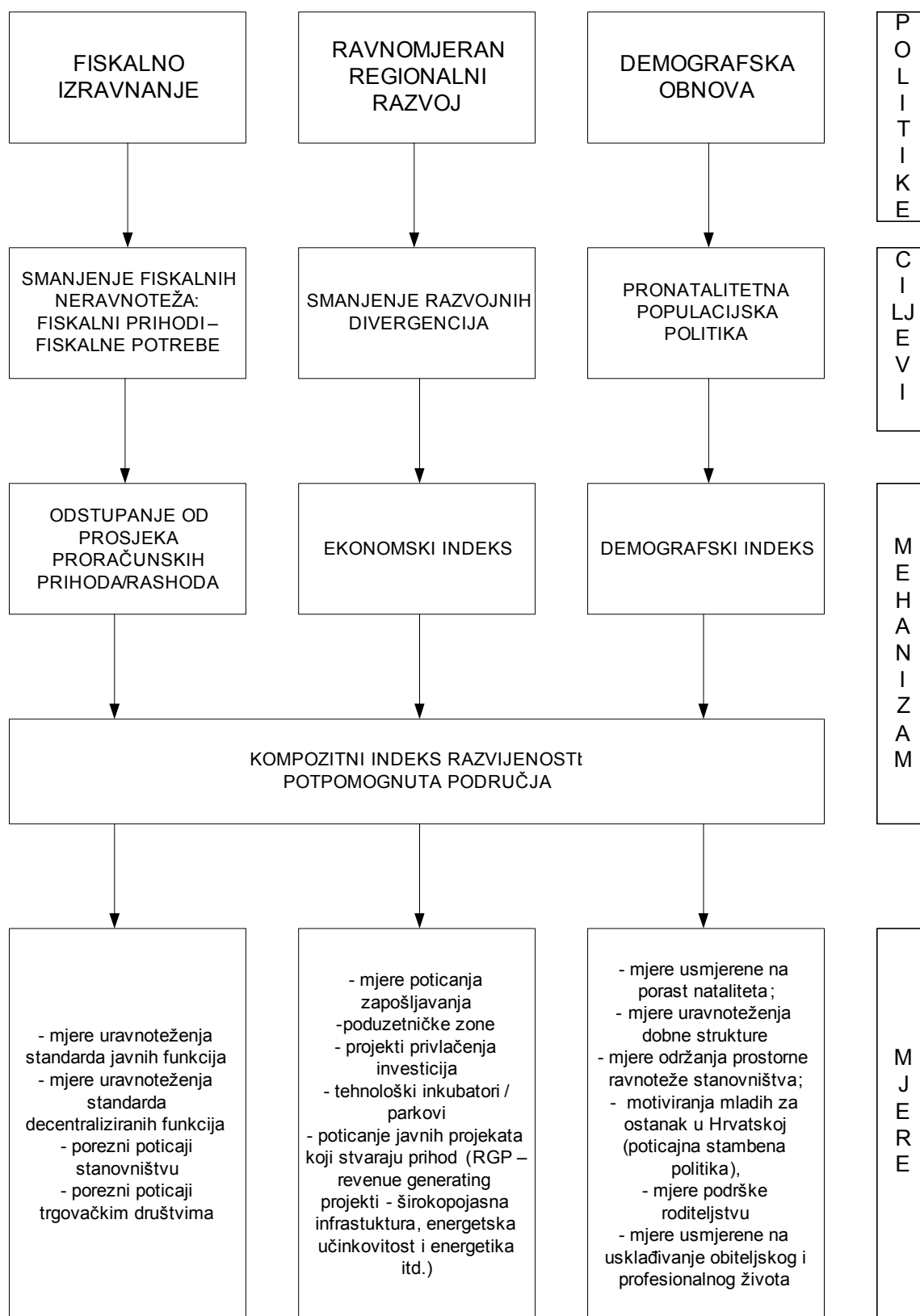
S obzirom na navedeno, ključne učinke na ostvarenje ciljeva regionalnog razvoja ima određivanje ukupnog iznosa raspoloživih financijskih sredstava te mjere uklanjanja razvojnih, fiskalnih te demografskih neravnoteža. Također, potrebno je razmotriti različitu primjenu indeksa razvijenosti za lokalne i područne samouprave, s obzirom da je fiskalno izravnjanje županijama namijenjeno u prvom redu za obavljanje decentraliziranih funkcija čiji je trošak propisan resornim ministarstvom u okviru zadovoljavanja minimalnog standarda, ali i različite uloge područnih jedinica i jedinica lokalne samouprave u razvojnom smislu. Shemom 3.1. prikazana je okvirna koncepcija upotrebe novog indeksa razvijenosti gdje je posebno važno uočiti da je za svaku komponentu javne politike potrebno razviti različite mehanizme i mjere realizacije određenih ciljeva.

Kako bi se bolje razumjela problematika određivanja indeksa razvijenosti kao mehanizma raspodjele transfera te samog potencijala upotrebe istog u ostvarivanju postavljenih razvojnih, fiskalnih te demografskih ciljeva, važno je ukazati i na dosadašnje iznose transfera za navedene svrhe. U tablicama 3.2. i 3.3. prikazane su pomoći lokalnim i područnim samoupravama u svrhe fiskalnog izravnjanja (ne obuhvaćaju dio pomoći vezan za održanje minimalnog standarda u okviru decentraliziranih funkcija). Analizom podataka u tablicama moguće je zaključiti sljedeće:

- Iznos stvarne pomoći kreće se na razini polovice ukupnog iznosa pomoći zbog toga što najveći dio tog iznosa čine kompenzacije na ime povrata poreza na dohodak građanima po godišnjoj prijavi (zbog smanjenja prihoda JLP(R)S zbog primjene poreznih olakšica);
- Izravna raspodjela dotacija iz središnje države temeljem indeksa razvijenosti do sada je bila minimalna (kreće se na razini od oko 100 mil. kuna);
- Veći dio raspodjele temeljem indeksa razvijenosti je neizravne prirode (putem indeksom definiranih potpomognutih područja) – putem zadržavanja prihoda od poreza na dobit na području lokalnih jedinica; takav mehanizam distribucije nije primjeren jer ne predstavlja financijski značajan iznos budući da je poduzetnička aktivnost na navedenim područjima minimalna;
- Ukupna visina pomoći preniska je da bi imala dovoljne učinke na primjereno fiskalno izravnanje.

Navedena opažanja važna su za osmišljavanje konceptualnog okvira definiranja novog indeksa razvijenosti te, još važnije, njegove upotrebe. Prethodna analiza postavlja **pitanje iznosa ukupnih sredstava pomoći potrebnih za realizaciju ciljeva ravnomjernog regionalnog razvoja**. Shema 3.1. ukazuje na potrebu primjene sustavnog pristupa u kreiranju politika, ciljeva, mehanizma ostvarenja te mjera i aktivnosti potrebnih za realizaciju istih. **Odvojeno rješavanje fiskalnih, razvojnih i demografskih problema nužno je iz razloga što su i mjere za rješavanje istih bitno različite**. Istovremeno, **kreiranje kompozitnog indeksa razvijenosti radi definiranja potpomognutih područja također je važno jer ta područja najčešće karakteriziraju istovremeni razvojni, demografski i fiskalni problemi, a mnoge mjere u okviru pojedinih politika imaju i višestruke pozitivne učinke** (npr. poticaji zapošljavanja, porezni poticaji itd...).

Shema 3.1. Konceptualni okvir primjene novog indeksa razvijenosti

Izvor: izradili autori

Tablica 3.2. Pomoći fiskalnog izravnjanja JLP(R)S u 2016. godini planirane u državnom proračunu

Naziv jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	Pomoć jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave temeljem Zakona o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2016. godinu:					Ukupno pomoći u 2016.	Povećanje iznosa pomoći u Rebalansu Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2016. godinu - izmjene i dopune članka 38. stavka (6) i članka 39. stavka (3) Zakona o izvršavanju...	Ukupno pomoći u 2016. (NAKON REBALANSA)
	članak 38. stavci (1) i (2) kao kompenzacija na ime povrata poreza na dohodak građanima po godišnjoj prijavi	članak 38. stavci (3) i (4) na ime poreza na dobit jedinicama koje imaju status potpomognutog područja	članak 38. stavak (5) u visini pomoći planirane u 2014. godini	članak 38. stavak (6) pomoć I i II skupini JLS temeljem indeksa razvijenosti	članak 39. stavak (1) jedinice lokalne samouprave sa statusom PPDS s indeksom razvijenosti >75% (III. skupina prema indeksu razvijenosti - 45%, IV. - 25% i V. - 15% od iznosa 2013. godine od poreza na dobit i uvećanog udjela u porezu na dohodak)			
2	3	4	5	6	7	8(3+4+5+6+7)	9	10(8+9)
GRADOVI	140.232.447	67.588.424	9.730.572	7.966.528	6.691.012	232.208.983	6.634.002	238.842.985
OPĆINE	194.382.674	83.205.352	27.842.074	76.034.908	23.214.680	404.679.688	4.282.474	408.962.162
ŽUPANIJE	37.911.463	0	0	0	0	37.911.463	9.083.523	46.994.986
SVEUKUPNO:	372.526.584	150.793.776	37.572.646	84.001.436	29.905.692	674.800.134	19.999.999	694.800.133

Izvor: Ministarstvo financija

Tablica 3.3. Pomoći fiskalnog izravnjanja JLP(R)S u 2017. godini planirane u državnom proračunu

Naziv jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	Pomoć jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave temeljem Zakona o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2017. godinu:					Ukupno pomoći u 2017.	UKUPNO
	članak 39. stavak (1) kao kompenzacija na ime povrata poreza na dohodak građanima po godišnjoj prijavi	članak 39. stavci (2) i (3) na ime poreza na dobit jedinicama koje imaju status potpomognutog područja	članak 39. stavak (4) u visini pomoći planirane u 2014. godini	članak 39. stavak (5) pomoć I i II skupini JLS temeljem indeksa razvijenosti	članak 40. stavak (1) jedinice lokalne samouprave sa statusom PPDS s indeksom razvijenosti >75% (III.skupina prema indeksu razvijenosti - 30% , IV. - 15% i V. - 5% od iznosa 2013. godine od poreza na dobit i uvećanog udjela u porezu na dohodak)		
2	3	4	5	6	7	8(3+4+5+6+7)	9
GRADOVI	110.103.593	85.327.897	9.730.572	10.662.385	4.460.675	648.386	220.933.508
OPĆINE	175.252.221	102.749.192	27.842.074	101.764.969	14.914.925	1.244.505	423.767.887
ŽUPANIJE	36.887.122	0	0	13.211.617	0	0	50.098.739
SVEUKUPNO:	322.242.936	188.077.090	37.572.646	125.638.971	19.375.600	1.892.891	694.800.134

Izvor: Ministarstvo financija

4. EVALUACIJA POSTOJEĆEG MODELA INDEKSA RAZVIJENOSTI

Evaluacija postojećeg modela izračuna indeksa razvijenosti realizirana je u dvije faze i obuhvaća dva velika područja: u prvoj fazi evaluacija se odnosi na ocjenu relevantnosti pokazatelja postojećeg indeksa razvijenosti s aspekta sadržajne vrijednosti i prijedloga za unapređenje u okviru iste metodologije standardizacije, kao i pretpostavke upotrebe metode ponderiranja za određivanje težinske vrijednosti pokazatelja. Druga faza evaluacije odnosi se na argumentaciju neprikladnosti metode standardizacije i normalizacije koja je korištena kod postojećeg indeksa razvijenosti, te argumentaciju ograničenja ponderiranja kao metode izračuna kompozitnog indeksa razvijenosti. U okviru druge faze evaluacije predložena je nova metodologija izračuna indeksa razvijenosti.

4.1. Ocjena relevantnosti pokazatelja postojećeg indeksa i prijedlozi novih pokazatelja

Unatoč kontinuiranim pomacima u kreiranju metodologije izračuna indeksa razvijenosti i temeljem toga načina razvrstavanja teritorijalnih jedinica prema stupnju razvijenosti, sadašnji model izračuna pa time i razvrstavanja JLP(R)S u posljednjih je godina predmetom kritičkih promišljanja i prijedloga za poboljšanje.

Prema važećim zakonskim propisima, indeks razvijenosti kompozitni je pokazatelj koji se računa kao ponderirani prosjek odstupanja standardiziranih vrijednosti pet socio-ekonomskih pokazatelja od prosjeka Republike Hrvatske:

- (1) prosječan dohodak per capita (X_1),
- (2) prosječni izvorni prihodi JLS-a odnosno JP(R)S-a per capita (X_2),
- (3) prosječna stopa nezaposlenosti (X_3),
- (4) kretanje stanovništva (X_4),
- (5) udio obrazovanog stanovništva u ukupnom stanovništvu dobi 16-64 godina (X_5).

Indeks razvijenosti lokalne jedinice c izračunava se pomoću formule:

$$IRc = 0.25x_{1c} + 0.15x_{2c} + 0.30x_{3c} + 0.15x_{4c} + 0.15x_{5c} \quad c=1,2,\dots,m$$

gdje su x_{ci} $i=1,2,\dots,5$ normalizirane vrijednosti pokazatelja X_i za jedinicu c .

Relevantna literatura kao i preporuke istraživača vezane za evaluaciju tematske strukture postojećeg indeksa razvijenosti i prijedloga za njegovu doradu kroz uvođenje novih varijabli posebno naglašavaju sljedeće:

1) Prosječan dohodak per capita:

$$X_1 = \frac{D_i}{P_i}$$

D_i predstavlja sumu dohodaka koji su stanovnici u i -toj jedinici lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave ostvarili tijekom jedne kalendarske godine. P_i predstavlja procjenu broja stanovnika u i -toj jedinici lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave krajem godine.

Odnosno, postojeći pokazatelj omjer je ukupnog iznosa dohotka kojeg su tijekom jednog poreznog razdoblja (kalendarska godina) ostvarili porezni obveznici, fizičke osobe s prebivalištem ili uobičajenim boravištem na području jedinice lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave za koju se vrši izračun, i broja stanovnika koji žive na području te jedinice.

Prilikom kreiranja novog modela **moguće je razmišljati o smanjenu pondera** i rasporediti „višak“ na pokazatelje koji ne pripadaju kategoriji ljudskog razvoja. Opravdanje se temelji na mišljenju da je u sadašnjem modelu moguć prevelik udio pondera koji promatraju komponentu ljudskog razvoja (prosječan dohodak + nezaposlenost + obrazovanje = 70%). Također u prilog argumentu mogućeg smanjenja pondera ide i činjenica da su mnoge JLS, prema ZRRRH, s izrazitim depopulacijskim procesima „ispale“ iz prve i druge skupine razvijenosti, odnosno izgubile status potpomognutih područja.

Neke zemlje za koje je rađena komparativna analiza, koriste pokazatelj bruto domaći proizvod (BDP) i BDP po stanovniku prilikom ocjenjivanja dostignutog stupnja razvoja pojedinih regija.³⁴ Pri istraživanju i ocjenjivanju dostignutog stupnja razvoja posebice

³⁴ Vidjeti primjerice za:
a) Sloveniju:

nacionalnih ekonomija i sukladno suvremenim razvojnim teorijama, uobičajeno se prati kretanje BDP-a po stanovniku, kretanje stope zaposlenosti i stope nezaposlenosti te udio siromašnih u ukupnom stanovništvu.

Tu se međutim pojavljuje objektivni problem službenih izvora podataka, budući da se BDP izračunava i službeno objavljuje do razine županija, odnosno ne operacionalizira se na razini gradova i općina. Upravo je to i razlog što se u sadašnjem modelu izračuna indeksa razvijenosti umjesto BDP/PC koristi prosječni dohodak po stanovniku i može se smatrati relativno kvalitetnom zamjenom za BDP/PC³⁵ na razini promatranih teritorijalnih jedinica.

Konceptualno, ako se problemu regionalne razvijenosti pristupa s motrišta blagostanja stanovništva, prosječan dohodak po stanovniku bi upravo to trebao i izražavati (što proizlazi iz njegovog sadržaja kao pokazatelja kupovne moći stanovništva pa stoga i razine blagostanja). Ali kupovna moć nije određena samo visinom dohotka po stanovniku već ovisi i o troškovima života u pojedinim područjima. Poznato je da se oni u hrvatskim uvjetima u pojedinim gradovima i općinama jako razlikuju. Upravo zato bilo bi opravdano u indeks razvijenosti uključiti i dodatne pokazatelje kojima se može izmjeriti razina blagostanja stanovništva. To su, primjerice: veličina stambenog prostora po stanovniku, potrošnja električne energije, vode i plina po stanovniku, broj automobila na 1000 stanovnika, broj korisnika Interneta po stanovniku i drugo.

2) Proračunski prihodi per capita:

$$X_2 = \frac{I_i}{P_i}$$

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/117442> ;

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5801>

b) Slovačku:

http://www.telecom.gov.sk/index/open_file.php?file=regrozvoj/dokumenty/METHODOLOGY_REPORT_.pdf&lang=en

<http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=159705&lang=en>;

c) Portugal:

<https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-013-0455-z>

³⁵ Također treba uvažavati ograničenja BDP/PC kao pokazatelja na nižim teritorijalnim jedinicama (gradovi, općine) koja su objašnjena u 3. poglavlju

I_i predstavlja iznos proračunskih prihoda ostvarenih na području i -te jedinice lokalne samouprave ostvaren tijekom jedne kalendarske godine odnosno iznos proračunskih prihoda ostvarenih na području i -te jedinice područne samouprave i svih jedinica lokalne samouprave s njihovog područja. P_i predstavlja procjenu broja stanovnika u i -toj jedinici lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave krajem godine.

Proračunski prihodi po stanovniku izračunavaju se kao omjer ostvarenih prihoda umanjenih za prihode: od domaćih i stranih pomoći i donacija, iz posebnih ugovora: sufinanciranje građana za mjesnu samoupravu, ostvarene na osnovi dodatnih udjela u porezu na dohodak i pomoći za izravnjanja za financiranje decentraliziranih funkcija od prireza porezu na dohodak i od prodaje nefinancijske imovine te broja stanovnika na području JLS i JP(R)S.

Proračunski prihodi lokalnih/županijskih proračuna po stanovniku realno izražavaju stvarnu snagu gospodarstva. Oni su dobar pokazatelj iz razloga što visina tih prihoda posredno utječe na životni standard stanovništva, omogućujući zadovoljavanje javnih potreba koje se iz njih financiraju. U tom smislu, ovaj pokazatelj je dobar i ne treba ga mijenjati alternativnim pokazateljima fiskalnog kapaciteta.

Postojeći je pokazatelj dobar i ne treba ga mijenjati osim moguće u pogledu smanjenja pondera, posebno s aspekta utjecaja pokazatelja na ukupnu vrijednost indeksa razvijenosti JLS s izrazito depopulacijskim procesima.

3) Prosječna stopa nezaposlenosti:

$$X_3 = \frac{N_{(0)}}{RS_{(0)}}$$

Postojeći pokazatelj prikazuje omjer broja nezaposlenih i zbroja svih zaposlenih te nezaposlenih osoba na području pojedine JLS i JP(R)S. Uzima se godišnji prosjek što je zasigurno problem za kojeg za sada nema alternative. Također, **pokazatelj ne uključuje sezonski utjecaj na zapošljavanje čime se stvara nerealna slika zaposlenosti pogotovo u priobalju**. Prilikom sezonskog zapošljavanja do stvarnog pada nezaposlenosti dolazi u kontinentalnim županijama s visokom nezaposlenošću odakle radna snaga odlazi na sezonski

rad u turizmu u priobalna područja u kojima se u isto vrijeme povećava zaposlenost. To znači da pad nezaposlenosti na određenom području ne mora rezultirati istodobnim porastom zaposlenosti na tom području i obrnuto. **Ovo ukazuje na potrebu praćenja i stope zaposlenosti i stope nezaposlenosti kako bi se dobila realnija slika stanja.**

Nadalje, s obzirom na visoku stopu emigracijskih kretanja posebno na nekim područjima Republike Hrvatske, moguće je da se stopa nezaposlenosti smanjuje zbog smanjenja radno aktivnog stanovništva, a ne poboljšanih ekonomskih uvjeta, pa se dobiva iskrivljena slika razvijenosti, posebno na činjenicu relativno visokog pondera (30%). I ovo je razlog zbog kojega bi bilo opravdano u indeks razvijenosti uključiti i praćenje stope zaposlenosti jer u hrvatskim uvjetima relativno velikih emigracija stopa zaposlenosti bolje oslikava pozitivne promjene u gospodarstvu i u ekonomsko-socijalnom položaju stanovništva. **Također, može se razmišljati o smanjenju pondera koji sada iznosi 30 %.**

4) Kretanje stanovništva:

$$X_4 = \frac{P_n}{P_{n-10}}$$

Opće kretanje stanovništva izračunava se kao omjer usporedivog broja stanovnika jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave u posljednjem dostupnom desetogodišnjem razdoblju.

Općenito, kretanje stanovništva pokazatelj je demografske komponente indeksa razvijenosti. Ono ukazuje na demografske tendencije na području pojedinih teritorijalnih jedinica, te se u najvećem broju slučajeva može tumačiti kao reakcija na gospodarska kretanja. Kretanje ukupnog broja stanovništva pokazatelj je koji se uobičajeno koristi u nekim državama EU za potrebe određivanja stupnja razvijenosti regija, dok se u nekima (npr. u Grčkoj) promatra samo promjena broja aktivnog stanovništva.³⁶ S obzirom na izrazite depopulacijske trendove u Republici Hrvatskoj, demografske tendencije postaju sve više uzrok, a ne samo posljedica gospodarskih kretanja.

³⁶ Prema: *Evaluacija prijedloga modela za ocjenjivanje stupnja društveno-gospodarskog razvoja jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave*, 2006.

Treba naglasiti da se pokazatelj kretanja stanovništva za izračun indeksa razvijenosti temelji na procijenjenim vrijednostima,³⁷ što svakako ne pridonosi njegovoj apsolutnoj objektivnosti. Također objektivnost je upitna i s aspekta samog izvora podataka koji se temelji na podacima o boravištu, jer u mnogim slučajevima na rezultate kretanja stanovništva utječe tzv. fiktivna prijava boravišta.

Unatoč navedenim problemima vezanim za metodologiju dobivanja podataka o kretanju stanovništva, te time i njihovu neupitnu objektivnost, **postojeći pokazatelj je dobar, te ga treba zadržati i prilikom kreiranja novog indeksa razvijenosti.** Dugoročno, pod pretpostavkom dizajniranja adekvatne baze podataka o stvarnom kretanju stanovništva u kraćim vremenskim periodima, moguće je razmišljati o uvođenju pokazatelja kretanja broja aktivnog stanovništva, uz praćenje kretanja ukupnog broja stanovništva .

5) Udio obrazovnog stanovništva:

$$X_5 = \frac{P_{(sss \text{ i više})}}{P_{(15 \text{ godina i više})}}$$

Stopa obrazovanosti izračunava se kao udjel stanovništva sa završenom srednjom školom i višom razinom obrazovanosti u ukupnom stanovništvu, u dobi između 16 i 64 godina, na području JLS i JP(R)S. Nedostatak izračuna udjela obrazovanog stanovništva proizlazi iz činjenice što se do podataka o obrazovnoj strukturi stanovništva dolazi iz popisa stanovništva, a to znači svakih 10 godina. To je objektivno predugo razdoblje jer obuhvaća, primjerice dva petogodišnja obrazovna ciklusa u visokom obrazovanju odnosno dva i pol četverogodišnja ciklusa u srednjem obrazovanju.

Obrazovanost stanovništva važan je pokazatelj raspoloživosti ljudskih resursa odnosno ljudskog kapitala koji teoretičari razvoja smatraju sve značajnijim čimbenikom razvoja. Istraživanja za Hrvatsku pokazuju da je fizički kapital bio najznačajniji faktor rasta prije tranzicije dok su se ljudski kapital i ukupna proizvodnost faktora proizvodnje pokazali ključnim čimbenicima za objašnjavanje prirode ekonomskog rasta nakon 1990. godine.³⁸

³⁷ Podatke objavljuje Državni zavod za statistiku

³⁸ Raguž, I., Družić, I. i Tica, J. (2012): *Impact of the Transition on the TFP in Croatia*, EFZG Working Papers Series No. 1205, Ekonomski fakultet u Zagrebu, Zagreb

Tako u znanstvenim krugovima vrijede sljedeće opće prihvaćene činjenice: suvremeni tijekovi kapitala idu sve izraženije k područjima na kojima je visoka koncentracija obrazovanog stanovništva; ljudski kapital temeljna je konkurentska prednost nacionalnih, regionalnih i lokalnih gospodarstava; dugoročne analize pokazuju da su se uvijek brže razvijala područja s obrazovnijim stanovništvom; što je stanovništvo obrazovanije, to je manje izloženo riziku siromaštva.

Stoga je obrazovanost stanovništva kvalitetan pokazatelj indeksa razvijenosti. Međutim, s obzirom na zakonitosti gospodarskog razvoja i utjecaja obrazovanja na gospodarske tijekove, prevladava mišljenje da je u današnjim uvjetima srednjoškolsko obrazovanje slabije povezano sa zaposlenošću i s dohotkom po stanovniku. U tom smislu **predlaže se da novi indeks razvijenosti kod komponente obrazovanosti promatra samo višu i veću od više razine obrazovanosti stanovništva (tercijarno obrazovanje) na području jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno da se razmotri mogućnost „izbacivanja“ srednjoškolaca iz obuhvata varijable obrazovanosti.**

Argumentacija za to proizlazi iz činjenice da je srednja razina obrazovanosti stanovništva dominantna u područjima s proizvodnjama klasičnih tehnologija. Ona nije dostatna za razvoj gospodarstva temeljenog na znanju što je u Hrvatskoj nužno ostvariti želi li se postići značajniji razvojni iskorak.

Nadalje u postojećem indeksu razvijenosti, kod mjerenja obrazovanosti, obuhvaćene su dobne skupine stanovništva od 16-64 godine. Taj obuhvat nije adekvatan jer u njega ulazi i dio stanovništva koji zbog starosti ne može dostići niti srednju stručnu spremu. Donja dobna granica u slučaju zadržavanja sadašnjeg sadržaja pokazatelja obrazovanosti trebala bi biti najmanje 19 godina, a još objektivniju sliku s obzirom na naprijed iznesen prijedlog o isključivanju srednjoškolskog obrazovanja iz varijable daje **obuhvat od 24 - 64 godine** jer je 24 godine minimalna dob za postizanje visoke stručne spreme. Odnosno, ako prihvatimo u razvijenom svijetu široko primijenjeni koncept podjele obrazovanja na primarno, sekundarno

i tercijarno, te uvažavajući zakonske propise o kategorizaciji obrazovanja³⁹ u Republici Hrvatskoj, **tada je donja dobna granica 20 godina.**

Osim naprijed prikazane evaluacije i obrazloženih prijedloga koji se odnose na pojedine varijable postojećeg indeksa, prilikom kreiranja novog modela indeksa razvijenosti, potrebno je uzeti u razmatranje i sljedeće prijedloge koji mogu doprinijeti unapređenju i doradi postojećeg modela izračuna indeksa razvijenosti i temeljem toga razvrstavanju i kategorizaciji jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj. Kao što je uvodu ovog poglavlja navedeno, ovaj se dio evaluacije temelji na važećoj metodologiji izračuna.

Prijedlog novih pokazatelja

S obzirom na nalaze provedene evaluacije, kao i već danih Preporuka,⁴⁰ smatra se potrebnim provesti analizu opravdanosti uvođenja sljedećih pokazatelja:

- a) stope zaposlenosti na području JLP(R)S**
- b) udjela stanovništva s tercijarnim obrazovanjem na području JLP(R)S**
- c) indeksa starenja stanovništva kao pokazatelja omjera broja starog i mladog stanovništva na području JLP(R)S**
- d) gustoće naseljenosti na području JLP(R)S.**

Argumentacija za uvođenje prva dva predložena pokazatelja dana je u okviru izvršene evaluacije postojećeg indeksa razvijenosti. Prijedlog za uvođenje pokazatelja indeksa starenja i gustoće naseljenosti na nekom području, proizlazi zbog izrazito negativnih demografskih kretanja za području čitave Republike Hrvatske, a posebno nekih njenih teritorijalnih jedinica. Zbog toga postoje mišljenja i prijedlozi da bi se uvođenjem indeksa starenja kao pokazatelja biodinamičke i potencijalne vitalnosti stanovništva nekog područja, te gustoće naseljenosti kao pokazatelja koji u slučaju Hrvatske može biti indikativan za identifikaciju područja koja zaostaju u razvoju, dobila realnija slika razvojnih kretanja na

³⁹ Vidjeti: <http://narodne-novine.nn.hr/članci/službeni/329375.html>

⁴⁰ Preporuke za unapređenje postojećeg i dizajniranje novog modela indeksa razvijenosti, CLER d.o.o., Rijeka 2016.

području svih teritorijalnih jedinica u Republici Hrvatskoj. Uvođenjem tih pokazatelja „ublažio“ bi se i utjecaj onih varijabli koje se iskazuju u odnosu na broj stanovnika⁴¹.

Međutim, tijekom daljnjeg istraživanja i testiranja predloženih varijabli odustalo se od uvođenja stope zaposlenosti i gustoće naseljenosti u novi model indeksa razvijenosti. Od varijable zaposlenosti odustalo se zbog nedostupnosti točnih podataka o kontingentu radne snage na godišnjoj razini, te dokazanoj izrazito visokoj razini korelacije sa stopom nezaposlenosti. Zbog utvrđene neadekvatnosti gustoće naseljenosti kao pokazatelja razvijenosti u Republici Hrvatskoj, i ova je varijabla izostala u prijedlogu novog modela izračuna indeksa razvijenosti. Naime, prema suvremenom pristupu problematici razmještaja stanovništva i njegova utjecaja na gospodarski razvitak, nema jednostrane zakonitosti: negdje je visoka gustoća naseljenosti gotovo sinonim za nerazvijenost, dok drugdje pak obilježava visoko razvijena urbana središta. S obzirom na specifičnosti teritorijalne podjele Republike Hrvatske, na gustoću naseljenosti, osim društveno-ekonomskih faktora, uvelike utječu i brojni drugi faktori. To se primjerice odnosi na veličinu površine JLS-a koja je određena njihovim administrativnim granicama te konfiguraciju terena i geografska obilježja područja na kojima se one prostiru, što dominantno uvjetuje razmještaj i koncentraciju gospodarskih djelatnosti, stambenih prostora i stanovništva, ali i namjenu zemljišta u JLS-ima (npr. zeleni pojas), neovisno o njihovoj veličini. Zbog toga se ispodprosječna ili iznadprosječna gustoća naseljenosti ne može jednostrano povezati s pozitivnim ili negativnim razvojnim tendencijama. Primjerice, neke od najrazvijenijih JLS u Hrvatskoj (npr. Krk, Bakar, Matulji) imaju ispodprosječnu gustoću naseljenosti, dok s druge strane, brojne ispodprosječno razvijene JLS imaju iznadprosječnu gustoću naseljenosti (npr. Nuštar, Beli Manastir, Jarmina).

4.2. Testiranje mogućnosti unapređenja postojećeg modela izračuna indeksa razvijenosti

Sam postupak testiranja temeljio se na pretpostavci da je dosadašnja metodologija izračuna indeksa dobro odabrana (i.e. normalizacija, standardizacija i agregacija pokazatelja), stoga je

⁴¹ Relativne promjene u broju stanovnika u stvarnosti nisu proporcionalne relativnim promjenama u ekonomskim kategorijama koje se iskazuju po per capita osnovi. Stoga su vrijednosti tih pokazatelja uvelike determinirane razlikama u dinamici kretanja promatranih ekonomskih pokazatelja u apsolutnom smislu i stanovništva.

inicijalni fokus autora bio na sagledavanju i usporedbi rezultata različitih varijanti indeksa razvijenosti, a sve kako bi se identificirali relevantni pokazatelji za novi model izračuna indeksa razvijenosti i predložila struktura njihovih pondera. Drugim riječima, empirijski pokušaji unapređenja postojećeg modela izračuna indeksa razvijenosti sastojali su se u sljedećem:

- uvođenje novih pokazatelja u izračun kompozitnog indeksa,
- izračun dvojnog indeksa (ekonomskog i demografskog),
- promjena težinskih vrijednosti (i.e. pondera) pokazatelja u strukturi kompozitnog indeksa.

Međutim, bez obzira na odabranu varijantu jedinstvenog ili dvojnog indeksa razvijenosti, dobiveni rezultati, odnosno poredak gradova i općina prema dostignutom stupnju razvijenosti, nisu bili logični i prihvatljivi s aspekta suvremenih teorijskih, ali i dosadašnjih empirijskih spoznaja u području mjerenja lokalnog i regionalnog razvoja. Ovisno o testiranoj varijanti indeksa, utvrđeno je da pojedini pokazatelji imaju dominantan utjecaj na konačni poredak JLS-a, zbog čega su određene JLS unatoč relativno lošijim nominalnim vrijednostima drugih pokazatelja bile visoko rangirane u ukupnom poretku i obrnuto. Navedeno je ukazalo kako temeljni nedostatak postojećeg modela izračuna indeksa razvijenosti nije vezan samo uz strukturu kompozitnog indeksa u smislu odabranih pokazatelja i njihovih pondera, nego i za njegovu matematičku formulaciju, odnosno primijenjenu metodu standardizacije i agregacije pokazatelja.

Zbog toga je izvršena analiza prve faze postupka konstrukcije sadašnjeg kompozitnog indeksa, a to je analiza osnovnih statističkih obilježja svih ulaznih podataka koji su prethodno bili dostavljeni i integrirani u aplikaciju ESTAT. Pritom, nisu se analizirala samo korelacijska obilježja između različitih varijabli tj. pokazatelja, što je ujedno bila i najčešća preporuka domaćih autora koji su kroz svoje radove dali kritički osvrt na postojeći indeks razvijenosti, već je posebna pozornost bila posvećena grafičkoj vizualizaciji i statističkoj analizi skupa podataka (i.e. vrijednosti) za svaki pokazatelj zasebno, što se pokazalo ključnim korakom u pronalasku novog rješenja za izračun indeksa razvijenosti.

Testiranje dvojnog indeksa

S obzirom da se jedan od projektnih zadataka odnosio na istraživanje opravdanosti uvođenja dvojnog indeksa (ekonomskog i demografskog) u okviru faze istraživanja mogućnosti unapređenja postojećeg indeksa provedeno je i testiranje modela dvojnog indeksa razvijenosti. Provedeno testiranje različitih varijanti demografskog indeksa, odnosno različitih kombinacija ponderiranih standardiziranih vrijednosti demografskih pokazatelja koji su dostupni u aplikaciji ESTAT ukazalo je na značajne metodološke i sadržajne probleme s aspekta interpretacijske pouzdanosti demografskog indeksa, a samim time i pouzdanosti rangiranja JLS u Hrvatskoj prema tom kriteriju.

Zbog već navedenog problema primjene postojeće metode standardizacije i agregacije, testiranje demografskog indeksa rezultiralo je iskrivljenom slikom dostignutog stupnja demografske razvijenosti na razini gradova i općina. Kao pokazatelji demografskog indeksa promatrani su indeks starenja, kretanje stanovništva i obrazovanje. Primjerice, ako se u razmatranje uzme pokazatelj *indeksa starenja (IS)* onda je prema prethodno važećem pristupu odstupanje standardizirane vrijednosti indeksa starenja za danu JLS jednako odstupanju razlike između vrijednosti indeksa starenja dane JLS i najmanje utvrđene (i.e. minimalne) vrijednosti indeksa starenja za sve JLS u odnosu na razliku između vrijednosti indeksa starenja za RH i najmanje utvrđene vrijednosti indeksa starenja za sve JLS. Formula za navedeni primjer glasi:

$$\text{Standardizirana vrijednost } IS_{JLSi} \text{ u odnosu na nacionalni prosjek} = \frac{IS_{JLSi} - \min IS_{JLS}}{IS_{RH} - \min IS_{JLS}}.$$

Ako se uzme u obzir da indeks starenja veći od 40% ukazuje da je stanovništvo određenog područja u procesu demografskog starenja, onda je u okolnostima koje već dugu niz godina vladaju u Republici Hrvatskoj potpuno pogrešno određivati dostignuti stupanj demografske razvijenosti JLS-a pomoću gore navedene formule. Najpovoljnija vrijednost indeksa starenja za sve JLS je u posljednjoj popisnoj godini bila 42.9, što samo po sebi prelazi kritičnu vrijednost, dok je na razini RH ona iznosila 115. To znači da se čak i sve one JLS koji prelaze 125% nacionalnog prosjeka zapravo nalaze u procesu demografske regresije prema dobnom kriteriju.

Isto vrijedi i za pokazatelj općeg kretanja stanovništva, odnosno relativne promjene ukupnog broja stanovništva u promatranom razdoblju. Bez obzira koje se razdoblje uzme u obzir (trogodišnja promjena, petogodišnja promjena, desetogodišnja promjena ili međupopisna promjena broja stanovnika) na razini Republike Hrvatske smanjuje se broj stanovnika, dok je porast broja stanovništva prisutan u između 1/4 i 1/3 JLS-a, ovisno o tome koje se razdoblje promatra. Problem je u tome što postoji značajan broj JLS-a u kojima se broj stanovnika smanjuje sporijom dinamikom od Republike Hrvatske, stoga one sukladno važećoj formuli za standardizaciju ulaze u demografski razvijene skupine iako se suočavaju s depopulacijom.

Dakle, izračun demografskog indeksa prema važećoj metodologiji standardizacije s bilo kojom strukturom pondera uvijek rezultira određenom skupinom demografski razvijenih JLS-a kod kojih se i smanjuje broj stanovnika i pogoršava starosna struktura stanovništva. Tu se u pravilu radi o onim JLS-ima kod kojih se zbog intenzivnog dugogodišnjeg iseljavanja „ispuhao“, emigracijski potencijal, pa se kod njih depopulacija odvija dominantno pod utjecajem negativnog prirodnog prirasta, što je relativno sporiji proces depopulacije i bliži nacionalnom prosjeku. Najbolji primjer za to su JLS Gorskog kotara koje se nalaze u poodmakloj fazi izumiranja. Također, postoje s druge strane i manje općine gdje je evidentiran značajniji porast stanovnika i koje su prilikom simulacija u ESTAT-u bile izrazito visoko rangirane, unatoč tome što imaju lošu obrazovnu strukturu. Razlog tome je što im odstupanje standardiziranog pokazatelja općeg kretanja stanovništva dostiže izrazito visoke vrijednosti te time poništava utjecaj relativno malih vrijednosti strukturnih pokazatelja stanovništva u formiranju konačne vrijednosti demografskog indeksa.

S obzirom da vrijednosti demografskih pokazatelja na razini Republike Hrvatske zbog svojih negativnih trendova ne mogu biti referentne s aspekta kriterija razvijenosti, autori su mišljenja da uvođenje dvojnog indeksa nema znanstvenog, stručnog i interpretacijskog uporišta s aspekta vođenja regionalne politike. Naime, demografska problematika je odavno prestala biti problematika regionalnoga razvoja i postala prvorazredno nacionalno pitanje koje predstavlja razvojni problema za gotovo sva područja Republike Hrvatske :

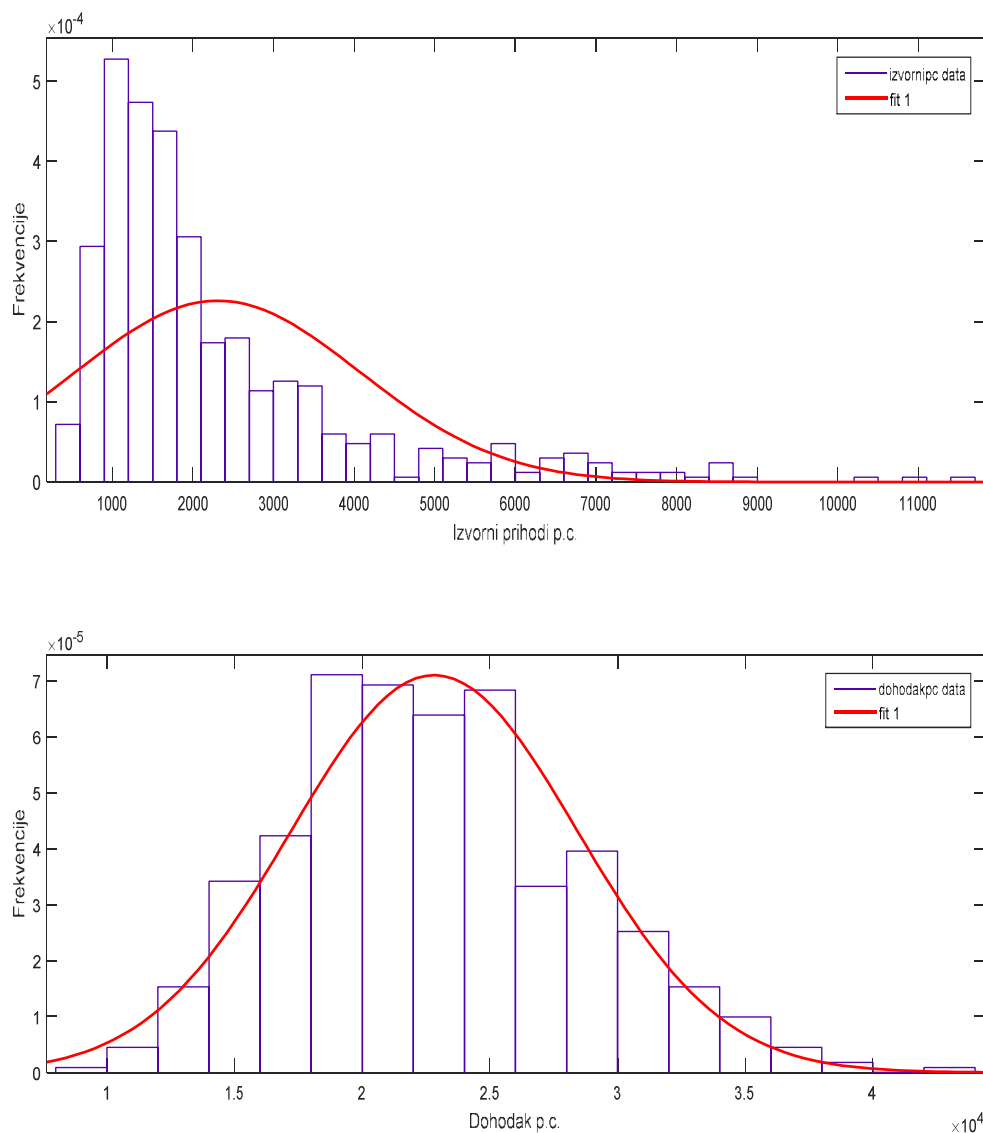
- gotovo čitav nacionalni prostor bilježi negativna demografska kretanja – što većinu lokalnih i područnih samouprava smješta ispod prosjeka;
- u pojedinim lokalnim samoupravama dugogodišnje negativne demografske tendencije gotovo u potpunosti su iscrpile mogućnosti repopulacije te dominira starije stanovništvo – u posljednjim godinama nema negativnih trendova jer se iscrpio prostor za migracije;
- u brojnim lokalnim samoupravama uzroci negativnih demografskih kretanja nisu sasvim ekonomske prirode već su vezani za veću mobilnost obrazovanog i mlađeg dijela populacije, iseljavanjem mladih zbog nižih troškova života (stambenog pitanja) u lokalne samouprave u periferiji velikih gradova itd;
- u velikom dijelu lokalnih samouprava upravo su nedostatak mogućnosti zapošljavanja te niži standard lokalnih javnih usluga razlog depopulacije te su proračunske mogućnosti istih samouprava ograničene niskim izvornim prihodima kao i niskim iznosom državnih pomoći.

4.3. Evaluacija postupka standardizacije i agregacije pokazatelja

Polazište za evaluaciju postojeće metodologije standardizacije i agregacije bila je analiza općih statističkih obilježja skupa podataka tj. vrijednosti za svaki pokazatelj posebno. Osim izračuna općih statističkih pokazatelja (npr. minimalne i maksimalne vrijednost, medijana, prosječne vrijednosti, standardne devijacije, koeficijenta varijacija i sl.), autori su promatrali i uspoređivali grafičke prikaze različitih skupova vrijednosti, a sve kako bi dobili potpuni uvid u prirodu distribucije vrijednosti za različite tematske pokazatelje, iskazanih u različitim jedinicama mjere, koje je potrebno standardizacijom svesti na istu mjernu skalu i agregirati u kompozitni indeks.

Na osnovu opće statističke analize utvrđeno je kako postoje značajne razlike u pogledu distribucije vrijednosti između odabranih pokazatelja (cf. grafikon 4.1.).

Grafikon 4.1. Primjer asimetričnosti distribucije vrijednosti odabranih varijabli u modelu izračuna indeksa razvijenosti (izvorni prihodi po stanovniku, te dohodak po stanovniku)

Izvor: izrada autora

Prethodni grafikon ukazuje da postupak standardizacije varijabli u postojećem modelu izračuna indeksa razvijenosti nikako nije dobar izbor budući da isti dovodi do enormnog povećavanja standardiziranih vrijednosti varijabli koje karakterizira visok koeficijent varijacije.

$$x_i^{stand} = \frac{\frac{x_i - x_{i,min}}{x_{i,max} - x_{i,min}}}{\frac{x_{i,HR} - x_{i,min}}{x_{i,max} - x_{i,min}}} = \frac{x_i - x_{i,min}}{x_{i,HR} - x_{i,min}}$$

Dakle, kod onih pokazatelja kod kojih je prosječna vrijednost za Hrvatsku puno bliže minimalnoj vrijednosti, primjena prethodno prikazane formule za standardizaciju dovodi do toga da lokalne jedinice koje bilježe iznadprosječnu vrijednost tih pokazatelja poprimaju izrazito visoke standardizirane vrijednosti istih, što u konačnici dominantno određuje vrijednost indeksa razvijenosti. Upravo je to jedan od razloga zašto su u bilo kojoj testiranoj varijanti indeksa razvijenosti samo određeni pokazatelji gotovo u potpunosti određivali konačan poredak lokalnih jedinica. Navedeni se problem u postojećem modelu izračuna indeksa razvijenosti nikako ne može korigirati ponderiranjem. Štoviše, potpuno je pogrešno to i pokušavati jer to nije funkcija pondera u konstrukciji kompozitnih indeksa. Stoga, sva prethodna nastojanja da se kroz dodatne pondere korigiraju vrijednosti indeksa razvijenosti lokalnih jedinica koje se nalaze u specifičnim geografskim područjima (npr. brdsko planinska područja i otoci), a sve kako bi dio njih ušle u nerazvijene skupine i dobile status potpomognutih područja, zapravo nema smisla iz razloga što se tu radi o manipulaciji dobivenih vrijednosti koje su same po sebi već iskrivljene. S druge strane, postavlja se pitanje da li je uopće opravdano rangirati gradove i općine u Hrvatskoj prema vrijednosti indeksa koji u smislu izračuna nije jedinstven za sve lokalne jedinice, budući da se na takav način dodatno komplicira praćenje napretka ili promjena u stupnju razvijenosti pojedinih gradova i općina u odnosu na prosječna kretanja u Republici Hrvatskoj.

Na problem utjecaja asimetričnosti distribucije vrijednosti različitih pokazatelja na vrijednost indeksa nadovezuje se i drugi problem u matematičkoj formulaciji postojećeg modela izračuna indeksa razvijenosti, a on se odnosi na postupak agregacije ponderiranih standardiziranih vrijednosti pokazatelja u konačni indeks. Postupak agregacije u postojećem modelu zasniva se na tzv. jednostavnom linearnom sumiranju:

$$Indeks_c = 0,25x_{c1} + 0,15x_{c2} + 0,30x_{c3} + 0,15x_{c4} + 0,15x_{c5}$$

Ono što je bitno naglasiti je da se kroz usvajanje takvog postupka agregacije istovremeno usvojilo i načelo supstitucije u mjerenju razvoja. Time se pretpostavlja da se u razvojnom smislu male ili nepovoljne vrijednosti jednog pokazatelja (npr. izrazito nepovoljno opće kretanje stanovništva) mogu supstituirati i kompenzirati velikim ili povoljnim vrijednostima drugih pokazatelja (npr. izvorni proračunski prihodi po stanovniku ili visok stupanj

obrazovanja). I to je dodatan razlog zašto u postojećem modelu dolazi do toga da lokalne jedinice koje imaju iznadprosječne vrijednosti jednog ili dva pokazatelja, a relativno loše vrijednosti svih drugih pokazatelja budu visoko rangirane i obrnuto. U tom smislu, linearno sumiranje nikako nije prihvatljiva metoda za izračun kompozitnih indeksa koji mjere fenomen razvoja, budući da suvremene razvojne paradigme, a posebno paradigma održivog razvoja, upravo ukazuju na jednaku važnost i potrebu za usklađivanjem svih dimenzija razvoja. Sukladno tome, najrazvijenije općine i gradovi trebale bi po prirodi stvari imati relativno povoljne vrijednosti svih indeksom obuhvaćenih pokazatelja.

Zbog svega toga može se zaključiti da postojeći model izračuna indeksa razvijenosti nije pouzdan u mjerenju sveukupne razvijenosti lokalnih i županijskih jedinica u odnosu na prosječno stanje Republike Hrvatske, a zbog svih utvrđenih metodoloških nedostataka i ograničenja isti se niti ne može unaprijediti temeljem inicijalno prepoznatih mogućnosti koje su proizašle iz razrade konceptijskog i teorijskog polazišta za izradu novog indeksa razvijenosti. Sukladno tome, autori su morali pronaći primjerenije metodološko rješenje za izračun indeksa razvijenosti.

Nova metodologija izračuna indeksa razvijenosti i kriteriji za utvrđivanje novih razvojnih skupina detaljno su razrađeni u nastavku Studije.

5. KRITERIJALNI PRISTUP ODABIRA NOVOG MODELA INDEKSA RAZVIJENOSTI

U ovom dijelu Studije rezimirani su rezultati, nalazi i zaključci istraživačkih i analitičkih aktivnosti koje su poduzete u cilju predlaganja novog modela izračuna indeksa razvijenosti i utvrđivanja razvojnih skupina.

5.1. Kriteriji za odabir pokazatelja

Prvi korak u odabiru i uvođenju novih pokazatelja u izračun indeksa razvijenosti bila je analiza korelacijskih odnosa između pokazatelja dostupnih u aplikaciji ESTAT.

Tablica 5.1. Pregled pokazatelja dostupnih u aplikaciji ESTAT prema tematskim područjima

Ekonomski pokazatelji	- Prosječna stopa nezaposlenosti - Prosječna stopa zaposlenosti - Prosječni dohodak po stanovniku
Fiskalni pokazatelji	- Bruto operativni rezultat (BOP) - Neto operativni rezultat - Rashodi za kapitalna ulaganja/prihodi poslovanja - Prosječni izvorni prihodi - Prosječni izvorni prihodi po stanovniku
Demografski pokazatelji	- Opće kretanje stanovnika - Broj stanovnika - Gustoća stanovništva - Indeks starenja - Udio obrazovanog stanovništva u stanovništvu 16-65 godina (SSS) - Udio obrazovanog stanovništva u stanovništvu 20-65 godina (VSS) - Radno sposobno stanovništvo
Ostali pokazatelji	- Udaljenost od središta županije u km - Udaljenost od grada Zagreba u km - Površina

Izvor: ESTAT, 2017. [dostupno na: <http://www.escogrupa.hr/betaindex/login/>]

Svrha analize korelacijskih odnosa bila je prepoznati i izdvojiti one tematske pokazatelje koji međusobno imaju visok stupanj korelacije, budući da bi korištenje takvih pokazatelja značajno utjecalo na konačne rezultate indeksa. Razlog tome je što tematski pokazatelji koji su međusobno izrazito visoko korelirani u suštini mjere isti razvoji aspekt, stoga bi njihov istovremeni obuhvat u izračunu indeksa „umjetno“ povećao ponder određenoj dimenziji u

odnosu na druge dimenzije mjerenja razvijenosti u strukturi kompozitnog indeksa (npr. ekonomskoj u odnosu na fiskalnu i demografsku). Na taj način u aplikaciji ESTAT izdvojeno je 6 pokazatelja za koje autori smatraju da bi bilo primjereno koristiti u novom modelu izračuna indeksa razvijenosti:⁴²

- prosječni dohodak po stanovniku
- prosječni izvorni prihodi po stanovniku
- prosječna stopa nezaposlenosti
- opće kretanje stanovništva
- indeks starenja
- stupanj obrazovanosti stanovništva (tercijarno obrazovanje).

Važno je naglasiti da je uz korelacijske odnose važan kriterij prilikom odabira prethodno navedenih pokazatelja bio i da li oni po definiciji pripadaju tzv. pokretačima (i.e. input) razvojnih procesa ili ishodima (i.e. output, outcome) razvojnih procesa. To je značajan selekcijski kriterij jer se pomoću njega određuje i pristup mjerenju lokalnog i regionalnog razvoja. Naime, razvoj kao društveno-ekonomska kategorija je višedimenzionalan i dinamičan proces, pri čemu je ponekad vrlo teško napraviti jasnu distinkciju između subjekta i objekta razvoja. Stoga, kao što je već prethodno istaknuto, ne postoji univerzalna definicija razvoja, a samim time ne postoji niti samo jedan međunarodni standard za njegovo mjerenje i praćenje. U kontekstu razvoja regionalnih i lokalnih jedinica općenito se može reći da razvoj implicira sveukupne društveno-ekonomske promjene koje su potaknute planiranim i usmjerenim javnim politikama s ciljem mijenjanja postojećeg stanja u lokalnim i regionalnim jedinicama prema željenom stanju. U tom smislu, mjerenju razvoja može se pristupiti s aspekta mjerenja promjena u finalnim ishodima razvojnih procesa, poput primjerice demografskog oporavka, povećanja životnog standarda i unapređivanja kvalitete okoliša ili s aspekta mjerenja promjena u faktorima koji izravno determiniraju ili utječu na razvojne procese (npr. broj poslovnih zona, pokrivenost stanovništva optičkom mrežom, struktura javnih rashoda itd.).

⁴² S obzirom na značajne razlike u broju stanovnika, površini, snazi lokalnog gospodarstva i fiskalnog kapaciteta između gradova i općina, u razmatranje su uzeti samo relativni pokazatelji iz razloga što temeljem apsolutnih pokazatelja (npr. broj stanovnika, broj zaposlenih, ukupni dohodak i sl.) nije primjereno uspoređivati lokalne i regionalne jedinice.

Iako su zbog složene međupovezanosti pokretača i ishoda razvoja i jedan i drugi pristup mjerenja jednako važni za planiranje razvojnih politika i praćenje uspješnosti njihove provedbe, u praksi je u Republici Hrvatskoj svaki dosadašnji pokušaj uspostave sveobuhvatnog i integriranog mjerenja i praćenja razvoja na nižim teritorijalnim razinama bio uvelike ograničen kapacitetima i mogućnostima postojećeg informacijskog sustava regionalnog i lokalnog razvoja. To se u prvom redu odnosi na vremensku neujednačenost i podatkovne praznine u raspoloživoj statistici o demografskim, ekonomskim, fiskalnim, infrastrukturnim, institucionalnim i drugim pokretačima i ishodima razvoja na nižim teritorijalnim razinama, a posebno na lokalnoj razini, zbog čega je u Hrvatskoj trenutno moguće samo djelomično provoditi redovito mjerenje i usporedbu stupnja razvijenosti gradova i općina. Sukladno tome, stav je autora da se u ovom prijelaznom razdoblju razvoja integriranog informacijskog sustava lokalnog i regionalnog razvoja u Republici Hrvatskoj indeks razvijenosti JLP(R)S temelji samo na prethodno spomenutim pokazateljima ishoda razvojnih procesa i to ne samo zato što za njihov izračun postoji pouzdana službena statistika, već i zbog toga što će se na taj način zadržati sadržajna konzistentnost indeksa razvijenosti i otkloniti proturječnosti u njegovom tumačenju.

Primjerice, ako uz izvorne proračunske prihode po stanovniku u izračun indeksa razvijenosti uđu i drugi fiskalni pokazatelji kao što je to bruto operativni rezultat ili omjer rashoda za kapitalna ulaganja i prihoda od poslovanja, sasvim je izvjesno kako će ti pokazatelji značajno utjecati na rezultate indeksa razvijenosti, a samim time i na konačni poredak lokalnih jedinica. Naime, spomenuti pokazatelji mjere efikasnost upravljanja lokalnim proračunom, što u pravilu čini jedan od važnih faktora budućeg razvoja lokalnih jedinica, stoga će one lokalne jedinice koje imaju relativno velik fiskalni kapacitet, a ostvaruju negativan bruto operativni rezultat i nisku razinu kapitalnih ulaganja biti nisko rangirane. No, postavlja se pitanje da li je tako formiran indeks opravdan kriterij za određivanje statusa potpomognutih područja u Hrvatskoj. U tom bi slučaju sve one lokalne jedinice koje raspolažu sa značajnim proračunskim sredstvima, ali s njima neefikasno i neodgovorno upravljaju bile dodatno nagrađivane kroz povlaštenu fiskalni status. Ovim primjerom autori žele ukazati kako je potrebno biti izrazito oprezan i kritičan prilikom odabira i povezivanja agregiranih

pokazatelja pokretača i ishoda razvojnih procesa u jedinstvene kompozitne indekse budući da vrijednosti takvih indeksa mogu upućivati na sasvim pogrešne zaključke.

Uvažavajući sve prethodno navedeno, nužno je istaknuti kako se budući razvoj informacijskog sustava lokalnog i regionalnog razvoja u Republici Hrvatskoj svakako mora usmjeriti prema uspostavljanju diversificirane statističke osnove koja će kroz jedan širi skup pokazatelja ravnomjerno pokriti sve dimenzije razvoja lokalnih i regionalnih jedinica. Na taj način stvoriti će se kvalitetna i integrirana podatkovna podloga za razvoj više različitih komplementarnih kompozitnih indeksa u okviru istog sustava mjerenja (npr. indeks infrastrukturne razvijenosti, indeks ljudskog razvoja, indeks razvijenosti poduzetništva, indeks konkurentnosti lokalnog i regionalnog gospodarstva, indeks efikasnosti lokalnog upravljanja itd.), što će pomoći donositeljima odluka u lakšem identificiranju ključnih uzroka razvojnih divergencija u Republici Hrvatskoj te boljem razumijevanju uzročno-posljedičnih veza između svih činitelja razvoja na lokalnoj i regionalnoj razini.

5.2. Kriteriji za odabir metoda standardizacije i agregacije pokazatelja

Razvoj i implementacija kompozitnih indeksa, a posebno onih indeksa koji su u funkciji cjelovitog mjerenja razvoja, izrazito je složen proces koji se mora temeljiti na znanstveno i empirijski utemeljenim činjenicama i spoznajama. Stoga, bilo kakve arbitrarne odluke prilikom definiranja metodološkog okvira modela izračuna kompozitnih indeksa (npr. odabir pokazatelja, načina ponderiranja, metoda standardizacije i sl.) mogu značajno utjecati na točnost i pouzdanost njihovih konačnih rezultata. To naravno predstavlja izuzetno osjetljiv problem u situacijama kada se na osnovu arbitrarno konstruiranih indeksa razvijenosti donose konkretne razvojne odluke i politike, a čija provedba zbog toga može izazvati potpuno neočekivane i neželjene efekte. Upravo iz tog razloga u okviru međunarodne znanstvene i stručne zajednice koja se bavi problematikom kompozitnih indeksa i mjerenja razvoja došlo je do jednog općeg konsenzusa kako ne postoji jedinstveno rješenje za razvoj kompozitnih indeksa, već je preporuka da se pri odabiru modela izračuna kompozitnih indeksa prvenstveno moraju uvažiti specifičnosti fenomena koji se pomoću njih želi izmjeriti i pratiti. To znači da one metode izračuna kompozitnih indeksa koje se najčešće koriste u praksi ne moraju nužno biti i najprikladnije i najprihvatljivije rješenje u specifičnim

slučajevima. To su na kraju pokazali i rezultati testiranja mogućnosti unapređenja postojećeg modela izračuna indeksa razvijenosti JLP(R)S u Republici Hrvatskoj.

Na temelju utvrđenih metodoloških nedostataka postojećeg modela izračuna indeksa razvijenosti koji su iznijeti u 4. poglavlju, autori su prepoznali tri ključna kriterija koja mora zadovoljiti novi model izračuna:

1. Novi model izračuna mora otkloniti ili ublažiti utjecaj stupnja varijacije vrijednosti pokazatelja na konačnu vrijednost indeksa razvijenosti;
2. Novi model izračuna mora se temeljiti na pretpostavci korištenja nesupstitutivnih pokazatelja razvoja;
3. U novom modelu izračuna mora se izbjeći arbitrarno utvrđivanje pondera.

U cilju pronalaska prihvatljivog rješenja za uspostavu novog modela izračuna indeksa razvijenosti JLP(R)S u Republici Hrvatskoj autori su na podacima koji su bili dostupni u aplikaciji ESTAT testirali i uspoređivali učinke primjene različitih metodoloških pristupa izračuna kompozitnih indeksa u pogledu navedenih metodoloških kriterija. Rezultati testiranja pokazali su da jedino tzv. balansirana z-score metoda u praktičnom smislu u potpunosti zadovoljava sva tri kriterija, zbog čega su autori odlučili koristiti metodološki okvir balansirane z-score metode za razvoj prijedloga novog modela izračuna indeksa razvijenosti.⁴³

Specifičnosti izračuna balansirane z-score metode i njezine prednosti u odnosu na metodologiju postojećeg model izračuna indeksa razvijenosti detaljnije su elaborirane u sljedećoj tematskoj jedinici.

⁴³ Testiranje se odnosilo na brojne standardne i nestandardne metode za konstrukciju kompozitnih indeksa razvijenosti koje su dostupne u literaturi, a posebno su testirane i one metode koje je predložio sam naručitelj studije. Misli se na različite načine standardizacije i agregacije pokazatelja temeljene na korištenju percentilnih rangova. Spomenute metode detaljnije su opisane u dokumentu World Bank (2017): *Croatia: Index of Multiple Deprivation*, Draft Conceptual Framework.

5.3. Balansirana z-score metoda

Balansirana z-score metoda je nelinearna metoda za izradu kompozitnih indeksa koja transformira vrijednosti pojedinih pokazatelja u standardizirane vrijednosti i sumira ih u kompozitni indeks koristeći aritmetičku sredinu i koeficijent penalizacije. Navedenu metodu razvili su autori Mazziotta i Pareto, po čemu je ona u znanstvenoj i stručnoj literaturi poznatija i pod nazivom Mazziotta-Pareto indeks.⁴⁴ Mazziotta-Pareto indeks osmišljen je s ciljem rješavanja problema objektivnog mjerenja, ocjenjivanja, usporedbe i rangiranja jedinica na višim ili nižim teritorijalno-administrativnim razinama prema stupnju razvijenosti u određenom vremenskom razdoblju kada pojedine jedinice ili više njih imaju neusklađene setove pokazatelja, odnosno kada prema nekim pokazateljima ostvaruju iznadprosječne rezultate, a prema drugim ispodprosječne. Ona se temelji na pretpostavci korištenja ne-supstitutivnih pokazatelja, što znači da lokalne jedinice mogu ostvariti visok indeks razvijenosti jedino ako imaju relativno visoke vrijednosti svih pokazatelja.

Primjena balansirane z-score metode, odnosno postupak izračuna Mazziotta-Pareto indeksa sastoji se od dva koraka:

1) *Standardizacija pokazatelja*

U okviru metodologije konstrukcije kompozitnih indeksa prema balansiranoj z-score metodi, standardizacija pokazatelja, odnosno svođenje pokazatelja iskazanih u različitim jedinicama mjere na isti sustav mjerenja, vrši se, kao i što sam naziv govori, pomoću z-score metode. Z-score, poznat i pod nazivom standardni rezultat (eng. standard score), mjeri za koliko se standardnih devijacija (i.e. odstupanja) pojedinačne vrijednosti promatranog numeričkog obilježja (i.e. varijable) nalaze ispod ili iznad njegove prosječne vrijednosti. Drugim riječima z-

⁴⁴ Više o tome:

Demuro, P., Mazziotta, M. & Pareto, A. (2012): *Composite Indices of Development and Poverty: An Application to MDGs* [dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/227113176_Composite_Indices_of_Development_and_Poverty_An_Application_to_MDGs]

Mazziotta, M. & Pareto, A. (2016): *On a Generalized Non-Compensatory Composite Index for Measuring Socio-economic Phenomena* [dostupno na: http://complexity.stat.unipd.it/system/files/Mazziotta_Pareto.pdf]

score daje informaciju o relativnoj poziciji određene vrijednosti u ukupnoj distribuciji u odnosu na prosječnu vrijednost.

Za pokazatelje koji imaju pozitivnu polarizaciju tj. pokazatelji čije visoke vrijednosti pozitivno utječu na razvijenost (npr. dohodak po stanovniku, prihodi po stanovniku, stopa zaposlenosti i sl.) standardizacija se vrši prema sljedećoj formuli:

$$Z_{ij} = 100 + \frac{x_{ij} - M_{xj}}{S_{xj}} * 10,$$

dok se za standardizaciju pokazatelja koji imaju negativnu polarizaciju tj. pokazatelja čije visoke vrijednosti negativno utječu na razvijenost (npr. indeks starenja, stopa nezaposlenosti i sl.) koristi sljedeća formula:

$$Z_{ij} = 100 - \frac{x_{ij} - M_{xj}}{S_{xj}} * 10$$

gdje je

Z_{ij} – standardizirana vrijednost pokazatelja (z-score)

x_{ij} – vrijednost pokazatelja

M_{xj} – prosječna vrijednost za pokazatelj

S_{xj} – standardna devijacija skupa vrijednosti pokazatelja x

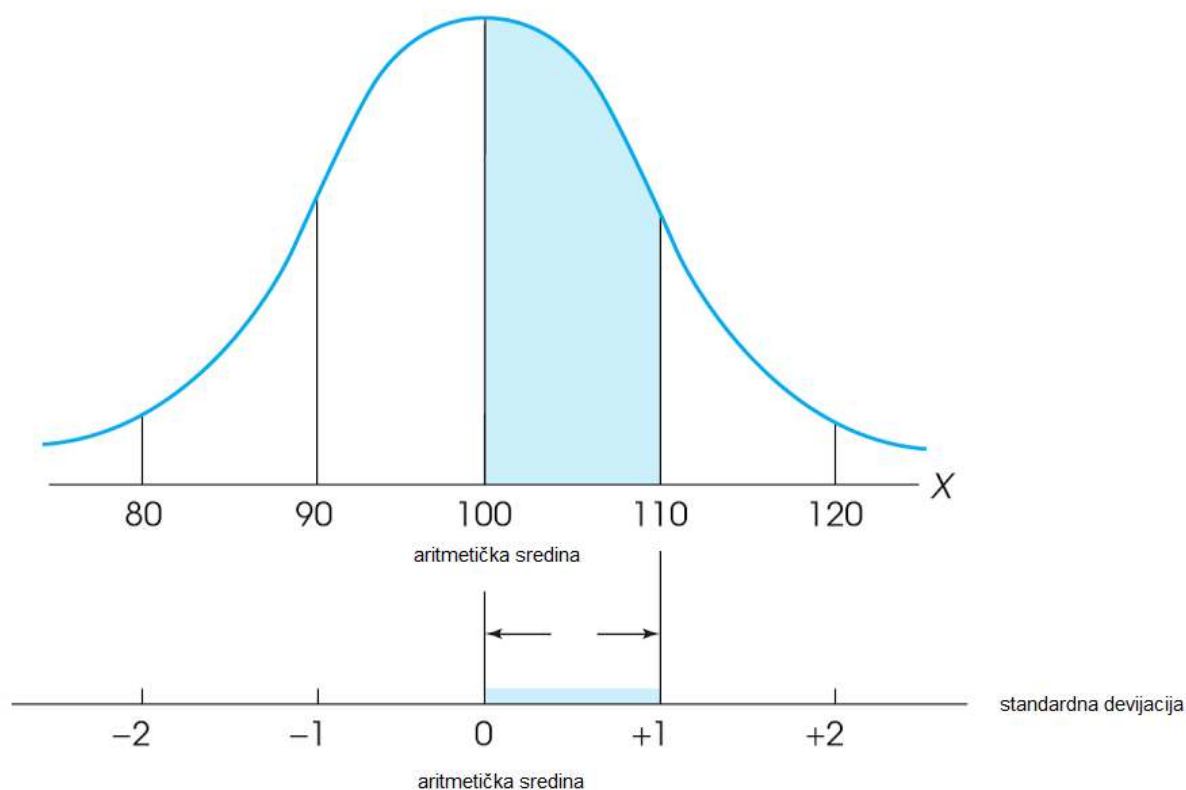
Standardna devijacija (S_{xj}) je apsolutna mjera disperzije koja predstavlja prosječno odstupanje pojedinačnih vrijednosti numeričkog obilježja od aritmetičke sredine. S obzirom na prethodno prikazane oznake varijabli, matematička notacija standardne devijacije glasi:

$$S_{xj} = \sqrt{\frac{1}{n} * \sum_{i=1}^n (x_{ij} - M_{xj})^2}$$

Kod načina primjene z-score standardizacije na kojem se zasniva Mazziotta-Pareto indeks, vrijednost 100 označava aritmetičku sredinu, a vrijednost 10 je ekvivalentna 1 standardnoj devijaciji (cf. grafikon 5.1.).⁴⁵

⁴⁵ Ovisno o tome koja vrijednost označava aritmetičku sredinu u z-score distribuciji (npr. 0, 100 ili 1000), transformacija originalnih podataka u z-score vrijednosti može se izvesti na više načina. Primjerice, ako želimo da u z-score distribuciji 0 označava aritmetičku sredinu, onda se transformacija originalnih podataka u z-score vrijednosti vrši na sljedeći način: $Z_{ij} = \frac{x_{ij} - M_{xj}}{S_{xj}}$

Grafikon 5.1. Z-score distribucija

Izvor: Gravetter, F.J., and L.B. Wallnau (2008): Statistics for the Behavioral Sciences, Eighth Edition, Cengage Learning, str. 147

Važno je naglasiti da z-score distribucija zadržava identična obilježja kao i distribucija originalnih podataka, što znači da transformacija originalnih podataka u z-score vrijednosti ne mijenja njihovu poziciju u distribuciji. Sukladno tome, standardizirane vrijednosti pokazatelja za određenu lokalnu/regionalnu jedinicu koje su veće od 100 ukazuju da je ona u pogledu tih pokazatelja iznadprosječna, dok standardizirane vrijednosti pokazatelja manje od 100 ukazuju da promatrana lokalna/regionalna jedinica ima ispodprosječne vrijednosti tih pokazatelja. Primjerice, standardizirana vrijednost pokazatelja od 90 govori da je ona za 1 standardnu devijaciju manja od prosječne vrijednosti tog pokazatelja.

2) Agregacija pokazatelja

Agregacija standardiziranih vrijednosti pokazatelja u kompozitni indeks izvodi se pomoću aritmetičke sredine skupa standardiziranih vrijednosti pokazatelja za danu lokalnu/regionalnu jedinicu i koeficijenta penalizacije:

$$I_i = M_{zi-}(S_{zi} * cv_i)$$

gdje je

I_i – indeks razvijenosti (balansirani z-score)

M_{zi-} – prosječna vrijednost standardiziranih vrijednosti svih pokazatelja za danu JLP(R)S

$(S_{zi} * cv_i)$ – koeficijent penalizacije

S_{zi} – standardna devijacija skupa standardiziranih vrijednosti svih pokazatelja za danu JLP(R)S

cv_i – koeficijent varijacije skupa standardiziranih vrijednosti svih pokazatelja za danu JLP(R)S

Koeficijent penalizacije je korektivni faktor vrijednosti aritmetičke sredine skupa standardiziranih vrijednosti promatranih pokazatelja kojim se opisuje stupanj razvijenosti određene lokalne/regionalne jedinice. Svrha koeficijenta penalizacije je korigirati, odnosno umanjiti prosječan z-score onim teritorijalnim jedinicama koje imaju „nebalansiran“ set pokazatelja, odnosno onim teritorijalnim jedinicama koje prema nekim pokazateljima ostvaruju dobre, a prema drugim loše rezultate. Veličina koeficijenta penalizacije proporcionalna je koeficijentu varijacije standardiziranih vrijednosti seta pokazatelja za danu lokalnu/regionalnu jedinicu, što znači da koeficijent penalizacije raste s porastom razlika između standardiziranih vrijednosti pokazatelja. Učinak koeficijenta penalizacije na konačnu vrijednost indeksa ilustrirana je primjerom prikazanim u sljedećoj tablici.

Tablica 5.2. Balansirana z-score metoda

	Stand. Pokazatelj 1	Stand. Pokazatelj 2	Stand. Pokazatelj 3	Stand. Pokazatelj 4	Prosječan z-score	Standardna devijacija	Koeficijent varijacije	Indeks razvijenosti
JLS A	300	45	150	42	134,25	105,12	0,78	51,95
JLS B	115	110	155	100	120	20,92	0,17	116,35

Izvor: priredili autori

Iz prikazanog primjera vidljivo je kako balansirana z-score metoda u konačnici bolje valorizira onu JLS koja u više standardiziranih pokazatelja ostvaruje veću vrijednost, a ne onu koja ostvaruje veći prosječni rezultat unatoč znatno manjem broj pokazatelja s povoljnijim vrijednostima. Time ova metodologija u potpunosti rješava problem supstitucije između

loših i dobrih vrijednosti pokazatelja, a s tim u vezi i problem dominantnog utjecaja standardiziranih vrijednosti pokazatelja s visokim stupnjem varijacije na konačnu vrijednost indeksa koji postoji u postojećem modelu. Također, balansirana z-score metoda prevladava potrebu za korištenjem pondera, a samim time otklanja i sva ograničenja izračuna indeksa razvijenosti koja iz njih proizlaze (cf. poglavlje 4). Isto tako, balansirana z-score metoda rješava i dilemu vezanu uz korištenje alternativnog dvojnog indeksa, budući da ona polazi od pretpostavke jednake važnosti svih pokazatelja u mjerenju dostignutog stupnja razvijenosti te sukladno tome po automatizmu negativno valorizira postojanje odstupanja između demografske i ekonomske dimenzije razvoja u vrijednosnoj strukturi kompozitnog indeksa.

Kako bi se empirijski potvrdile prepoznate prednosti korištenja balansirane z-score metode kao metodološke osnove za novi model izračuna indeksa razvijenosti u odnosu na postojeći model, u nastavku je provedena komparativna analiza njihove primjene na stvarnim podacima.

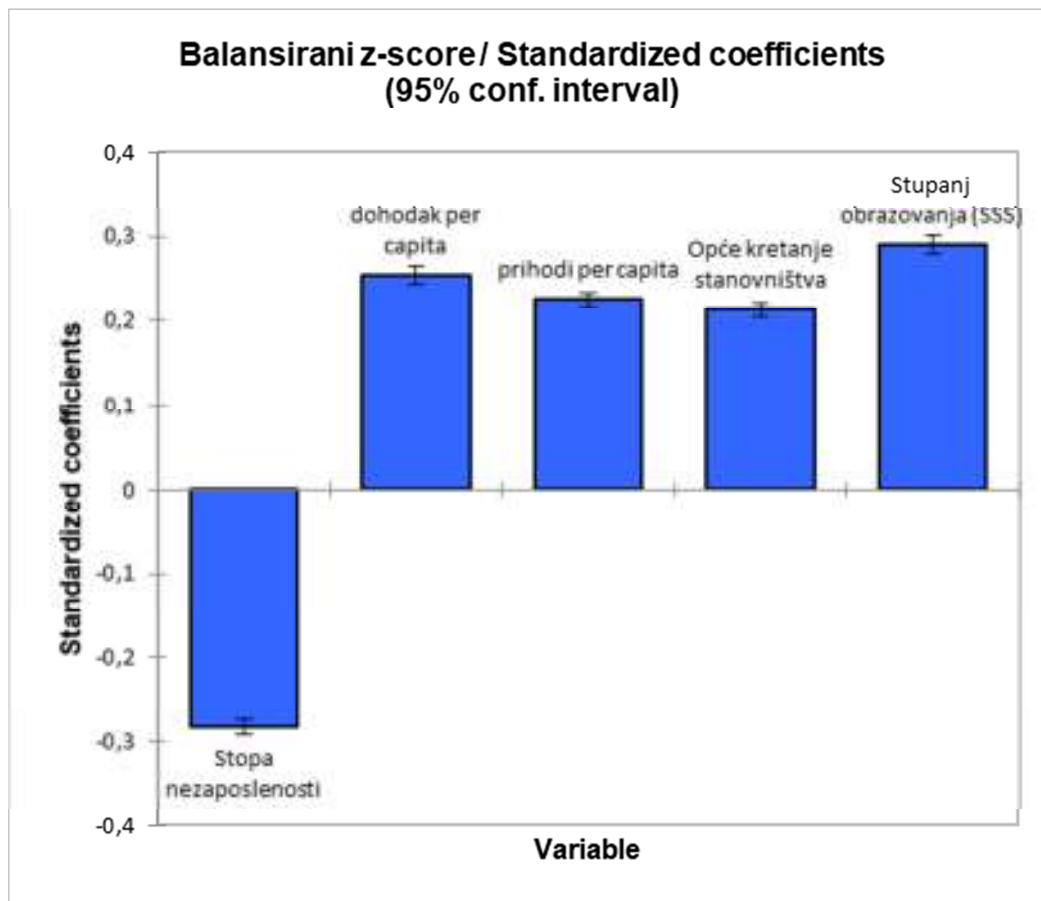
5.4. Balansirana z-score metoda vs. postojeći model izračuna indeksa razvijenosti

Usporedba postojećeg modela i balansirane z-score metode izvršena je na osnovu rezultata indeksa dobivenih korištenjem „starih” pokazatelja budući da se jedino kroz korištenje istih pokazatelja može utvrditi utjecaj metodoloških razlika između dva modela na konačne rezultate. Uvođenje novih pokazatelja u postojeći model zahtijevalo bi promjenu strukture pondera što bi narušilo metodološku izvornost postojećeg modela i dovelo u pitanje primjerenost usporedbe provedene na taj način. Temeljem dobivenih rezultata indeksa provedena je regresijska analiza putem koje je izmjerena jačina utjecaja pojedinih pokazatelja na formiranje konačne vrijednost indeksa u okviru promatranih modela izračuna i analizirane su razlike u konačnom poretku JLS -a prema različitim metodama u odnosu na prag razvijenosti.

Nalazi regresijske analize pokazali su kako kod balansirane z-score metode svi pokazatelji imaju podjednaku signifikantnost u odnosu na konačnu vrijednost indeksa, dok kod postojećeg modela to nije slučaj. Kod postojećeg modela najveću relativnu težinu ima pokazatelj *prosječni izvorni prihodi po stanovniku*, a koja je gotovo dvostruko veća od oba

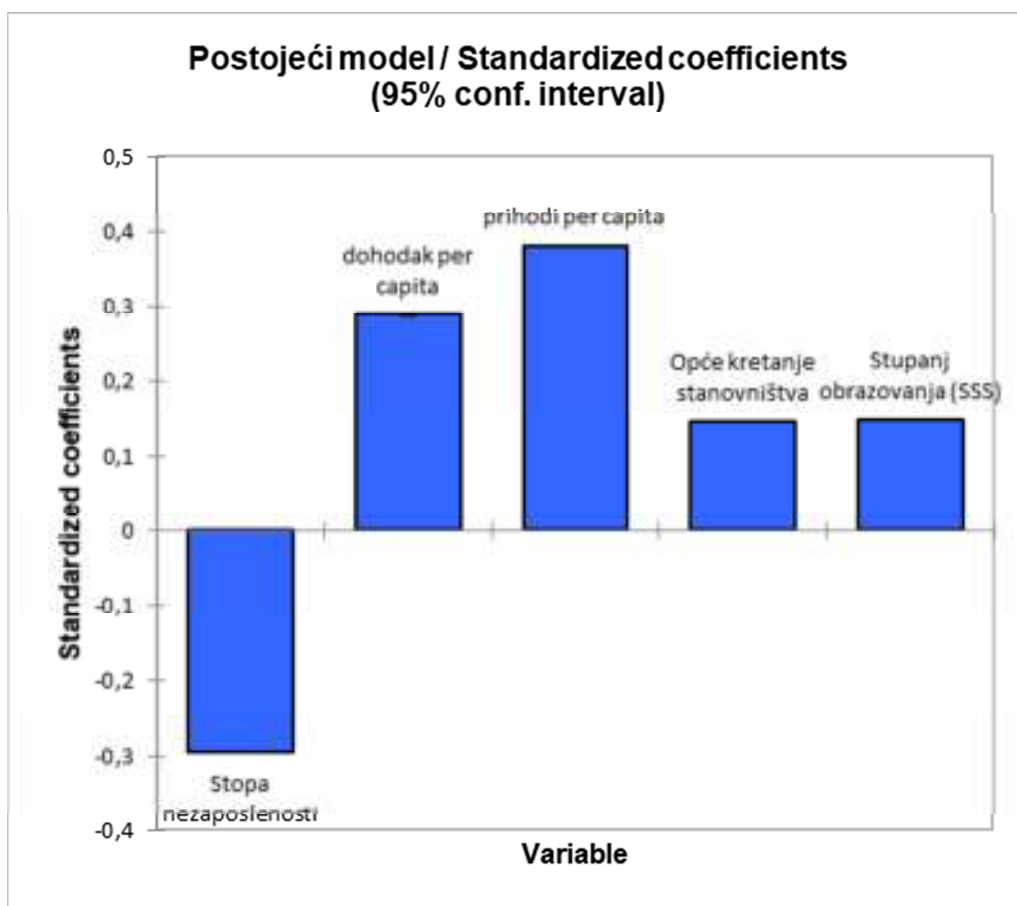
demografska pokazatelja, iako je za sva tri pokazatelja određen isti ponder u izvornoj formuli izračuna indeksa.

Grafikon 5.2. Utjecaj varijabli na konačnu vrijednost indeksa (balansirani z-score)

Izvor: izračun autora

Grafikon 5.3. Utjecaj varijabli na konačnu vrijednost indeksa (postojeći model)

Izvor: Izračun autora

Navedeno dodatno potvrđuje postojanje problema predimenzioniranja vrijednosti pokazatelja u strukturi kompozitnog indeksa koji se javlja zbog precjenjivanja standardiziranih vrijednosti pokazatelja koji imaju visok koeficijent varijacije i prakticiranja načela supstitucije prilikom sumiranja pokazatelja u kompozitni indeks, zbog čega rezultati indeksa razvijenosti dobiveni korištenjem postojećeg modela ne odražavaju vjerodostojno sveukupan stupanj razvijenosti lokalnih i županijskih jedinica u odnosu na prosjek Republike Hrvatske. Iz tog razloga skupine razvijenosti za razvrstavanje lokalnih i županijskih jedinica u okviru postojećeg modela koje su definirane kao postotni razredi ne mogu biti kvalitetan kriterij za određivanje statusa potpomognutih područja.

S druge strane, usporedba dobivenih rezultata prema postojećem i predloženom novom modelu indeksa razvijenosti u odnosu na prosječni prag razvijenosti i nominalne vrijednosti pokazatelja pokazala je kako balansirana z-score metoda ravnomjernije valorizira pokazatelje

u strukturi kompozitnog indeksa i značajno ublažava ekstremne slučajeve koji se javljaju kod dosadašnjeg modela izračuna, što omogućava pravednije rangiranje JLP(R)S prema stupnju razvijenosti. Pritom, kod balansirane z-score metode postoji jasna i pouzdana granica između iznadprosječnog i ispodprosječnog stupnja razvijenosti (vrijednost indeksa 100), zbog čega balansirani z-score rezultati imaju interpretacijsku pouzdanost kod identifikacije i razdvajanja lokalnih/županijskih jedinica na razvijene i nerazvijene u kontekstu nacionalnog prosjeka.⁴⁶

Posebnost balansirane z-score metode u odnosu na postojeći model je i u tome što ona nema nikakvih ograničenja po pitanju obuhvata i uvođenja novih pokazatelja u izračun indeksa razvijenosti. Prednost toga je što kod modela izračuna indeksa razvijenosti temeljenog na balansiranoj z-score metodi nije potrebno raditi prilagodbe u postupku izračuna indeksa (npr. promjena pondera i načina standardizacije pokazatelja) kada se struktura indeksa želi nadograditi novim pokazateljima. Primjerice, ako se u perspektivi zbog razvoja informacijskog sustava lokalnog i regionalnog otvore mogućnosti za nadogradnju indeksa novim pokazateljima, to se može realizirati bez da kompozitni indeks mijenja svoju metodološku i interpretacijsku a konzistentnost.

Zbog svega toga, stav je autora da je korištenje balansirane z-score metode kao novog modela puno prihvatljivije rješenje u odnosu na bilo kakve modificirane oblike postojećeg modela izračuna indeksa razvijenosti.

5.5. Prijedlog razvojnih skupina u novom modelu indeksa razvijenosti

Prema važećem Zakonu o regionalnom razvoju („Narodne novine“ br. 147/14) stupanj razvijenosti područnih samouprava kategoriziran je u četiri razvojne skupine, a jedinica lokalne samouprave u pet razvojnih skupina, pri čemu granice razvojnih skupina odražavaju postotak nacionalnog razvojnog prosjeka s obzirom na pokazatelje obuhvaćene postojećim

⁴⁶ Jedna od bitnih metodoloških razlika između postojećeg i novog modela izračuna indeksa razvijenosti je i u pristupu određivanja nacionalnog prosjeka. Kod postojećeg modela za prosječne vrijednosti uzimaju se vrijednosti pokazatelja za RH, dok se kod novog modela prosječne vrijednosti pokazatelja izračunavaju kao prosjek njihovih vrijednosti na razini svih JLS, što je puno primjerenija referentna vrijednost s obzirom na postojanje značajnih nejednakosti po pitanju broja stanovnika i broja zaposlenih između JLS. Ako se uzme u obzir da samo na najveće hrvatske gradove (Zagreb, Split, Rijeku i Osijek) otpada više od 30% stanovnika i oko 30% ukupne zaposlenosti, onda pristup izračuna nacionalnog prosjeka u novom modelu daje reprezentativniji odraz prosječnog demografskog, ekonomskog i fiskalnog stanja u JLS-ima na području RH.

modelom izračuna indeksa razvijenosti. Strukturiranje razvijenosti prema postojećem modelu indeksa razvijenosti u određenoj mjeri slijedi teorijsko obrazloženje i pogled na razvijenost koji se zasniva na tezi da nije moguće u potpunosti izjednačiti regionalne nejednakosti u odnosu na prosječna nacionalna demografska, ekonomska i fiskalna kretanja, stoga napori regionalne politike primarno moraju biti usmjereni na konvergenciju najslabije razvijenih područja u Republici Hrvatskoj, a koja se u terminima obuhvaćenih razvojnih pokazatelja nalaze ispod 75% nacionalnog prosjeka.

Definiranje potpomognutih područja u okviru Zakona o regionalnom razvoju kao svih onih područja koja se nalaze ispod 75% nacionalnog prosjeka dijelom se nadovezuje na podjelu EU regija sukladno NUTS klasifikaciji. Temeljem NUTS klasifikacije razvrstavaju se regionalne granice te omogućava utvrđivanje geografske razine statusa primatelja strukturnih i investicijskih fondova. Tako se prihvatljivost financiranja NUTS 2 regija iz Europskog regionalnog razvojnog fonda i Europskog socijalnog fonda u programskom razdoblju 2014. - 2020. godine zasnivala na regionalnom bruto društvenom proizvodu prema kojem se NUTS 2 regije rangiraju i dijele na tri skupine:

- Slabije razvijene regije (gdje je BDP po stanovniku manji od 75% prosjeka EU27)
- Tranzicijske regije (s BDP-om po stanovniku između 75% te 90% prosjeka EU27)
- Razvijenije regije (više od 90% prosjeka EU 27).

Međutim, problem je u tome što je izrazito teško konstruirati kvalitetan kompozitni indeks od više različitih razvojnih pokazatelja na način da on vjerodostojno mjeri i pokazuje postotno odstupanje razvijenosti lokalnih i županijskih jedinica u odnosu na sveukupan nacionalni prosjek, što su ujedno i potvrdili i nalazi evaluacije izračuna postojećeg modela indeksa razvijenosti. Zbog toga u predloženom novom modelu nije moguće u tom kontekstu definirati razvojne skupine, nego je nužno iste prilagoditi interpretacijskim vrijednostima rezultata dobivenih korištenjem balansirane z-score metode.

S obzirom da kod rezultata indeksa dobivenih pomoću balansirane z-score metode postoji jasna granica između ispodprosječno i iznadprosječno razvijenih područja (indeks = 100), **prijedlog je da se u novom modelu razvijene i nerazvijene skupine određuju na osnovu**

raspona distribucije ranga iznadprosječno i ispodprosječno razvijenih JLP(R)S. Također se predlaže detaljnija razrada razvojnih skupina koja će omogućiti širi obuhvat definicije potpomognutih područja. Time bi se osigurala kvalitetnija podloga za uspostavu diversificiranog i prilagođenog programa financiranja s obzirom na dostignuti stupanj razvoja u okviru svake pojedine skupine.

Uvažavajući značajne razlike u evidentiranom broju jedinica na razini lokalne i područne (regionalne) samouprave, a samim time i postojanje značajnih razlika u rasponu razvojnih dispariteta koji se javljaju na spomenutim teritorijalnim razinama, **prijedlog je autora da se zadrži isti broj razvojnih skupina za županije (4), a da se broj razvojnih skupina za jedinice lokalne samouprave poveća na 8.**

Sljedećim tablicama ilustriran je postupak određivanja razvojnih skupina na temelju rezultata indeksa razvijenosti dobivenih novim modelom izračuna.

Tablica 5.3. Određivanje razvojnih skupina za jedinice lokalne samouprave u okviru novog modela indeksa razvijenosti

	Razvojne skupine	Poredak JLS prema vrijednosti indeksa
Iznadprosječna razvijenost Indeks razvijenosti = 100	VIII. skupina	25%
	VII. skupina	25%
	VI. skupina	25%
	V. skupina	25%
Ispodprosječna razvijenost	IV. skupina	25%
	III. skupina	25%
	II. skupina	25%
	I. skupina	25%

Izvor: Priredili autori

Tablica 5.4. Određivanje razvojnih skupina za jedinice područne (regionalne) samouprave u okviru novog modela indeksa razvijenosti

	Razvojne skupine	Poredak JLS prema vrijednosti indeksa
Iznadprosječna razvijenost Indeks razvijenosti = 100	IV. skupina	50%
	III. skupina	50%
Ispodprosječna razvijenost	II. skupina	50%
	I. skupina	50%

Izvor: Priredili autori

Kao što se iz prikazanih tablica može vidjeti, razvojne skupine u novom modelu određuju se pomoću postotnih razreda na osnovu kojih se po veličini uređeni (i.e. rangirani) nizovi vrijednosti indeksa razvijenosti unutar iznadprosječnog (indeks > 100) i ispodprosječnog (indeks < 100) područja razvijenosti dijele na jednak broj dijelova, a koji predstavljaju različite stupnjeve iznadprosječne i ispodprosječne razvijenosti. Pritom, veći redni broj razvojne skupine podrazumijeva veći dostignuti stupanj razvijenosti u odnosu na nacionalni prosjek. Primjerice, ako se promatraju razvojne skupine za jedinice lokalne samouprave onda VIII. skupina obuhvaća prvih 25% iznadprosječno rangiranih jedinica, dok IV. razvojna skupina obuhvaća prvih 25% ispodprosječno rangiranih jedinica i tako redom dalje.

Kako se može dogoditi da ukupan broj ispodprosječno i iznadprosječno razvijenih jedinica bude neparan, osnovu za određivanje granica između postotnih razreda u novom modelu indeksa razvijenosti čine percentilni rangovi. Percentilni rang je broj koji pokazuje koliki se postotak vrijednosti u distribuciji vrijednosti promatranog numeričkog obilježja nalazi na razini i ispod određene vrijednosti. Bez obzira da li se percentilni rangovi računaju na osnovu dobivenih vrijednosti indeksa ili na osnovu rednog broja teritorijalnih jedinica u ukupnom poretku prema veličini indeksa, granice između razvojnih skupina uvijek budu iste, stoga se mogu koristiti oba pristupa u njihovom određivanju (cf. tablica 5.5).

Tablica 5.5. Određivanje granica između razvojnih skupina na primjeru preliminarnih rezultata indeksa razvijenosti (2013.-2015.)

Poredak (razvijeni/nerazvijeni)	JLS	Indeks razvijenosti	Percentilni rang s obzirom na redni broj JLS u ukupnom poretku (%)	Percentilni rang s obzirom na vrijednost indeksa JLS (%)	Razvojne skupine
Iznadprosječno razvijene JLS					
1.	Kostrena	117,99	0	100	VIII.
.	.	.	.	.	VIII.
63.	Kaštelir-Labinci - Castelliere- S.Domenica	107,63	24,8	75,2	VIII.
64.	Solin	107,61	25,2	74,8	VII.
.	.	.	.	.	VII.
126	Kukljica	104,48	50	50	VII.
127	Ivanić Grad	104,45	50,4	49,6	VI.
.	.	.	.	.	VI.
188	Seget	102,16	74,8	25,2	VI.
189	Nedelišće	102,13	75,2	24,8	V.
.	.	.	.	.	V.
251	Pribislavec	100,01	100	0	V.
Ispodprosječno razvijene JLS					
1.	Draganić	99,97	0	100	IV.
.	.	.	.	.	IV.
77	Petrovsko	97,68	25	75	IV.
78	Selnica	97,66	25,3	74,3	III.
.	.	.	.	.	III.
153	Punitovci	95,51	50	50	III.
154	Sirač	95,47	50,3	49,6	II.
.	.	.	.	.	II.
229	Ivanska	92,75	75	25	II.
230	Brinje	92,7	75,3	24,6	I.
.	.	.	.	.	I.
305	Civljane	37,46	100	0	I.

Izvor: Priredili autori

Uvažavajući predložene pokazatelje i metodologiju za izračun novog indeksa razvijenosti te nove razvojne skupine za razvrstavanje jedinica lokalne i područne samouprave prema stupnju razvijenosti, a nastavku je dan pregled preliminarnih rezultata novog indeksa razvijenosti koji se temelji na podacima trogodišnjeg prosjeka za razdoblje 2013.-2015.

Tablica 5.6. Preliminarni rezultati indeksa razvijenosti za jedinice lokalne samouprave prema novom modelu izračuna (razdoblje 2013.-2015.)

Područja razvijenosti	Razvojne skupine	Broj JLS
<i>Iznadprosječno razvijene JLS</i>	VIII. skupina	63
	VII. skupina	63
	VI. skupina	62
	V. skupina	63
	Ukupno	251
<i>Ispodprosječno razvijene JLS (potpomognuta područja)</i>	IV. skupina	77
	III. skupina	76
	II. skupina	76
	I. skupina	76
	Ukupno	305

Izvor: Priredili autori

Tablica 5.7. Preliminarni rezultati indeksa razvijenosti za jedinice područne samouprave prema novom modelu izračuna (razdoblje 2013.-2015.)

Područja razvijenosti	Razvojne skupine	Broj županija
<i>Iznadprosječno razvijene županije</i>	IV. skupina	5
	III. skupina	4
	Ukupno	9
<i>Ispodprosječno razvijene županije</i>	II. skupina	6
	I. skupina	6
	Ukupno	12

Izvor: Priredili autori

Pod pretpostavkom da će u novom modelu indeksa razvijenosti status potpomognutog područja ostvariti sve one JLS koje su ispodprosječno razvijene, preliminarni rezultati novog indeksa razvijenosti u usporedbi s trenutno važećim stanjem, odnosno s posljednje objavljenim rezultatima indeksa prema postojećem modelu, a koji se temelje na podacima trogodišnjeg prosjeka za razdoblje 2010.-2012., ukazuju na sljedeće promjene po pitanju izdvajanja potpomognutih područja (PP):⁴⁷

⁴⁷ Potpomognuta područja JLS (PP) u okviru postojećeg modela obuhvaćaju I. i II. skupinu razvijenosti. Prema prijedlogu novog modela, potpomognuta područja JLS (PP) obuhvaćaju I., II., III. i IV. skupinu razvijenosti. Za županije prema prijedlogu novog modela potpomognuta područja obuhvaćaju I. i II. skupinu razvijenosti.

- Prema trenutno važećim rezultatima postojećeg modela indeksa razvijenosti status PP ima 264 JLS, dok bi prema preliminarnim rezultatima predloženog novog modela taj status imalo 305 JLS.
- 11 JLS koje trenutno imaju status PP, taj status ne bi ostvarilo prema preliminarnim rezultatima predloženog novog modela. To su sljedeće JLS: *Antunovac, Bilje, Drniš, Mursko Središće, Novigrad-Zadar, Polača, Poličnik, Posedarje, Pribislavec, Ston i Vrsi.*
- 52 JLS koje trenutno nemaju status PP, prema preliminarnim rezultatima predloženog novog modela imalo bi status PP. To su sljedeće JLS: *Bedenica, Brckovljani, Breznički Hum, Brod Moravice, Čepin, Dekanovec, Dicmo, Donja Dubrava, Donji Miholjac, Donji Vidovec, Draganić, Dubravica, Đelekovec, Galovac, Goričan, Hrašćina, Jalžabet, Janjina, Jasenje, Klenovnik, Koprivnički Ivanec, Kraljevec na Sutli, Krašić, Kumrovec, Lanišće, Lećevica, Lekenik, Lepoglava, Lipovljani, Lovinac, Mače, Maruševac, Molve, Mrkopalj, Novi Golubovec, Novigrad Podravski, Ozalj, Perušić, Petrijanec, Podravske Sesvete, Pojezerje, Primorski Dolac, Skrad, Sućuraj, Sveti Martin na Muri, Tuhelj, Valpovo, Velika Ludina, Vinica, Vratišinec, Vrbovsko, Vrgorac.*
- Od ukupno 119 JLS koje su sukladno trenutno važećim rezultatima indeksa razvijenosti kategorizirane kao iznadprosječno razvijene (indeks>100%, IV. i V. skupina), samo jedna bi JLS dobila status PP prema preliminarnim rezultatima novog indeksa razvijenosti. To je općina *Skrad*.
- Od ukupno 173 JLS koje su prema trenutno važećim rezultatima postojećeg modela razvrstane u III. skupinu (vrijednost indeksa između 75% i 100%), njih 51 bi prema preliminarnim rezultatima novog modela ostvarile status PP, dok bi preostalih 122 bilo razvrstano u iznadprosječne skupine razvijenosti, od čega njih 51 u V. skupinu, 51 u VI. skupinu, 19 u VII. skupinu i 1 u najrazvijeniju VIII. skupinu.

Iako se radi o preliminarnim rezultatima, zbog čega se ne može sa sigurnošću utvrditi koje JLS bi mogle dobiti status PP kada se prema predloženom novom modelu indeksa razvijenosti budu koristili podaci za trogodišnje razdoblje 2014.-2016., sasvim je razvidno kako će usvajanje predloženog modela rezultirati značajnim povećanjem broja JLS koja imaju status PP, što će naravno imati određene implikacije za državni proračun u smislu potreba za

povećanjem financijskog kapaciteta za provedbu razvojnih regionalnih politika.

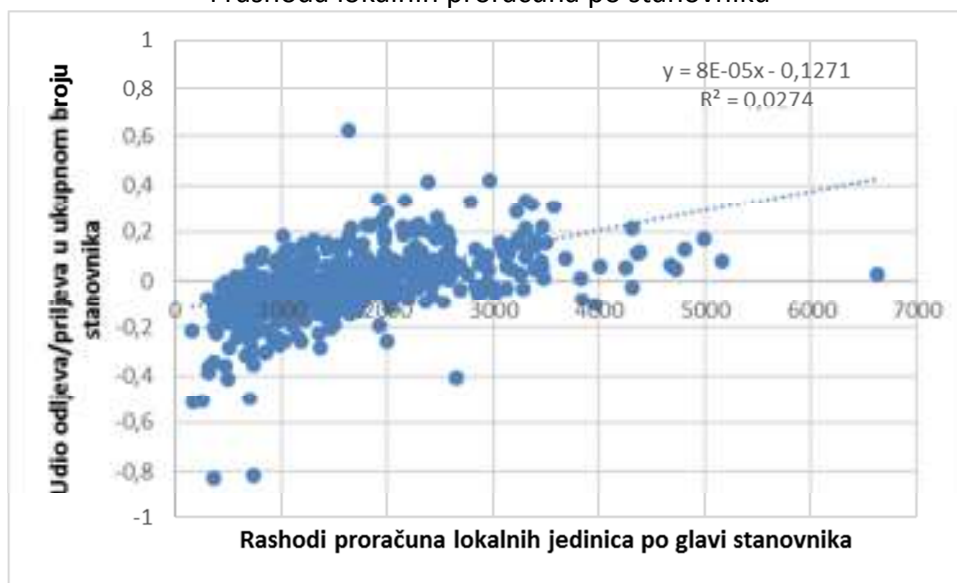
Također, potreba za kreiranjem indeksa razvijenosti i definiranjem razvojnih skupina u okviru istog nije samo vezana za politiku regionalnog razvoja te njezine mjere i aktivnosti u užem smislu, već njegova upotreba može biti izuzetno važna i u definiranju ostalih komplementarnih javnih politika, a posebno onih koje se odnose na sustav fiskalnog izravnjanja.

6. OSVRT NA SUSTAV FISKALNOG IZRAVNANJA

Nažalost, još od ustroja, sustav financiranja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave nije postavljen na način da potiče ravnomjerni regionalni i lokalni razvoji te da omogući održivi razvoj lokalnih i područnih samouprava, odnosno da uz gospodarski razvoj stvori pretpostavke za ostvarenje, primjerice, pozitivnih demografskih kretanja na cijelom teritoriju Republike Hrvatske. Pored navedenog manjkavog početnog sustava, promjene u domeni poreznog sustava kao i učestale promjene navedenih relevantnih zakona za lokalni javni sektor, dodatno su udaljile sustav financiranja od ostvarenja postavljenih ciljeva. Dramatične negativne promjene donijele su izmjene sustava zakona o porezu na dohodak 2014. godine koje uz porezno rasterećenje poreznih obveznika nisu donijele kompenzacijske mjere lokalnom sektoru kojem je porez na dohodak najvažniji proračunski prihod. Stoga je u najvećoj mjeri lokalni javni sektor podnio teret jačanja konkurentnosti nacionalnog gospodarstva.

Najnovija porezna reforma također se prioritetno zasniva na smanjenju poreznog opterećenja putem izmjena Zakona o porezu na dohodak te se ne smiju dozvoliti ponovni gubici proračuna lokalnih (i područnih) samouprava jer bi takav postupak doveo do nemogućnosti financiranja dodijeljenih odgovornosti za lokalna javna dobra i usluge. Međutim, izmjene sustava financiranja lokalnog javnog sektora ne bi smjele biti vezane samo za poreze reforme, već naprotiv, trebaju biti sustavno i sveobuhvatno osmišljanje kako bi se kreirao novi sustav financiranja koji je jasniji, učinkovitiji te pravedniji od postojećeg. U tom smislu važno je osmisliti sveobuhvatan sustav financiranja koji je istovremeno jednostavan te je usmjeren na ostvarenje tri važna cilja: optimalan sustav fiskalnog izravnjanja, sustav poticanja lokalnog ekonomskog razvoja te sustav poticanja pozitivnih prostornih demografskih kretanja. Na važnost prethodne napomene ukazuje i grafikon 6.1. na kojem se vidi važnost fiskalnog kapaciteta za demografska kretanja.

Grafikon 6.1. Ovisnost kretanja udjela odljeva/priljeva stanovništva u ukupnom stanovništvu i rashoda lokalnih proračuna po stanovniku

Izvor: priredili autori

Bitne odrednice aktualnog sustava fiskalnog izravnanja

Svaka promjena indeksa razvijenosti (svjesno ili nesvjesno) izaziva promjene u politici fiskalnog izravnanja i na transakcijama državnog proračuna. Djelomično vrijedi i obrnuto, npr. Ministarstvo financija kroz izmjene Zakona o porezu na dohodak ili Zakona o lokalnim porezima utječe na proračunske prihode lokalnih jedinica, ali trenutno ne na stupnjevanje i razvrstavanje jedinica prema indeksu razvijenosti. Taj učinak se može osjetiti tek *post festum*, prilikom jednog od narednih razvrstavanja.

Svi učinci na proračune lokalnih jedinica vezani su uz porez na dohodak. Porez na dohodak je instrument fiskalnog izravnanja te ujedno najvažniji (izravni) porezni prihod svih lokalnih i regionalnih jedinica u Hrvatskoj

U Hrvatskoj se između središnje države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dijele prihodi od poreza na dohodak, s time da potpomognuta područja imaju poseban tretman kod dijeljenja poreza na dohodak. Navedeno dijeljenje prihoda propisano je Zakonom o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave „Narodne novine“ br. 117/93, 69/97, 33/00, 73/00, 127/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02, 147/03, 132/06, 26/07, 73/08, 25/12, 147/14, 100/15, 115/16.

Dodjeljivanje preferencijalnog statusa (potpomognuto područje) u sustavu dijeljenja poreza koji lokalnim jedinicama na potpomognutim područjima omogućava veći udio u prihodima od poreza na dohodak (Tablica 6.1.). za općinu, odnosno grad koji prema posebnim propisima imaju status potpomognutog područja, udio u porezu na dohodak raspodjeljuje se na:

a) udio općine, odnosno grada iznosi 88% poreza na dohodak,

b) udio županije 12%.

Tablica 6.1. Raspodjela prihoda od poreza na dohodak od 1.1.2016. (u %)

Skupina	Općina i/ili grad	Županija	Decentralizirane funkcije	Pomoći izravnjanja	Pomoći za EU projekte	Kapitalni projekti
Potpomognuta područja	88	12				
BPP (JLS 3. i 4. skupina prema IR)	70,5	12	6		1,5	10
Otoci	60	16,5	6		1,5	16
Ostali	60	16,5	6	16	1,5	
Zagreb	76,5		6	16	1,5	

Izvor: Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 117/93, 69/97, 33/00, 73/00, 127/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02, 147/03, 132/06, 26/07, 73/08, 25/12, 147/14, 100/15, 115/16.)

Svaka promjena razvrstavanja utjecala bi na povećanje proračunskih prihoda (22% više) onih jedinica koje bi postale potpomognuto područje, odnosno one jedinice koje bi ispale iz I. II. skupine izgubile bi status potpomognutog područja a time i dio proračunskih prihoda. S obzirom na navedeno, ukoliko bi se zadržao poseban tretman potpomognutih područja u okviru dijeljenja poreza na dohodak, sigurno je da bi se povećao broj lokalnih jedinica s posebnim statusom. Naime, prema dosadašnjem modelu, status PP ima 264 lokalne samouprave, a prema predloženom modelu (preliminarni rezultati) razvrstavanja 305. Od toga 11 lokalnih samouprava gube status PP, a 52 koje do sada nisu bile svrstane u PP, dobivaju navedeni status. Dakle, riječ je o 41 lokalnoj samoupravi više u okviru klasifikacije potpomognutih područja. Vrlo je teško izračunati točne učinke promjene statusa na proračune lokalnih samouprava, a time i državni proračun budući da iste ovise o distribuciji dohotka poreznih obveznika, međutim, temeljem agregatnih podataka može se dati

procjena koja se temelji na postojećem sustavu raspodjele prihoda od poreza na dohodak prikazanom u tablici 6.1.. S obzirom da su lokalne samouprave koje se prema novoj metodologiji svrstavaju u potpomognuta područja u pravilu manje općine slabog fiskalnog kapaciteta fiskalni učinci na državni proračun vrlo su skromni. **Ako pretpostavimo da je prosječan proračunski prihod 5 milijuna kuna te prihodi od poreza i prireza na dohodak 1,5 milijun kuna, učinak novog sustava po jedinici iznosi oko 700.000,00 kuna, a ukupno za 41 lokalnu samoupravu oko 28,7 milijuna kuna.**

Do 1.1.2017. prema Zakonu o porezu na dohodak (NN 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, Odluka USRH - 120/13, 125/13, 148/13, 136/15) obveznici poreza na dohodak na potpomognutim područjima mogu ostvariti dodatnu poreznu olakšicu koja se ogleda kroz uvećani osnovni osobni odbitak. Ta olakšica je ukinuta s početkom 2017. godine. Osnovni cilj ove olakšice bio je porezno rasterećenje stanovništva koje nastanjuje lokalne jedinice na PP. Tablica 6.2 prikazuje iznose mjesečnog i godišnjeg osobnog odbitka. Važno je napomenuti kako tako uvećani osobni odbitak na PP vrijedi kao početna osnovica za obračun osobnog odbitka za uzdržavane članove obitelji.

Tablica 6.2. Osobni odbitak na PP u razdoblju 2015-17.

Osobno odbici	Faktor	Mjesečna svota (kn)	Godišnja svota (kn)
Osnovni osobni odbitak	1,0	2.600	31.200
Umirovljenici		U visini mjesečne mirovine (najmanje 2.600, najviše 3.800)	U visini godišnje mirovine (najmanje 31.200, najviše 45.600)
Potpomognuta područja i područje Grada Vukovara			
Prva skupina i Grad Vukovar		3.500	42.000
Druga skupina		3.000	36.000

Od 2017. godine prethodno navedena olakšica više ne postoji, no potrebno je napomenuti kako je osnovni osobni odbitak uvećan na 3.800 kuna (Tablica 6.3.). Time je uvećan i osobni odbitak za sve lokalne jedinice na PP, čime se indirektno smanjuje priljev poreza na dohodak u lokalne proračune.

Tablica 6.3. Osobni odbitak od 2017.

OSOBNİ ODBITAK	Koeficijent	Mjesečna svota (kn)	Godišnja svota (kn)
Osnovni osobni odbitak *	1,5	3.800,00	45.600,00
Uzdržavani članovi uže obitelji i bivši bračni drug za kojeg se plaća alimentacija	0,7	1.750,00	21.000,00
Prvo dijete	0,7	1.750,00	21.000,00
Drugo dijete	1,0	2.500,00	30.000,00
Treće dijete	1,4	3.500,00	42.000,00
Četvrto dijete	1,9	4.750,00	57.000,00
Peto dijete	2,5	6.250,00	75.000,00
Šesto dijete	3,2	8.000,00	96.000,00
Sedmo dijete	4,0	10.000,00	120.000,00
Osmo dijete	4,9	12.250,00	147.000,00
Deveto dijete **	5,9	14.750,00	177.000,00
Porezni obveznik i svaki uzdržavani član uže obitelji i svako dijete, ako su osobe s invaliditetom	0,4	1.000,00	12.000,00
Porezni obveznik i svaki uzdržavani član uže obitelji i svako dijete ako su osobe kojima je rješenjem, na temelju posebnih propisa, utvrđena invalidnost po jednoj osnovi 100% i/ili koji radi invalidnosti imaju, na temelju posebnih propisa, pravo na tuđu pomoć i njegu ***	1,5	3.750,00	45.000,00

Izvor: Zakon o porezu na dohodak (NN 115/16)

Napomene:

* Osnovica osobnog odbitka iznosi 2.500,00 kn. Mjesečni osnovni osobni odbitak se izračunava kao koeficijent 1,5 osnovice osobnog odbitka ($1,5 \times 2.500,00 \text{ kn} = 3.750,00 \text{ kn}$) zaokruženo na stoticu

** Za svako daljnje uzdržavano dijete koeficijent osnovnoga osobnog odbitka progresivno se uvećava se za 1,1 ... više u odnosu prema koeficijentu za prethodno dijete

*** U ovim slučajevima porezni obveznik ne može za sebe koristiti osobni odbitak za invalidnost (faktor 0,4), niti za uzdržavanu osobu

Uz prethodno navedene olakšice, postoje još olakšice za obveznike poreza na dohodak koji obavljaju samostalnu djelatnost (obrtnici, slobodna zanimanja i poljoprivrednici) na području Grada Vukovara i jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. skupinu po stupnju razvijenosti prema posebnom propisu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske. Navedeni obveznici na području grada Vukovara oslobođeni su plaćanja poreza na dohodak od tih

djelatnosti, dok se za porezne obveznike sa područja I. skupne PP utvrđeni porez na dohodak od tih djelatnosti na tim područjima umanjuje za 50%.

Uvjet da bi porezni obveznici ostvarili navedenu olakšicu jest da zapošljavaju više od dva radnika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, pri čemu više od 50% radnika ima prebivalište i borave na potpomognutim područjima jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. skupinu po stupnju razvijenosti prema posebnom propisu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, odnosno na području Grada Vukovara.

Uvećanje osobnog odbitka od 1.1.2017. na 3.800 kuna utjecalo je smanjeni iznos plaćanja porezan na dohodak. Uvećani osobni odbitak utjecao je na to da veliki dio poreznih obveznika nema visok dohodak, odnosno da nakon uvećanja osobnog odbitka uopće ne plaćaju porez na dohodak. Neplaćanje poreza na dohodak znači manji priljev u proračune lokalnih jedinica, uključujući i one s PP. Kako bi izbjegla poništavanje navedenih mjera država je preuzela obvezu financiranja povrata poreza na dohodak po godišnjoj poreznoj prijavi koji ostvaruju stanovnici na PP na teret prihoda koji pripadaju državnom proračunu. Ta obveza je preuzeta Zakonom o izvršavanju državnog proračuna (NN 119/16, čl. 38-40).

Navedene kompenzacijske mjere isplaćuju se kvartalno. Tijekom 2017. godine do sada su dva puta isplaćene svim lokalnim jedinicama, uključujući one na PP.

Nadalje, jedinicama lokalne samouprave sa statusom područja posebne državne skrbi (u cijelosti) čija vrijednost indeksa razvijenosti prelazi 75 posto prosjeka Republike Hrvatske isplaćivat će se pomoć i to:

- jedinicama lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 75,01 posto i 100 posto prosjeka Republike Hrvatske isplaćivat će se pomoć u iznosu od 30 posto prihoda
- jedinicama lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 100,01 posto i 125 posto prosjeka Republike Hrvatske isplaćivat će se pomoć u iznosu od 15 posto prihoda

- jedinicama lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti veća od 125,01 posto prosjeka isplaćivat će se pomoć u iznosu od 5 posto prihoda

Iznosi koji se vraćaju iz državnog proračuna ovise o porezu na dohodak koji se prikupi na dotičnoj lokalnoj jedinici, koji pak ovisi o broju zaposlenih i razni dohotka (plaća). Svaka promjena razvrstavanja može utjecati na potencijalno povećanje (rizik) pomoći iz državnog proračuna, ali isto tako i na potencijalno smanjenje. Može se također zaključiti, da je utjecaj na državni proračun te proračune lokalnih samouprava s obzirom na predloženi model razvrstavanja također skroman. Međutim, vrlo je teško dati i okvirnu procjenu s obzirom da se navedene pomoći temelje na osnovici koja proizlazi iz poreza na dobit ostvarenog u 2013. godini na području jedinice lokalne samouprave te izravne pomoći iz razdjela 025 – MINISTARSTVO FINACIJA iz 2013. godine uvećano za dio poreza na dohodak koji je jedinica lokalne samouprave u 2013. godini ostvarila iz uvećanog udjela u porezu na dohodak zbog svoje pripadnosti području posebne državne skrbi.

Kada je riječ o porezu na dobit, treba napomenuti kako je do 2007. godine i porez na dobit bio predmet fiskalnog izravnjanja tj. zajednički porez. Od 2007. godine prihodi od poreza na dobit još uvijek su važni za sustav izravnjanja jer je država preuzela obvezu nadoknađivati lokalnim jedinicama s područja posebne državne skrbi i brdsko-planinskih područja, odnosno od 2015. godine jedinicama sa statusom potpomognutih područjima, prihode koje gube ustupanjem poreza na dobit središnjoj državi. Nažalost, i ova mjera fiskalnog izravnjanja primjer je nedovoljno osmišljenih mjera fiskalne politike i politike regionalnog razvoja koja ne samo da nije utjecala na smanjenje razvojnih (i fiskalnih) nejednakosti već ih je i dodatno produbljivala.

Danas je porez na dobit prihod državnog proračuna te u sebi ima porezne olakšice za PP (Zakon o porezu na dobit NN 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16). Slično kao i kod obveznika kod poreza na dohodak od samostalne djelatnosti, olakšice se odnose na obveznike poreza na dobit na području grada Vukovara i jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. skupinu po stupnju razvijenosti prema posebnom propisu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske. Navedeni obveznici na

području grada Vukovara oslobođeni su plaćanja poreza na dobit, dok za porezne obveznike sa područja I. skupne PP utvrđeni porez na dobit na tim područjima umanjuje se za 50%.

Uvjet da bi porezni obveznici ostvarili navedenu olakšicu jest da zapošljavaju više od pet radnika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, pri čemu više od 50% radnika ima prebivalište i borave na potpomognutim područjima jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. skupinu po stupnju razvijenosti prema posebnom propisu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, odnosno na području Grada Vukovara.

Odrednice budućeg sustava fiskalnog izravnjanja

Dosadašnji sustav financiranja jedinica područne i lokalne samouprave koji se temeljio pretežno na vertikalnom financijskom izravnjanju temeljem raspodjele poreznih prihoda bio je izrazito nepravedan i netransparentan te, pogotovo zbog čestih izmjena poreznih propisa, jedinice lokalne i područne samouprave nisu bile u stanju predvidjeti svoje proračunske prihode te planirati rashode na primjeren način. Zakonom o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2017. godinu propisano je da će Ministarstvo financija tijekom 2017. godine, a najkasnije do 31. svibnja 2017. predložiti novi model financiranja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, ali navedeni model još uvijek nije stupio na snagu.

Smjer izmjene postojećeg modela financiranja je prebaciti mehanizam fiskalnog izravnjanja sa prihodne na rashodnu stranu. Drugim riječima, porez na dohodak u cijelosti će biti prihod jedinica lokalne i područne samouprave, a fiskalno izravnjanje bit će vezano za odstupanje od prosjeka proračuna općina, gradova i županija (gdje se u obzir uzimaju ili izvorni prihodi ili prihodi od prireza i poreza na dohodak po glavi stanovnika).

S obzirom da je takav sustav fiskalnog izravnjanja vezan izravno za proračunsko (fiskalno) stanje pojedine lokalne samouprave, za sam sustav fiskalnog izravnjanja indeks razvijenosti te definicija potpomognutih područja prestaje biti relevantna. Stoga, upotreba indeksa razvijenosti treba biti orijentirana na rješavanje problema ekonomskog razvoja, demografskog deficita te drugih razvojnih prepreka u širem smislu.

7. ZAKLJUČAK

Definirani istraživački okvir prema kojem su određeni glavni projektni zadaci ove Studije primarno je bio vezan uz prepoznavanje i sagledavanje mogućnosti za unapređenje postojećeg modela izračuna indeksa razvijenosti i to kroz sljedeće aspekte:

- uvođenje novih pokazatelja u izračun indeksa razvijenosti,
- promjenu težinskih vrijednosti (i.e. pondera) pokazatelja u strukturi indeksa razvijenosti i
- usporedbu različitih varijanti jedinstvenog ili dvojnog (demografskog i ekonomskog) indeksa razvijenosti.

Tijekom istraživanja dokazano je da najveće ograničenje dosadašnjeg modela izračuna indeksa razvijenosti predstavlja neadekvatna metoda standardizacije i agregacije pokazatelja, te da ponderiranje kao arbitrarni način određivanja važnosti pojedinog pokazatelja dodatno naglašava metodološke nedostatke primijenjenog modela. Tijekom testiranja mogućnosti unapređenja postojećeg indeksa razvijenosti odbačena je varijanta modela dvojnog indeksa razvijenosti (demografskog i ekonomskog).

Odabirom balansirane z-score metode standardizacije i agregacije autori su uspjeli riješiti najveći dio ograničenja postojeće metodologije izračuna što je dokazano provedenim testiranjem na službenim podacima za period 2013.-2015. godine za odabrane (predložene) pokazatelje, te posebice usporedbom s rezultatima rangiranja JLP(R)S prema starom modelu izračuna i istom vremenskom serijom podataka za korištene pokazatelje.

Svojim sadržajem, pristupom i argumentacijama Studija je odgovorila na sve istraživačke zadatke te sadrži konkretne prijedloge za kreiranje novog modela i izračun novog indeksa razvijenosti (cf. tablica 7.1.).

Tablica 7.1. Osnovna obilježja starog i prijedloga novog modela izračuna indeksa razvijenosti

	STARI MODEL IZRAČUNA	PRIJEDLOG NOVOG MODELA IZRAČUNA
POKAZATELJI KOMPOZITNOG INDEKSA	1. PROSJEČNI DOHODAK PO STANOVNIKU 2. PROSJEČNI IZVORNI PRIHODI PO STANOVNIKU 3. PROSJEČNA STOPA NEZAPOSLENOSTI 4. OPĆE KRETANJE STANOVNIŠTVA 5. UDIO OBRAZOVANOG STANOVNIŠTVA (SSS 16-64)	1. PROSJEČNI DOHODAK PO STANOVNIKU 2. PROSJEČNI IZVORNI PRIHODI PO STANOVNIKU 3. PROSJEČNA STOPA NEZAPOSLENOSTI 4. OPĆE KRETANJE STANOVNIŠTVA 5. UDIO OBRAZOVANOG STANOVNIŠTVA (VŠŠ I VSS 20-64) 6. INDEKS STARENJA
PONDERIRANJE	DA	NE
METODOLOGIJA IZRAČUNA	Važeća metodologija standardizacije i agregacije ne rezultira visokom razinom interpretacijske pouzdanosti ; značajna metodološka i sadržajna ograničenja;	Metodologiju izračuna indeksa razvijenosti temeljiti na balansiranoj z-score metodologiji koja rješava najveći dio ograničenja postojeće metodologije
Prosječne vrijednosti	Za prosječne vrijednosti uzimaju se vrijednosti pokazatelja za RH.	Prosječne vrijednosti pokazatelja izračunati kao prosjek njihovih vrijednosti na razini svih JLS.
Broj razvojnih skupina	4 (postotni razredi)	8 JLS i 4 za JP(R)S (kvantilne skupine)
Broj JLP(R)S u kategoriji potpomognutih područja	264 JLS (I.–II. skupina, <75%) 11 JP(R)S	305 ispodprosječno razvijenih JLS (I.-IV. skupina) 12 ispodprosječno razvijenih JP(R)S (I. i II. Skupina)
Važeći rok za postupak ocjenjivanja	5 godina (ZRRRH iz2014.)	3 godine

Zaključno se predlaže:

- korištenje jedinstvenog kompozitnog indeksa razvijenosti koji se temelji na ukupno 6 pokazatelja:
 - (1) prosječni dohodak po stanovniku
 - (2) prosječni izvorni prihodi po stanovniku
 - (3) prosječna stopa nezaposlenosti
 - (4) opće kretanje stanovništva
 - (5) indeks starenja
 - (6) stupanj obrazovanosti stanovništva (tercijarno obrazovanje);
- Za izračun kompozitnog indeksa razvijenosti primijeniti balansiranu z-score metodu standardizacije i agregacije pokazatelja;
- Postupak ocjenjivanja stupnja razvijenosti, rangiranje i grupiranje provoditi svake 3 godine;
- Umjesto dosadašnjih pet, kategorizaciju temeljiti na osam razvojnih skupina za JLS. U kategoriju potpomognutih područja predlažu se JLS od I.-IV. skupine razvijenosti, odnosno sve ispodprosječno razvijene;
- Četiri razvojne skupine za kategorizaciju JP(R)S, u potpomognuta područja predlažu se JP(R)S I. i II. skupine razvijenosti, odnosno sve ispodprosječno razvijene;
- Predlaže se nastavak rada na usavršavanju metodologije izračuna indeksa razvijenosti i razvoju informacijskog sustava lokalnog i regionalnog razvoja koji će omogućiti korištenje šireg skupa pokazatelja i izradu više različitih kompozitnih indeksa za mjerenje i praćenje lokalnog i regionalnog razvoja u Republici Hrvatskoj. Sukladno tome, predlaže se da novi model izračuna indeksa razvijenosti koji se zasniva na prethodno iznesenim prijedlozima bude usvojen kao prijelazno, a ne konačno rješenje.

Prilog 1. Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti prema novom modelu izračuna na lokalnoj razini (razdoblje 2013.-2015.)

	JLS	Županija	Razvojna Skupina	Indeks	Vrijednosti osnovnih pokazatelja						Vrijednosti standardiziranih pokazatelja					
					Prosječni dohodak po stanovniku	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Stupanj obrazovanja (VSS, 20-65)	Prosječni dohodak po stanovniku	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Stupanj obrazovanja (VSS, 20-65)
1	Kostrena	Primorsko-goranska	8	117,988	37001,8	9930,66	0,116831	109,726	136,3	0,39167	121,15	139,94	107,93	111,93	99,83	138,47
2	Medulin	Istarska	8	117,26	35759,2	7755,94	0,0643584	118,149	152,4	0,352511	119,2	128,6	113,2	118,52	97,71	132,82
3	Grad Zagreb	Grad Zagreb	8	116,955	45013,3	6462,67	0,112702	103,105	118,9	0,393528	133,73	121,85	108,34	106,75	102,12	138,73
4	Omišalj	Primorsko-goranska	8	116,01	37456,9	8486,52	0,0977512	108,557	112,7	0,284171	121,87	132,41	109,85	111,01	102,94	122,96
5	Malinska - Dubašnica	Primorsko-goranska	8	115,23	30230,9	8382,07	0,0677239	128,678	166,8	0,2688	110,53	131,86	112,86	126,76	95,81	120,74
6	Dubrovnik	Dubrovačko-neretvanska	8	115,197	37310,2	6830,41	0,0932208	103,449	125	0,356201	121,64	123,77	110,3	107,02	101,32	133,35
7	Funtana - Fontane	Istarska	8	115,003	29857	11180,9	0,0599558	115,273	125,9	0,213465	109,94	146,47	113,64	116,27	101,2	112,75
8	Fažana - Fasana	Istarska	8	114,097	34958,1	6042,93	0,0742448	118,956	139,1	0,255854	117,95	119,66	112,21	119,15	99,46	118,87
9	Krk	Primorsko-goranska	8	113,949	34745,9	6463,54	0,0549102	114,494	138,2	0,24586	117,61	121,85	114,15	115,66	99,58	117,43
10	Poreč - Parenzo	Istarska	8	113,783	36718,6	6485,08	0,0574624	105,998	108,5	0,234515	120,71	121,97	113,89	109,01	103,49	115,79
11	Bol	Splitsko-dalmatinska	8	113,518	30541,7	8948,07	0,0804474	114,97	131,9	0,213894	111,01	134,82	111,58	116,03	100,41	112,81
12	Viškovo	Primorsko-goranska	8	113,426	30838,6	2947,13	0,115299	150,409	75,6	0,230485	111,48	103,51	108,08	143,77	107,83	115,21
13	Župa dubrovačka	Dubrovačko-neretvanska	8	113,341	33507	3652,23	0,0869692	129,421	69,6	0,212742	115,67	107,19	110,93	127,34	108,62	112,65
14	Rovinj - Rovigno	Istarska	8	112,951	39168,5	6490,87	0,0599869	101,815	152,8	0,255478	124,56	122	113,64	105,74	97,66	118,82
15	Punat	Primorsko-goranska	8	112,876	35445,6	7172,09	0,0665918	106,003	155	0,24835	118,71	125,55	112,98	109,02	97,37	117,79
16	Sutivan	Splitsko-dalmatinska	8	112,252	29047,5	9462,67	0,108751	133,579	262,5	0,271484	108,67	137,5	108,74	130,6	83,2	121,12
17	Sveta Nedelja (Samobor)	Zagrebačka	8	112,219	42723	3704,78	0,106772	113,221	90,5	0,193232	130,13	107,46	108,94	114,66	105,86	109,83
18	Umag - Umago	Istarska	8	112,176	34823,8	6213,3	0,0710482	107,175	127,9	0,218297	117,74	120,55	112,53	109,93	100,94	113,45
19	Baška	Primorsko-goranska	8	112,164	33145,3	11456,8	0,0723363	104,474	231,9	0,258964	115,1	147,91	112,4	107,82	87,24	119,32

20	Kolan	Zadarska	8	111,963	26337,1	9803,65	0,0729898	116,826	127,1	0,165605	104,41	139,28	112,33	117,49	101,04	105,85
21	Zaprešić	Zagrebačka	8	111,786	37995,9	3682,7	0,103643	107,03	93,4	0,250834	122,72	107,34	109,25	109,82	105,48	118,15
22	Cres	Primorsko-goranska	8	111,743	35437,5	6634,78	0,0461259	102,908	151,8	0,216352	118,7	122,75	115,03	106,59	97,79	113,17
23	Vrsar - Orsera	Istarska	8	111,718	35222,7	8951,89	0,054641	100,708	109,9	0,137394	118,36	134,84	114,18	104,87	103,31	101,78
24	Mali Lošinj	Primorsko-goranska	8	111,689	34211,7	6599,15	0,0670492	101,799	122,2	0,214952	116,78	122,56	112,93	105,72	101,69	112,97
25	Opatija	Primorsko-goranska	8	111,592	38817,1	7272,82	0,113138	93,9187	218,4	0,38139	124	126,08	108,3	99,56	89,01	136,98
26	Hvar	Splitsko-dalmatinska	8	111,582	30370,2	6820,17	0,110061	109,279	123,3	0,234234	110,75	123,71	108,61	111,58	101,54	115,75
27	Bale - Valle	Istarska	8	111,518	35454,6	6642,48	0,0507698	110,425	125,3	0,143045	118,73	122,79	114,56	112,48	101,28	102,59
28	Tar Vabriga-Torre-Abrega	Istarska	8	111,37	27980,6	7291,91	0,0549885	120,41	103,6	0,130729	106,99	126,18	114,14	120,29	104,14	100,82
29	Kastav	Primorsko-goranska	8	111,132	34534,1	2823,49	0,117492	111,383	112,2	0,307048	117,28	102,86	107,86	113,23	103,01	126,26
30	Konavle	Dubrovačko-neretvanska	8	111,009	37848,1	4014,53	0,0957506	102,064	104,2	0,240294	122,48	109,08	110,05	105,93	104,06	116,62
31	Samobor	Zagrebačka	8	110,906	39991,7	3816,82	0,110646	103,167	108,6	0,23379	125,85	108,04	108,55	106,8	103,48	115,69
32	Vir	Zadarska	8	110,763	17053,5	15163,8	0,161464	182,502	213,2	0,149528	89,84	167,25	103,45	168,89	89,7	103,53
33	Varaždin	Varaždinska	8	110,727	37213,3	3643,66	0,109972	98,4463	130,6	0,326205	121,49	107,14	108,62	103,1	100,58	129,02
34	Ližnjan - Lisignano	Istarska	8	110,452	28329,7	2754,41	0,0758807	133,001	111,2	0,208028	107,54	102,5	112,04	130,15	103,14	111,97
35	Biograd na Moru	Zadarska	8	110,399	28991,9	4834,42	0,0971145	111,675	105,8	0,221721	108,58	113,35	109,91	113,45	103,85	113,94
36	Makarska	Splitsko-dalmatinska	8	110,33	28834,6	4215,69	0,105508	111,998	95,3	0,237465	108,33	110,13	109,07	113,71	105,23	116,22
37	Vrbnik	Primorsko-goranska	8	110,308	33909,2	5660,75	0,0565926	104,181	183,6	0,239832	116,3	117,67	113,98	107,59	93,6	116,56
38	Dobrinj	Primorsko-goranska	8	110,279	32693,8	5857,02	0,0548122	121,837	219,4	0,196016	114,39	118,69	114,16	121,41	88,88	110,24
39	Baška Voda	Splitsko-dalmatinska	8	110,108	24080,7	6771,64	0,104029	113,593	111,7	0,209247	100,87	123,46	109,21	114,96	103,07	112,14
40	Novalja	Ličko-senjska	8	109,958	25240,9	8436,17	0,104536	116,331	148,6	0,174016	102,69	132,15	109,16	117,1	98,21	107,06
41	Pula - Pola	Istarska	8	109,811	36285,1	3939,57	0,0992213	98,0576	145,5	0,28558	120,03	108,68	109,7	102,8	98,62	123,16
42	Supetar	Splitsko-dalmatinska	8	109,5	29957,7	4178,61	0,106524	117,479	156,7	0,230498	110,1	109,93	108,96	118	97,14	115,21
43	Crikvenica	Primorsko-goranska	8	109,382	30496,6	5840,12	0,119995	104,583	169,2	0,258088	110,94	118,6	107,61	107,9	95,5	119,19
44	Zadar	Zadarska	8	109,279	29849,5	3332,7	0,128212	102,415	104,8	0,308472	109,93	105,52	106,79	106,21	103,98	126,46
45	Buzet	Istarska	8	109,038	36920,6	3489,64	0,0572341	98,6478	119,6	0,194438	121,03	106,34	113,92	103,26	102,03	110,01

46	Novigrad - Cittanova	Istarska	8	109,002	31893,1	7300,66	0,0593035	111,809	137,5	0,0820783	113,14	126,22	113,71	113,56	99,67	93,8
47	Koprivnica	Koprivničko-križevačka	8	108,924	34140,9	3095,25	0,126368	101,127	103	0,250447	116,66	104,28	106,97	105,2	104,22	118,09
48	Vodnjan - Dignano	Istarska	8	108,728	28343,9	5618,49	0,0982107	109,383	101,6	0,144407	107,56	117,44	109,8	111,66	104,4	102,79
49	Bakar	Primorsko-goranska	8	108,677	30869,8	5263,66	0,136685	104,667	125,1	0,200339	111,53	115,59	105,93	107,97	101,31	110,86
50	Podstrana	Splitsko-dalmatinska	8	108,673	21840,8	2652,88	0,18898	134,281	63,6	0,257682	97,36	101,97	100,68	131,15	109,41	119,13
51	Matulji	Primorsko-goranska	8	108,558	34570,8	2731,75	0,116332	107,611	134,9	0,232914	117,34	102,38	107,98	110,27	100,01	115,56
52	Brela	Splitsko-dalmatinska	8	108,523	27508,2	5188,29	0,0896864	101,061	128,2	0,225191	106,25	115,2	110,66	105,15	100,9	114,45
53	Kanfanar	Istarska	8	108,42	33600,2	4032,9	0,0518826	103,743	137,1	0,164755	115,82	109,17	114,45	107,25	99,73	105,72
54	Velika Gorica	Zagrebačka	8	108,36	34427,8	2779,8	0,104506	101,689	95,5	0,206	117,11	102,63	109,17	105,64	105,21	111,68
55	Pazin	Istarska	8	108,358	35014,6	3135	0,0745359	95,3467	118,3	0,228972	118,04	104,49	112,18	100,67	102,2	114,99
56	Stupnik	Zagrebačka	8	108,335	30060,9	4009,64	0,131623	111,922	87,8	0,158836	110,26	109,05	106,44	113,65	106,22	104,87
57	Rijeka	Primorsko-goranska	8	108,206	37497,2	4254,92	0,14634	89,3537	169,8	0,327746	121,93	110,33	104,96	95,98	95,42	129,24
58	Čakovec	Međimurska	8	108,159	30977,5	2614,92	0,130129	103,207	95,2	0,252499	111,7	101,77	106,59	106,83	105,25	118,39
59	Split	Splitsko-dalmatinska	8	107,74	32564,2	3420,1	0,209129	93,8805	113,4	0,353921	114,19	105,97	98,66	99,53	102,85	133,02
60	Tučepi	Splitsko-dalmatinska	8	107,72	23874,4	4840,91	0,108644	107,622	117,5	0,210705	100,55	113,39	108,75	110,28	102,31	112,35
61	Labin	Istarska	8	107,708	36788	4269,07	0,106898	93,8066	183,6	0,250567	120,82	110,4	108,93	99,47	93,6	118,11
62	Marčana	Istarska	8	107,666	31277,4	3076,3	0,0796322	111,541	147,1	0,17889	112,17	104,18	111,67	113,35	98,41	107,76
63	Kaštelir-Labinci - Castelliere-S.Domenica	Istarska	8	107,626	28406,2	3224,83	0,0510787	109,57	114,2	0,159777	107,66	104,96	114,53	111,81	102,74	105,01
64	Solin	Splitsko-dalmatinska	7	107,607	26550,3	2772,91	0,185632	119,609	58,4	0,192058	104,75	102,6	101,02	119,66	110,09	109,66
65	Šenkovec	Međimurska	7	107,563	31553,2	1813,25	0,103857	105,511	88,4	0,212616	112,6	97,59	109,23	108,63	106,14	112,63
66	Mošćenička Draga	Primorsko-goranska	7	107,472	32097,6	5774,92	0,0939432	94,1927	207,6	0,252826	113,46	118,26	110,23	99,77	90,44	118,43
67	Dugopolje	Splitsko-dalmatinska	7	107,465	25173,3	6700,66	0,180516	117,93	67	0,0936757	102,59	123,09	101,53	118,35	108,96	95,47
68	Lovran	Primorsko-goranska	7	107,327	34272,3	5213,25	0,1268	91,8477	210,9	0,29512	116,87	115,33	106,93	97,94	90	124,53
69	Zabok	Krapinsko-zagorska	7	107,281	34840,6	2947,57	0,115453	97,7545	120,7	0,206271	117,76	103,51	108,07	102,56	101,89	111,72

70	Lopar	Primorsko-goranska	7	107,263	23565,2	5890,18	0,0380776	107,508	130,7	0,133917	100,06	118,86	115,84	110,19	100,57	101,28
71	Dugi Rat	Splitsko-dalmatinska	7	107,165	35244,3	2346,35	0,164788	101,729	77,8	0,192547	118,4	100,37	103,11	105,67	107,54	109,73
72	Rogoznica	Šibensko-kninska	7	107,158	25129,8	8189,91	0,148472	121,25	239,9	0,185435	102,52	130,86	104,75	120,95	86,18	108,71
73	Vis	Splitsko-dalmatinska	7	106,918	29190,2	4746,75	0,176252	113,307	203,3	0,238305	108,89	112,9	101,96	114,73	91	116,34
74	Kali	Zadarska	7	106,875	33494,3	3026,35	0,0679207	106,166	148,3	0,148828	115,65	103,92	112,84	109,14	98,25	103,43
75	Kršan	Istarska	7	106,857	33337,9	6626,84	0,0819633	93,2919	157,4	0,128417	115,4	122,71	111,43	99,07	97,05	100,48
76	Stubičke Toplice	Krapinsko-zagorska	7	106,79	33427,2	2652,63	0,135537	101,501	144,2	0,229586	115,54	101,97	106,05	105,49	98,79	115,08
77	Dugo Selo	Zagrebačka	7	106,778	27907,8	1912,3	0,143525	118,565	67,8	0,158892	106,88	98,11	105,25	118,85	108,85	104,88
78	Novi Vinodolski	Primorsko-goranska	7	106,745	29208,2	4905,33	0,116182	99,1642	169,2	0,213726	108,92	113,72	107,99	103,66	95,5	112,79
79	Milna	Splitsko-dalmatinska	7	106,741	28418,2	5300,08	0,106272	118,59	242,5	0,191126	107,68	115,78	108,99	118,87	85,84	109,53
80	Rab	Primorsko-goranska	7	106,626	29427,4	4111,43	0,0949632	102,113	146,6	0,175194	109,27	109,58	110,13	105,97	98,47	107,23
81	Postira	Splitsko-dalmatinska	7	106,592	26845,7	3758,2	0,096982	104,63	139,6	0,195039	105,21	107,74	109,92	107,94	99,4	110,09
82	Okrug	Splitsko-dalmatinska	7	106,507	21419,8	4087,05	0,225195	132,89	138,8	0,223039	96,7	109,45	97,04	130,06	99,5	114,13
83	Kraljevica	Primorsko-goranska	7	106,498	30599,8	2783,34	0,13605	99,0794	137,5	0,250252	111,11	102,65	106	103,6	99,67	118,06
84	Vodice	Šibensko-kninska	7	106,446	22314	4188,38	0,193022	125,803	136,3	0,199123	98,1	109,98	100,27	124,51	99,83	110,68
85	Murter - Kornati	Šibensko-kninska	7	106,372	22574,7	4896,47	0,103803	108,244	160,3	0,207285	98,51	113,68	109,24	110,77	96,67	111,86
86	Nin	Zadarska	7	106,34	22031,6	5902	0,128739	113,856	140,7	0,151023	97,66	118,92	106,73	115,16	99,25	103,74
87	Korčula	Dubrovačko-neretvanska	7	106,324	27215,4	3362,14	0,151599	99,0961	129,6	0,262471	105,79	105,67	104,44	103,61	100,71	119,82
88	Šibenik	Šibensko-kninska	7	106,299	31676,2	2733,23	0,134243	95,8481	135,8	0,249083	112,8	102,39	106,18	101,07	99,9	117,89
89	Lastovo	Dubrovačko-neretvanska	7	106,296	29773,9	2930,38	0,169784	105,638	146,2	0,24026	109,81	103,42	102,61	108,73	98,53	116,62
90	Osijek	Osječko-baranjska	7	106,289	32911,8	2459,72	0,187702	95,239	120,1	0,283891	114,73	100,96	100,81	100,59	101,96	122,91
91	Brdovec	Zagrebačka	7	106,22	32051,5	2091,74	0,12109	109,142	101,8	0,145266	113,38	99,04	107,5	111,47	104,38	102,91
92	Sveti Lovreč	Istarska	7	106,162	34175	2878,25	0,0435275	102,562	126,2	0,105769	116,72	103,15	115,29	106,32	101,16	97,21
93	Čavle	Primorsko-goranska	7	106,143	30371,2	2474,52	0,138681	106,163	111,7	0,17891	110,75	101,04	105,73	109,14	103,07	107,77
94	Tkon	Zadarska	7	106,06	24678,8	3955,14	0,0799341	111,142	125,8	0,134199	101,81	108,77	111,64	113,04	101,21	101,32

95	Žminj	Istarska	7	106,037	32631,3	1979,3	0,0477704	100,952	117,2	0,148006	114,29	98,46	114,87	105,06	102,35	103,31
96	Tinjan	Istarska	7	106,01	32017,8	2606,4	0,0656849	98,943	122,4	0,154154	113,33	101,73	113,07	103,49	101,66	104,2
97	Primošten	Šibensko-kninska	7	105,865	26680,2	6804,02	0,127169	100,353	185,2	0,167773	104,95	123,63	106,89	104,59	93,39	106,16
98	Piće	Istarska	7	105,853	31777,9	4106,86	0,0406101	93,0854	133,5	0,128092	112,95	109,56	115,59	98,9	100,2	100,43
99	Podgora	Splitsko-dalmatinska	7	105,763	24835,7	4768,43	0,128618	99,1696	174,3	0,245098	102,06	113,01	106,74	103,67	94,82	117,32
100	Višnjan - Visignano	Istarska	7	105,743	30525,5	2559,27	0,0453581	103,964	126,2	0,125621	110,99	101,48	115,11	107,42	101,16	100,08
101	Trogir	Splitsko-dalmatinska	7	105,685	26614	3627,21	0,19376	103,775	110	0,209839	104,85	107,06	100,2	107,27	103,3	112,23
102	Buje-Buie	Istarska	7	105,667	28530,9	2930,47	0,0777358	99,7655	140,3	0,183022	107,86	103,42	111,86	104,13	99,3	108,36
103	Jelsa	Splitsko-dalmatinska	7	105,562	25596,3	3525,64	0,12142	104,918	185,8	0,246872	103,25	106,53	107,47	108,17	93,31	117,57
104	Sveta Nedelja (Istra)	Istarska	7	105,485	32233,2	3116,12	0,0572835	103,285	188,9	0,152696	113,67	104,39	113,91	106,89	92,9	103,98
105	Karlovac	Karlovačka	7	105,457	33346,6	2560,89	0,157393	91,6451	146,6	0,261961	115,42	101,49	103,85	97,78	98,47	119,75
106	Sveti Petar u Šumi	Istarska	7	105,448	30406	1852,4	0,0715329	100,78	82,8	0,133971	110,8	97,8	112,48	104,93	106,88	101,28
107	Privlaka (Zadar)	Zadarska	7	105,422	22981,8	3786,29	0,117054	104,382	86,9	0,153307	99,15	107,89	107,91	107,75	106,34	104,07
108	Vižinada - Visinada	Istarska	7	105,398	28596,2	2706,95	0,0459561	100,6	115,1	0,132075	107,96	102,25	115,05	104,79	102,62	101,01
109	Stari Grad	Splitsko-dalmatinska	7	105,362	26762,9	3661,63	0,102933	107,741	191,3	0,192353	105,08	107,23	109,32	110,38	92,58	109,71
110	Brtonigla - Verteneglio	Istarska	7	105,341	26301,7	5242,15	0,0611706	102,29	147	0,103512	104,36	115,48	113,52	106,11	98,42	96,89
111	Ludbreg	Varaždinska	7	105,333	28062	1903,21	0,12054	106,596	103,9	0,169765	107,12	98,06	107,56	109,48	104,1	106,45
112	Jastrebarsko	Zagrebačka	7	105,228	30984,7	2806,58	0,10507	96,9832	124	0,161156	111,71	102,77	109,11	101,96	101,45	105,21
113	Tisno	Šibensko-kninska	7	105,187	24087	4610,62	0,120379	105,68	170,2	0,181667	100,88	112,19	107,57	108,76	95,36	108,17
114	Pag	Zadarska	7	104,891	25976,1	4832,3	0,0955525	94,9974	192,1	0,210388	103,85	113,34	110,07	100,4	92,48	112,31
115	Jelenje	Primorsko-goranska	7	104,824	29301,7	1871,47	0,120656	108,245	108,4	0,134287	109,07	97,89	107,54	110,77	103,51	101,33
116	Trpanj	Dubrovačko-neretvanska	7	104,821	22624,5	3115,39	0,131192	100,828	205,4	0,358779	98,59	104,38	106,49	104,96	90,73	133,72
117	Krapina	Krapinsko-zagorska	7	104,811	31768,3	1952,56	0,143505	95,8056	114,3	0,194822	112,94	98,32	105,25	101,03	102,73	110,06
118	Raša	Istarska	7	104,799	34831,4	3857,17	0,0831007	92,6488	180,1	0,142092	117,75	108,26	111,32	98,56	94,06	102,45
119	Kaštela	Splitsko-dalmatinska	7	104,799	23883,8	2286,21	0,220597	116,066	77,1	0,184882	100,56	100,06	97,5	116,89	107,63	108,63
120	Pušća	Zagrebačka	7	104,785	31360,4	2082,32	0,147341	104,297	107,1	0,140351	112,3	98,99	104,86	107,68	103,68	102,2

121	Pašman	Zadarska	7	104,707	25204,7	3645,12	0,114696	120,169	216,6	0,164268	102,64	107,15	108,14	120,1	89,25	105,65
122	Gračičće	Istarska	7	104,678	29645,5	1732,78	0,0490288	97,9476	100,3	0,133022	109,61	97,17	114,74	102,71	104,57	101,15
123	Orebić	Dubrovačko-neretvanska	7	104,602	21036	2756,94	0,123884	105,159	149,1	0,252657	96,09	102,51	107,22	108,35	98,14	118,41
124	Delnice	Primorsko-goranska	7	104,56	32988,2	2777,24	0,158966	92,5541	154,2	0,213366	114,85	102,62	103,7	98,49	97,47	112,74
125	Lupoglav	Istarska	7	104,488	32015,9	2416,66	0,0609442	98,6755	150	0,126812	113,33	100,74	113,54	103,28	98,03	100,25
126	Kukljica	Zadarska	7	104,482	29963,8	4403	0,10635	127,454	297	0,149254	110,11	111,1	108,98	125,8	78,66	103,49
127	Ivanić Grad	Zagrebačka	6	104,455	29655,4	2777,25	0,156937	97,1072	103,3	0,157654	109,62	102,62	103,9	102,05	104,18	104,7
128	Barban	Istarska	6	104,44	34383,5	2336,8	0,0726326	96,2882	189,3	0,168704	117,04	100,32	112,37	101,41	92,85	106,29
129	Oroslavje	Krapinsko-zagorska	6	104,422	31353,1	1850,48	0,143132	99,3332	121,9	0,172159	112,29	97,79	105,29	103,79	101,73	106,79
130	Mljet	Dubrovačko-neretvanska	6	104,407	27259,4	3533,23	0,0901943	107,097	222,9	0,183306	105,86	106,56	110,6	109,87	88,42	108,4
131	Fužine	Primorsko-goranska	6	104,402	37902,8	5463,81	0,130694	89,5285	225,7	0,153925	122,57	116,64	106,54	96,12	88,05	104,16
132	Jasenice	Zadarska	6	104,266	28411,4	3461,52	0,172958	104,854	109	0,115012	107,67	106,19	102,29	108,12	103,43	98,55
133	Zlata Bistrica	Krapinsko-zagorska	6	104,25	29702,9	1749,64	0,0784093	94,7068	118,2	0,165832	109,7	97,26	111,79	100,17	102,21	105,88
134	Klana	Primorsko-goranska	6	104,236	32875,9	2380,1	0,0967034	100,422	160,5	0,13253	114,68	100,55	109,95	104,65	96,64	101,08
135	Marija Gorica	Zagrebačka	6	104,217	29830	1888,36	0,11121	102,971	135,9	0,149328	109,9	97,98	108,49	106,64	99,88	103,5
136	Tribunj	Šibensko-kninska	6	104,192	21565,3	4947,35	0,179635	116,331	175,2	0,158076	96,92	113,94	101,62	117,1	94,71	104,76
137	Bistra	Zagrebačka	6	104,163	30053	1762,91	0,136774	104,062	92,9	0,122241	110,25	97,33	105,93	107,5	105,55	99,59
138	Svetvinčenat	Istarska	6	104,155	31581,4	2418,83	0,0718569	99,732	152,8	0,120896	112,65	100,75	112,45	104,11	97,66	99,4
139	Gospić	Ličko-senjska	6	104,151	31886	2122,12	0,15306	89,6095	122,3	0,213854	113,12	99,2	104,29	96,18	101,67	112,81
140	Starigrad	Zadarska	6	104,043	26324,3	4444,01	0,129155	110,586	177	0,106742	104,39	111,32	106,69	112,6	94,47	97,35
141	Vinkovci	Vukovarsko-srijemska	6	104,043	26535,9	1809,69	0,204349	100,398	83,6	0,214302	104,73	97,57	99,14	104,63	106,77	112,87
142	Vinodolska općina	Primorsko-goranska	6	103,948	29387,8	3485,97	0,135126	98,4241	173	0,160754	109,2	106,32	106,09	103,08	95	105,15
143	Lumbarda	Dubrovačko-neretvanska	6	103,931	21476,7	2427,28	0,165181	105,887	111	0,21075	96,79	100,79	103,07	108,92	103,16	112,36
144	Klinča Sela	Zagrebačka	6	103,918	28472,2	1477,59	0,0754583	103,205	109,9	0,120723	107,77	95,84	112,08	106,83	103,31	99,37
145	Bilice	Šibensko-kninska	6	103,892	23491,9	1904,88	0,139276	117,274	109,7	0,131561	99,95	98,07	105,67	117,84	103,33	100,94
146	Blato	Dubrovačko-neretvanska	6	103,875	26548,1	2425,91	0,146164	102,632	140,1	0,177221	104,75	100,79	104,98	106,38	99,33	107,52

147	Gornji Kneginec	Varaždinska	6	103,828	29341,5	2000,57	0,114375	99,6044	105,8	0,125707	109,13	98,57	108,18	104,01	103,85	100,09
148	Sukošan	Zadarska	6	103,733	22800,7	2365,6	0,146865	110,174	105	0,145635	98,86	100,47	104,91	112,28	103,95	102,97
149	Povljana	Zadarska	6	103,709	21377,3	7141,36	0,129918	98,9233	236,8	0,207547	96,63	125,39	106,61	103,47	86,59	111,9
150	Dubrovačko primorje	Dubrovačko-neretvanska	6	103,708	32097,4	2871,81	0,093044	89,0926	168,6	0,171186	113,46	103,11	110,32	95,78	95,58	106,65
151	Omiš	Splitsko-dalmatinska	6	103,696	25503,4	2853,61	0,193169	98,8973	99,3	0,180087	103,11	103,02	100,26	103,45	104,7	107,94
152	Ploče	Dubrovačko-neretvanska	6	103,665	28669,9	1934,02	0,177015	90,616	100,2	0,223936	108,08	98,22	101,88	96,97	104,59	114,26
153	Klis	Splitsko-dalmatinska	6	103,602	24994,7	1990,94	0,192726	113,14	91,7	0,137423	102,31	98,52	100,3	114,6	105,71	101,78
154	Šolta	Splitsko-dalmatinska	6	103,563	29001,4	5691,48	0,204591	143,557	401,1	0,273381	108,6	117,83	99,11	138,41	64,95	121,4
155	Krapinske Toplice	Krapinsko-zagorska	6	103,552	31046,5	1911,36	0,111249	94,418	141,8	0,162352	111,81	98,1	108,49	99,95	99,11	105,38
156	Hum na Sutli	Krapinsko-zagorska	6	103,503	32693,7	2368,45	0,0932192	91,0568	107,8	0,106593	114,39	100,49	110,3	97,32	103,59	97,33
157	Sveti Filip i Jakov	Zadarska	6	103,319	22761,4	2714,44	0,128388	103,664	97,4	0,128431	98,8	102,29	106,77	107,18	104,96	100,48
158	Strahoninec	Međimurska	6	103,264	28384,8	1457,66	0,111004	98,1872	100,5	0,134182	107,63	95,74	108,51	102,9	104,55	101,31
159	Gradac	Splitsko-dalmatinska	6	103,205	18965,2	2984,09	0,116753	95,797	152,5	0,266738	92,84	103,7	107,94	101,03	97,7	120,44
160	Karolja	Istarska	6	103,193	29085,1	1419,43	0,0599536	95,8728	88,3	0,100686	108,73	95,54	113,64	101,09	106,15	96,48
161	Požega	Požeško-slavonska	6	103,13	26901,2	1698,14	0,178562	92,1629	100,5	0,220847	105,3	96,99	101,73	98,18	104,55	113,82
162	Motovun - Montona	Istarska	6	103,118	23658,4	3012,77	0,0929604	100,396	143,7	0,136508	100,21	103,85	110,33	104,63	98,86	101,65
163	Donja Stubica	Krapinsko-zagorska	6	103,103	26071,1	1527,16	0,137939	102,726	91,9	0,134349	104	96,1	105,81	106,45	105,68	101,34
164	Grožnjan - Grisignana	Istarska	6	103,072	23928,2	3828,99	0,0679107	91,1376	147	0,144444	100,63	108,11	112,84	97,38	98,42	102,79
165	Bjelovar	Bjelovarsko-bilogorska	6	103,05	28173,2	2025,6	0,200704	95,7548	112,3	0,192796	107,3	98,7	99,5	100,99	102,99	109,77
166	Kutina	Sisačko-moslavačka	6	103,024	29973,3	2397,88	0,207966	92,9388	104,4	0,17237	110,12	100,64	98,77	98,79	104,03	106,82
167	Pakoštane	Zadarska	6	102,993	20088,2	2781,14	0,113146	107,222	89,5	0,112463	94,61	102,64	108,3	109,97	106	98,18
168	Sisak	Sisačko-moslavačka	6	102,939	32568,6	2914,31	0,23388	88,266	141,2	0,214892	114,2	103,34	96,17	95,13	99,18	112,96
169	Pirovac	Šibensko-kninska	6	102,914	21188,6	3882,31	0,145296	106,346	169	0,156897	96,33	108,39	105,07	109,28	95,52	104,59
170	Virovitica	Virovitičko-podravska	6	102,914	27417,4	1982,27	0,209066	96,6508	99,1	0,184964	106,11	98,47	98,66	101,7	104,73	108,64
171	Ston	Dubrovačko-neretvanska	6	102,765	24370,3	2819,03	0,142474	98,3137	136,9	0,156458	101,33	102,84	105,35	103	99,75	104,53

172	Križevci	Koprivničko-križevačka	6	102,705	24834,6	1644,39	0,134751	96,1767	109	0,175511	102,06	96,71	106,13	101,32	103,43	107,28
173	Sali	Zadarska	6	102,631	31237,8	3606,54	0,083592	120,256	359,6	0,191226	112,11	106,95	111,27	120,17	70,41	109,54
174	Trnovec Bartolovečki	Varaždinska	6	102,625	28047,9	1526,21	0,104876	98,6334	94,3	0,0994179	107,1	96,09	109,13	103,25	105,36	96,3
175	Karlobag	Ličko-senjska	6	102,575	24978,6	7027,19	0,150943	107,982	292,9	0,156863	102,28	124,79	104,5	110,56	79,2	104,59
176	Bibinje	Zadarska	6	102,561	20251,2	2340	0,166514	110,298	74,5	0,117128	94,86	100,34	102,94	112,38	107,97	98,85
177	Varaždinske Toplice	Varaždinska	6	102,561	27876,5	1333,4	0,0604512	91,0037	106,7	0,132346	106,83	95,09	113,59	97,28	103,73	101,05
178	Vrbovec	Zagrebačka	6	102,528	25290,2	1499,58	0,135257	99,2686	96,6	0,140184	102,77	95,95	106,08	103,74	105,06	102,18
179	Ivanec	Varaždinska	6	102,496	27336,1	1475,56	0,132686	95,4526	102,3	0,142542	105,98	95,83	106,34	100,76	104,31	102,52
180	Preko	Zadarska	6	102,417	27648,6	3572,58	0,0808317	117,133	318,6	0,16904	106,47	106,77	111,55	117,73	75,81	106,34
181	Slavonski Brod	Brodsko-posavska	6	102,408	25551	1604,2	0,196454	93,7633	100,9	0,211127	103,18	96,5	99,93	99,44	104,49	112,42
182	Konjščina	Krapinsko-zagorska	6	102,399	28937,3	1329,52	0,0994358	91,5497	117,4	0,144082	108,5	95,07	109,68	97,7	102,32	102,74
183	Nerežišća	Splitsko-dalmatinska	6	102,371	25350,9	3115,81	0,127108	112,374	202,2	0,110454	102,87	104,39	106,9	114	91,15	97,89
184	Sveti Ivan Zelina	Zagrebačka	6	102,367	26477,5	1689,52	0,104176	96,0642	111,8	0,125013	104,63	96,95	109,2	101,24	103,06	99,99
185	Prelog	Međimurska	6	102,315	24973,4	1686,08	0,0960136	96,9857	106,2	0,124097	102,27	96,93	110,02	101,96	103,8	99,86
186	Ogulin	Karlovačka	6	102,233	28829	1687,04	0,172629	92,39	122,9	0,17257	108,33	96,93	102,32	98,36	101,6	106,85
187	Pučića	Splitsko-dalmatinska	6	102,187	25134,3	2447,52	0,14556	99,9536	127,5	0,122319	102,53	100,9	105,04	104,28	100,99	99,6
188	Seget	Splitsko-dalmatinska	6	102,156	24161,1	2616,34	0,202515	98,2184	121,3	0,169287	101	101,78	99,32	102,92	101,81	106,38
189	Nedelišće	Međimurska	5	102,134	24815,4	1376,64	0,16088	102,122	71,8	0,116485	102,03	95,31	103,5	105,98	108,33	98,76
190	Daruvar	Bjelovarsko-bilogorska	5	102,096	28076,3	1681,99	0,188309	90,1306	131,1	0,212323	107,14	96,91	100,75	96,59	100,52	112,59
191	Sveti Ilija	Varaždinska	5	102,043	26149,8	1220,46	0,116085	98,8914	92,4	0,110075	104,12	94,5	108	103,45	105,61	97,84
192	Duga Resa	Karlovačka	5	102,011	31449,2	1645,63	0,198308	93,5467	146,1	0,174969	112,44	96,72	99,74	99,27	98,54	107,2
193	Novi Marof	Varaždinska	5	101,943	25759,3	1117,81	0,0924364	95,3026	93,1	0,11953	103,51	93,96	110,38	100,64	105,52	99,2
194	Komiža	Splitsko-dalmatinska	5	101,89	27891,3	2862,95	0,214295	101,94	186,5	0,164195	106,85	103,07	98,14	105,84	93,22	105,64
195	Luka	Zagrebačka	5	101,846	26625,5	2724,62	0,158926	102,551	118,5	0,0751515	104,87	102,35	103,7	106,31	102,18	92,8
196	Veliki Bukovec	Varaždinska	5	101,799	32185,3	1278,99	0,0658087	90,6869	114,5	0,0803898	113,59	94,8	113,05	97,03	102,7	93,55
197	Senj	Ličko-senjska	5	101,755	29964,4	2914,04	0,180632	88,4259	180,9	0,184083	110,11	103,33	101,52	95,26	93,95	108,51
198	Marija Bistrica	Krapinsko-	5	101,671	28119,9	1999,41	0,125853	93,2646	122,9	0,107768	107,21	98,56	107,02	99,05	101,6	97,5

		zagorska														
199	Orahovica	Virovitičko-podravska	5	101,663	26384,1	1989,29	0,208809	91,1295	112,2	0,186667	104,49	98,51	98,69	97,37	103,01	108,89
200	Vela Luka	Dubrovačko-neretvanska	5	101,653	24086,3	2167,63	0,162889	96,2444	155,1	0,182305	100,88	99,44	103,3	101,38	97,35	108,26
201	Zlatar	Krapinsko-zagorska	5	101,598	25014,4	1446,66	0,0935054	92,7158	98,1	0,119235	102,34	95,68	110,27	98,62	104,86	99,16
202	Cerovlje	Istarska	5	101,59	26964,5	1477,1	0,0786126	92,3389	114,2	0,106061	105,4	95,84	111,77	98,32	102,74	97,26
203	Jakovlje	Zagrebačka	5	101,574	28660	1476,31	0,129055	98,4359	113,1	0,0863166	108,06	95,83	106,7	103,09	102,89	94,41
204	Plitvička jezera	Ličko-senjska	5	101,534	29890,4	1977,36	0,129115	82,3084	111,1	0,144061	109,99	98,45	106,69	90,47	103,15	102,74
205	Zemunik Donji	Zadarska	5	101,523	27137,9	2410,26	0,135035	101,218	158,2	0,0940515	105,67	100,71	106,1	105,27	96,95	95,52
206	Đurđevac	Koprivničko-križevačka	5	101,484	23928,4	2349,3	0,209091	93,8121	102,5	0,165749	100,63	100,39	98,66	99,47	104,28	105,87
207	Veliko Trgovišće	Krapinsko-zagorska	5	101,456	26753,9	1583,59	0,126705	94,177	124,5	0,124543	105,07	96,39	106,94	99,76	101,39	99,92
208	Selca	Splitsko-dalmatinska	5	101,432	24910	2739,94	0,139273	102,096	215,1	0,158513	102,17	102,43	105,67	105,96	89,45	104,82
209	Kalinovac	Koprivničko-križevačka	5	101,426	21680,2	5590,84	0,219042	91,6459	113,6	0,117336	97,1	117,3	97,66	97,78	102,82	98,88
210	Ljubešćica	Varaždinska	5	101,413	24480,1	1685,98	0,0751004	93,7467	93,6	0,0902778	101,5	96,93	112,12	99,42	105,46	94,98
211	Bedekovčina	Krapinsko-zagorska	5	101,38	25832,6	1250,37	0,134747	95,4479	97,3	0,118517	103,62	94,65	106,13	100,75	104,97	99,05
212	Metković	Dubrovačko-neretvanska	5	101,368	20312,3	1177,93	0,255364	104,812	61,7	0,198379	94,96	94,28	94,01	108,08	109,66	110,58
213	Novigrad - Zadar	Zadarska	5	101,344	23796,3	1574,78	0,179272	93,5131	119,5	0,189345	100,43	96,35	101,66	99,24	102,04	109,27
214	Pisarovina	Zagrebačka	5	101,331	25846,2	2365,94	0,10139	92,4703	128,6	0,0985916	103,64	100,47	109,48	98,42	100,84	96,18
215	Sračinec	Varaždinska	5	101,33	24639,2	1121,04	0,110807	102,217	82,3	0,076366	101,75	93,98	108,53	106,05	106,94	92,97
216	Vrsi	Zadarska	5	101,248	19686,2	3843,89	0,201148	107,291	141,3	0,115132	93,97	108,19	99,46	110,02	99,17	98,56
217	Sveti Križ Začretje	Krapinsko-zagorska	5	101,202	26237,1	1443,22	0,138938	97,9325	113,8	0,10369	104,26	95,66	105,71	102,7	102,79	96,91
218	Križ	Zagrebačka	5	101,165	27165	2246,88	0,185974	94,6665	123	0,118129	105,71	99,85	100,98	100,14	101,58	99
219	Zadvarje	Splitsko-dalmatinska	5	101,157	26236,8	5123,17	0,248871	101,347	266,7	0,208861	104,26	114,86	94,66	105,37	82,65	112,09
220	Sinj	Splitsko-dalmatinska	5	101,135	23897,7	1159,83	0,246858	101,271	77,7	0,166567	100,59	94,18	94,87	105,31	107,55	105,99
221	Oprtalj - Portole	Istarska	5	101,133	24008,1	2710,85	0,0597248	90,3654	189,7	0,145756	100,76	102,27	113,67	96,78	92,8	102,98
222	Kloštar Ivanić	Zagrebačka	5	101,098	23542,8	1723,58	0,173641	101,73	86,7	0,0979657	100,03	97,12	102,22	105,67	106,36	96,09
223	Radoboj	Krapinsko-zagorska	5	101,039	27236,2	1316,26	0,131116	92,5819	98,7	0,103416	105,83	95	106,49	98,51	104,78	96,87

224	Krvarsko	Zagrebačka	5	101,008	25795,7	1488,86	0,160337	98,5383	89,9	0,0900595	103,56	95,9	103,56	103,17	105,94	94,95
225	Klanjec	Krapinsko-zagorska	5	100,969	28987,1	1571,42	0,15755	91,4654	113,4	0,109151	108,57	96,33	103,84	97,64	102,85	97,7
226	Ravna Gora	Primorsko-goranska	5	100,96	33146,1	2427,22	0,114183	88,014	208,1	0,127068	115,1	100,79	108,19	94,94	90,37	100,29
227	Našice	Osječko-baranjska	5	100,945	25719,2	1667,08	0,287293	96,8319	81,3	0,178831	103,44	96,83	90,8	101,84	107,08	107,76
228	Rugvica	Zagrebačka	5	100,945	22177,4	2033,75	0,181832	105,919	74,4	0,074127	97,89	98,74	101,4	108,95	107,99	92,65
229	Sveti Juraj na Bregu	Međimurska	5	100,928	21751,9	1033,5	0,129025	102,992	75,3	0,095093	97,22	93,52	106,7	106,66	107,87	95,67
230	Opuzen	Dubrovačko-neretvanska	5	100,919	20809,9	1950,45	0,230406	95,0477	101,7	0,208016	95,74	98,31	96,52	100,44	104,39	111,97
231	Poličnik	Zadarska	5	100,901	21971,7	1731	0,153334	106,637	78	0,0678222	97,56	97,16	104,26	109,51	107,51	91,74
232	Lokve	Primorsko-goranska	5	100,859	29949,9	2831,37	0,13461	87,3278	205,6	0,149847	110,09	102,9	106,14	94,4	90,7	103,57
233	Smokvica	Dubrovačko-neretvanska	5	100,807	21287,5	1728,14	0,17943	98,4615	153,6	0,196226	96,49	97,15	101,64	103,11	97,55	110,27
234	Posedarje	Zadarska	5	100,786	22538,4	1597,1	0,140177	103,176	114,8	0,0963455	98,45	96,46	105,58	106,8	102,66	95,85
235	Beretinec	Varaždinska	5	100,713	24976,7	1082,76	0,113198	98,224	89,4	0,0763583	102,28	93,78	108,29	102,93	106,01	92,97
236	Čabar	Primorsko-goranska	5	100,705	29883,4	1960	0,15368	87,0366	179,2	0,162505	109,98	98,36	104,23	94,17	94,18	105,4
237	Antunovac	Osječko-baranjska	5	100,617	25315,2	1419,17	0,208406	102,514	80	0,0872981	102,81	95,53	98,73	106,28	107,25	94,55
238	Ražanac	Zadarska	5	100,513	20654,4	2023,71	0,144186	104,95	161,2	0,126561	95,49	98,69	105,18	108,19	96,55	100,21
239	Drniš	Šibensko-kninska	5	100,392	28478,5	1418,3	0,164507	85,9525	150,7	0,169545	107,78	95,53	103,14	93,32	97,93	106,42
240	Mursko Središće	Međimurska	5	100,358	20764,7	1282,66	0,162421	98,3386	82,9	0,121858	95,67	94,82	103,35	103,02	106,87	99,54
241	Sveta Marija	Međimurska	5	100,313	25074,8	1259,48	0,107873	93,2518	111	0,0914849	102,43	94,7	108,83	99,04	103,16	95,15
242	Županja	Vukovarsko-srijemska	5	100,281	23773,7	1765,72	0,278178	93,0441	86,2	0,186501	100,39	97,34	91,72	98,87	106,43	108,86
243	Pregrada	Krapinsko-zagorska	5	100,27	26435,4	1315,74	0,143871	92,6466	101,8	0,0909319	104,57	95	105,21	98,56	104,38	95,07
244	Marina	Splitsko-dalmatinska	5	100,257	22532,6	3043,38	0,200715	105,058	171,3	0,10605	98,44	104,01	99,5	108,28	95,22	97,25
245	Vidovec	Varaždinska	5	100,172	23214,7	931,614	0,111615	96,2586	89	0,0869435	99,51	92,99	108,45	101,39	106,06	94,5
246	Donji Kraljevec	Međimurska	5	100,134	23362,5	1268,55	0,106466	92,5405	130,8	0,120959	99,75	94,75	108,97	98,48	100,56	99,41
247	Polača	Zadarska	5	100,132	19112,1	1983,81	0,108438	100,435	112,2	0,0879905	93,07	98,48	108,77	104,66	103,01	94,65
248	Bilje	Osječko-baranjska	5	100,129	24875,9	1350,13	0,231776	95,0657	93,4	0,138246	102,12	95,17	96,38	100,45	105,48	101,9
249	Popovača	Sisačko-	5	100,03	24131,6	2337,18	0,225931	95,5105	93,6	0,0988875	100,95	100,32	96,97	100,8	105,46	96,22

		moslavačka														
250	Đurmanec	Krapinsko-zagorska	5	100,014	26257,6	1117,74	0,162342	94,0875	93,9	0,0877259	104,29	93,96	103,36	99,69	105,42	94,61
251	Pribislavec	Međimurska	5	100,014	20169,5	1010,44	0,194835	106,055	51,9	0,089158	94,73	93,4	100,09	109,06	110,95	94,82
252	Draganić	Karlovačka	4	99,97	25331,5	1549,81	0,189014	98,3601	160,4	0,130883	102,84	96,22	100,68	103,03	96,66	100,84
253	Škabrnja	Zadarska	4	99,923	22759,1	835,933	0,134264	98,078	70,4	0,0764763	98,8	92,49	106,18	102,81	108,51	92,99
254	Lipovljani	Sisačko-moslavačka	4	99,85	25582	2110,82	0,209267	94,0125	103,9	0,0898401	103,23	99,14	98,64	99,63	104,1	94,92
255	Rakovica	Karlovačka	4	99,85	28537,6	2215,99	0,206242	90,1521	89,3	0,0678832	107,87	99,69	98,95	96,61	106,02	91,75
256	Brckovljani	Zagrebačka	4	99,844	21825,6	1697,45	0,187437	100,508	72,2	0,0734141	97,33	96,99	100,84	104,71	108,28	92,55
257	Valpovo	Osječko-baranjska	4	99,793	24825,6	1396,09	0,265038	94,7724	99,5	0,156364	102,04	95,41	93,04	100,23	104,68	104,51
258	Tuhelj	Krapinsko-zagorska	4	99,742	26247	1804,74	0,168456	96,5193	147,8	0,0879211	104,27	97,55	102,74	101,59	98,32	94,64
259	Novi Golubovec	Krapinsko-zagorska	4	99,713	22547,9	1412,6	0,0973797	93,6337	99,1	0,0722311	98,47	95,5	109,88	99,33	104,73	92,37
260	Vukovar	Vukovarsko-srijemska	4	99,682	28490	1527,24	0,245996	85,7772	151,5	0,201004	107,79	96,1	94,95	93,19	97,83	110,96
261	Jalžabet	Varaždinska	4	99,671	20321,8	1196,08	0,108742	105,609	125,9	0,0743062	94,97	94,37	108,74	108,71	101,2	92,67
262	Dubravica	Zagrebačka	4	99,631	26694,1	2010,77	0,167493	89,4079	137,2	0,0991091	104,97	98,62	102,84	96,03	99,71	96,25
263	Ozalj	Karlovačka	4	99,628	26458,3	1788,56	0,161292	90,1061	146,6	0,109667	104,6	97,46	103,46	96,57	98,47	97,78
264	Petrijanec	Varaždinska	4	99,616	20366	1107,56	0,126591	99,7069	71,8	0,0695035	95,04	93,91	106,95	104,09	108,33	91,98
265	Jesenje	Krapinsko-zagorska	4	99,614	23447,3	1565,47	0,152684	92,5625	100,9	0,0903553	99,88	96,3	104,33	98,5	104,49	94,99
266	Lekenik	Sisačko-moslavačka	4	99,566	26645,9	1628,47	0,22715	97,8445	109,9	0,0839756	104,9	96,63	96,85	102,63	103,31	94,07
267	Galovac	Zadarska	4	99,495	23250,8	857,826	0,150034	100,409	75,3	0,0574555	99,57	92,61	104,59	104,64	107,87	90,24
268	Đakovo	Osječko-baranjska	4	99,472	21363,8	1150,27	0,241541	95,6458	82,4	0,154058	96,61	94,13	95,4	100,91	106,93	104,18
269	Sveti Martin na Muri	Međimurska	4	99,449	19680,5	1288,15	0,119724	98,6154	96,7	0,0828331	93,97	94,85	107,64	103,23	105,05	93,9
270	Bedenica	Zagrebačka	4	99,435	23850	1305,72	0,110644	94,1586	105,3	0,0621118	100,51	94,94	108,55	99,74	103,91	90,91
271	Otočac	Ličko-senjska	4	99,422	25124,6	1615,86	0,178637	89,3164	153,6	0,14399	102,51	96,56	101,72	95,96	97,55	102,73
272	Vinica	Varaždinska	4	99,393	23249,9	1232,05	0,147731	92,9141	99,5	0,0901832	99,57	94,56	104,82	98,77	104,68	94,96
273	Benkovac	Zadarska	4	99,382	19624,5	1146,26	0,132346	101,213	97,4	0,0817976	93,88	94,11	106,37	105,27	104,96	93,76
274	Nova Gradiška	Brodsko-posavska	4	99,349	24141,1	1710,11	0,283142	91,3486	110,1	0,178051	100,97	97,05	91,22	97,55	103,28	107,64
275	Klenovnik	Varaždinska	4	99,322	24077	993,534	0,15042	92,015	87,6	0,0855107	100,87	93,31	104,55	98,07	106,25	94,29

276	Kotoriba	Međimurska	4	99,297	21567,3	1186,35	0,189903	99,6561	94,3	0,09453	96,93	94,32	100,59	104,05	105,36	95,59
277	Donji Miholjac	Osječko-baranjska	4	99,278	23711,5	1335,15	0,22954	91,8162	111,5	0,147557	100,29	95,1	96,61	97,91	103,1	103,24
278	Josipdol	Karlovačka	4	99,277	25543,9	1422,94	0,208462	93,6137	124,2	0,11005	103,17	95,55	98,72	99,32	101,42	97,83
279	Lepoglava	Varaždinska	4	99,27	22358,9	1003,16	0,161867	92,7198	102,8	0,115427	98,17	93,36	103,4	98,62	104,24	98,61
280	Skrad	Primorsko-goranska	4	99,263	36736,5	2929,5	0,14019	81,6467	293,3	0,174837	120,74	103,41	105,58	89,95	79,15	107,18
281	Maruševac	Varaždinska	4	99,237	24190,7	826,471	0,137453	93,8901	114,1	0,0906141	101,05	92,44	105,86	99,53	102,76	95,03
282	Vrgorac	Splitsko-dalmatinska	4	99,071	24264,1	1115,57	0,226084	89,3035	89,9	0,135163	101,16	93,95	96,95	95,94	105,94	101,46
283	Breznica	Varaždinska	4	99,024	20701,6	1035,34	0,0785469	94,6946	92,6	0,0606061	95,57	93,53	111,77	100,16	105,59	90,7
284	Petrinja	Sisačko-moslavačka	4	98,973	25648,8	1476,87	0,274995	90,6168	116	0,155474	103,33	95,84	92,04	96,97	102,5	104,39
285	Čepin	Osječko-baranjska	4	98,971	24214,5	1266,84	0,215317	91,4257	96,4	0,11062	101,08	94,74	98,04	97,61	105,09	97,91
286	Imotski	Splitsko-dalmatinska	4	98,966	18945,9	1366,79	0,344566	99,9056	58	0,207444	92,81	95,26	85,05	104,24	110,15	111,88
287	Dicmo	Splitsko-dalmatinska	4	98,836	20971	1052,53	0,217599	108,722	90,8	0,066416	95,99	93,62	97,81	111,14	105,82	91,54
288	Goričan	Međimurska	4	98,811	21380,1	1143,72	0,122791	92,3156	95	0,0765156	96,63	94,1	107,33	98,3	105,27	92,99
289	Vrbovsko	Primorsko-goranska	4	98,81	31262,5	2003,68	0,213515	83,3728	190,2	0,144188	112,15	98,58	98,22	91,3	92,73	102,76
290	Gornja Stubica	Krapinsko-zagorska	4	98,793	23405	1189,91	0,180636	92,319	89,6	0,082491	99,81	94,34	101,52	98,31	105,98	93,86
291	Mrkopalj	Primorsko-goranska	4	98,768	31968,3	2655,9	0,13256	80,1375	240,2	0,135593	113,25	101,99	106,35	88,77	86,14	101,52
292	Koprivnički Ivanec	Koprivničko-križevačka	4	98,764	22055	1649,99	0,147791	92,2453	121,8	0,0840467	97,69	96,74	104,82	98,25	101,74	94,08
293	Ernestinovo	Osječko-baranjska	4	98,763	25100,5	1457,74	0,225522	96,1237	110,2	0,0807692	102,47	95,74	97,01	101,28	103,27	93,61
294	Molve	Koprivničko-križevačka	4	98,763	16488,5	6213,83	0,228302	88,7705	104,6	0,0778653	88,96	120,55	96,73	95,53	104,01	93,19
295	Kumrovec	Krapinsko-zagorska	4	98,7	26382	1288,75	0,177345	88,5256	134	0,0995935	104,49	94,85	101,85	95,34	100,13	96,32
296	Dekanovec	Međimurska	4	98,693	19744,3	1229,9	0,104876	94,6768	111	0,0774059	94,07	94,55	109,13	100,15	103,16	93,12
297	Bukovlje	Brodsko-posavska	4	98,66	18073,2	861,042	0,216115	108,604	73,9	0,0858531	91,44	92,62	97,96	111,05	108,05	94,34
298	Novska	Sisačko-moslavačka	4	98,633	24260,3	1800,3	0,253407	91,4626	94	0,101937	101,15	97,52	94,21	97,63	105,4	96,66
299	Gornji Mihaljevec	Međimurska	4	98,611	21202,3	1040,95	0,104152	95,2332	113,2	0,0647059	96,35	93,56	109,2	100,59	102,87	91,29
300	Hrašćina	Krapinsko-zagorska	4	98,59	23910,1	1058,58	0,0793885	85,8878	130,4	0,0851735	100,6	93,65	111,69	93,27	100,61	94,24

301	Stankovci	Zadarska	4	98,528	21056,1	815,279	0,0963387	95,3717	117,3	0,0697888	96,13	92,38	109,99	100,69	102,33	92,02
302	Kamanje	Karlovačka	4	98,519	24019	1550,62	0,225279	93,2819	138,1	0,115192	100,78	96,22	97,03	99,06	99,59	98,57
303	Mače	Krapinsko-zagorska	4	98,517	21541	865,137	0,101622	92,1391	101,7	0,0691275	96,89	92,64	109,46	98,16	104,39	91,93
304	Novigrad Podravski	Koprivničko-križevačka	4	98,506	19619,3	2421,62	0,191217	91,3543	114,7	0,0991832	93,87	100,77	100,46	97,55	102,68	96,26
305	Čazma	Bjelovarsko-bilogorska	4	98,492	23308,2	1543,31	0,221131	91,8086	115,8	0,107608	99,66	96,18	97,45	97,91	102,53	97,48
306	Brod Moravice	Primorsko-goranska	4	98,479	29615	1984,74	0,222538	85,3476	228,3	0,185654	109,56	98,49	97,31	92,85	87,71	108,74
307	Pakrac	Požeško-slavonska	4	98,431	26210,6	1459,39	0,214556	82,8375	130,9	0,140828	104,22	95,74	98,11	90,88	100,54	102,27
308	Lobor	Krapinsko-zagorska	4	98,408	19586,3	926,688	0,0961874	100	135,7	0,0701754	93,82	92,97	110	104,32	99,91	92,08
309	Obrovac	Zadarska	4	98,369	19403,2	2990,13	0,280265	99,922	140,3	0,119904	93,53	103,73	91,51	104,26	99,3	99,25
310	Vratišinec	Međimurska	4	98,322	20130,8	956,302	0,129456	95,2783	87,7	0,0624506	94,67	93,12	106,66	100,62	106,23	90,96
311	Velika Ludina	Sisačko-moslavačka	4	98,318	21143,9	1939,38	0,233446	95,3669	92,1	0,0816847	96,26	98,25	96,21	100,69	105,65	93,74
312	Klakar	Brodsko-posavska	4	98,308	20371,6	934,747	0,203152	98,2402	79,5	0,0829016	95,05	93,01	99,26	102,94	107,31	93,91
313	Breznički Hum	Varaždinska	4	98,303	21658,6	1247,3	0,0954135	88,9579	138,1	0,0872818	97,07	94,64	110,08	95,67	99,59	94,55
314	Gradec	Zagrebačka	4	98,207	20320,8	1027,85	0,12732	92,0331	94	0,0722297	94,97	93,49	106,88	98,08	105,4	92,37
315	Drnje	Koprivničko-križevačka	4	98,066	22869,1	1242,14	0,187276	88,8446	109,3	0,0946429	98,97	94,61	100,85	95,59	103,39	95,61
316	Kraljevec na Sutli	Krapinsko-zagorska	4	98,052	24012,4	1139,15	0,164105	90,8169	110,4	0,0639924	100,77	94,07	103,18	97,13	103,24	91,19
317	Jakšić	Požeško-slavonska	4	98,033	18897,2	718,335	0,194674	92,0105	77,4	0,121499	92,74	91,88	100,11	98,06	107,59	99,48
318	Budinščina	Krapinsko-zagorska	4	97,904	20580,7	995,28	0,129355	89,1045	85,9	0,0695713	95,38	93,32	106,67	95,79	106,47	91,99
319	Barilović	Karlovačka	4	97,884	25012,6	1294,84	0,2034	92,9934	164,9	0,0996641	102,34	94,89	99,23	98,83	96,06	96,33
320	Đelekovec	Koprivničko-križevačka	4	97,855	23515,6	1140,43	0,153405	89,0386	178,3	0,122222	99,99	94,08	104,25	95,74	94,3	99,59
321	Mihovljan	Krapinsko-zagorska	4	97,848	22747,2	1141,56	0,11486	86,0586	108,8	0,0654867	98,78	94,09	108,13	93,41	103,45	91,4
322	Nuštar	Vukovarsko-srijemska	4	97,789	21188,7	752,159	0,248416	94,8306	80,5	0,108423	96,33	92,05	94,71	100,27	107,18	97,6
323	Slatina	Virovitičko-podravsk	4	97,786	21701	1456,71	0,287398	90,1558	97	0,144343	97,14	95,73	90,79	96,61	105,01	102,78
324	Donji Vidovec	Međimurska	4	97,778	20690,9	1172,23	0,13383	90,2341	133	0,088916	95,55	94,25	106,22	96,67	100,27	94,78
325	Janjina	Dubrovačko-neretvanska	4	97,743	19597,8	5718,35	0,172359	101,308	416,1	0,331034	93,84	117,97	102,35	105,34	62,97	129,72

326	Donja Dubrava	Međimurska	4	97,729	22568	1210,48	0,133928	86,9145	154	0,101796	98,5	94,45	106,21	94,08	97,5	96,64
327	Belišće	Osječko-baranjska	4	97,726	23032,2	1603,36	0,315666	92,0945	96,3	0,132908	99,23	96,5	87,95	98,13	105,1	101,13
328	Petrovsko	Krapinsko-zagorska	4	97,678	23684,4	1028,85	0,181779	89,0227	110,3	0,0759417	100,25	93,5	101,4	95,73	103,26	92,91
329	Selnica	Međimurska	3	97,661	17107,6	898,444	0,15236	99,4328	91	0,0688913	89,93	92,82	104,36	103,87	105,8	91,89
330	Petrijevci	Osječko-baranjska	3	97,658	21771,8	1303,54	0,235664	95,5525	129,2	0,100802	97,25	94,93	95,99	100,84	100,77	96,5
331	Tovarnik	Vukovarsko-srijemska	3	97,627	22901,8	2015,69	0,214707	81,499	90,2	0,0948949	99,02	98,65	98,1	89,84	105,9	95,64
332	Belica	Međimurska	3	97,623	20022,4	983,944	0,128826	91,7169	111,4	0,070067	94,5	93,26	106,72	97,83	103,11	92,06
333	Lipik	Požeško-slavonska	3	97,574	23497,9	1636,31	0,213419	85,1025	130,4	0,109433	99,96	96,67	98,23	92,66	100,61	97,74
334	Orle	Zagrebačka	3	97,558	21839,9	1065,95	0,157562	95,17	130,3	0,0595745	97,36	93,69	103,84	100,54	100,62	90,55
335	Andrijaševci	Vukovarsko-srijemska	3	97,55	19725,9	1032,34	0,242596	97,7383	59,5	0,0723192	94,04	93,52	95,29	102,55	109,95	92,39
336	Mali Bukovec	Varaždinska	3	97,509	20413,7	889,286	0,109987	89,3379	115,2	0,0703314	95,12	92,77	108,62	95,97	102,61	92,1
337	Peteranec	Koprivničko-križevačka	3	97,488	19628,6	1118,86	0,2136	95,9147	91,5	0,0785805	93,88	93,97	98,21	101,12	105,73	93,29
338	Beli Manastir	Osječko-baranjska	3	97,465	25193,8	1545,03	0,317922	86,6598	135,9	0,172386	102,62	96,19	87,73	93,88	99,88	106,83
339	Sveti Đurđ	Varaždinska	3	97,442	19720,2	1008,12	0,136122	92,3234	95,3	0,0553097	94,03	93,39	105,99	98,31	105,23	89,93
340	Primorski Dolac	Splitsko-dalmatinska	3	97,37	24396,7	1711,81	0,202241	91,909	126,4	0,0452489	101,37	97,06	99,35	97,98	101,13	88,48
341	Lasinja	Karlovačka	3	97,305	24326,1	1721,55	0,138184	83,2555	181,6	0,0974808	101,26	97,11	105,78	91,21	93,86	96,02
342	Jarmina	Vukovarsko-srijemska	3	97,303	21585	887,148	0,225469	95,1052	70,6	0,0572843	96,96	92,76	97,02	100,49	108,49	90,22
343	Garešnica	Bjelovarsko-bilogorska	3	97,28	21458,3	1157,99	0,228517	88,0946	105,1	0,109258	96,76	94,17	96,71	95	103,94	97,72
344	Žakanje	Karlovačka	3	97,227	17603,7	1413,39	0,185446	92,2923	121,1	0,103194	90,71	95,5	101,04	98,28	101,83	96,84
345	Koprivnički Bregi	Koprivničko-križevačka	3	97,193	21474,2	977,417	0,1762	89,5181	112,6	0,0768703	96,78	93,23	101,96	96,11	102,95	93,04
346	Mala Subotica	Međimurska	3	97,106	18757,1	924,34	0,157652	87,2213	78,3	0,0814176	92,52	92,95	103,83	94,32	107,47	93,7
347	Cestica	Varaždinska	3	97,092	14893,7	1173,38	0,145673	98,2296	95	0,0682982	86,45	94,25	105,03	102,93	105,27	91,81
348	Vođinci	Vukovarsko-srijemska	3	97,087	18169,6	750,139	0,243816	97,7331	55,6	0,0805009	91,59	92,04	95,17	102,54	110,46	93,57
349	Podravske Sesvete	Koprivničko-križevačka	3	97,07	15618,4	3713,84	0,221511	93,7463	103,5	0,0524109	87,59	107,51	97,41	99,42	104,15	89,51
350	Hrvace	Splitsko-dalmatinska	3	97,051	26028,7	2117,47	0,251894	83,6431	122,3	0,0762795	103,93	99,18	94,36	91,51	101,67	92,96
351	Virje	Koprivničko-	3	97,046	18315,3	2059,97	0,232345	89,5668	105,7	0,0977186	91,82	98,88	96,32	96,15	103,86	96,05

		križevačka														
352	Sibinj	Brodsko-posavska	3	97,036	19761,7	760,165	0,210787	93,099	90,5	0,0838016	94,09	92,1	98,49	98,92	105,86	94,04
353	Knin	Šibensko-kninska	3	96,969	22123,9	1213,07	0,258625	79,5323	82,5	0,145806	97,8	94,46	93,68	88,3	106,92	102,99
354	Domašinec	Međimurska	3	96,94	16073,2	997,392	0,140274	94,1406	88,2	0,0657895	88,3	93,33	105,57	99,73	106,17	91,45
355	Krašić	Zagrebačka	3	96,933	22931	1024,99	0,126747	86,6714	169,1	0,0842964	99,07	93,48	106,93	93,88	95,51	94,12
356	Gornja Vrba	Brodsko-posavska	3	96,9	16563,4	1085,07	0,235459	100,917	65,2	0,066436	89,07	93,79	96,01	105,03	109,2	91,54
357	Pokupsko	Zagrebačka	3	96,876	21234,8	1298,96	0,174214	90,6644	117,2	0,0530179	96,41	94,91	102,16	97,01	102,35	89,6
358	Oriovac	Brodsko-posavska	3	96,863	20090,4	937,355	0,206498	90,1376	104,2	0,0890052	94,61	93,02	98,92	96,6	104,06	94,79
359	Podturen	Međimurska	3	96,855	17084,8	877,103	0,144103	93,8356	83,7	0,0559351	89,89	92,71	105,19	99,49	106,76	90,02
360	Velika	Požeško-slavonska	3	96,797	18035	1116,62	0,2231	90,241	81	0,0965517	91,38	93,96	97,25	96,68	107,12	95,88
361	Zagorska Sela	Krapinsko-zagorska	3	96,77	20654,9	1171,74	0,165736	92,7218	156,2	0,0746501	95,5	94,24	103,02	98,62	97,21	92,72
362	Štrigova	Međimurska	3	96,751	16690,5	929,419	0,120688	94,2857	132,1	0,0751374	89,27	92,98	107,54	99,84	100,38	92,79
363	Hercegovac	Bjelovarsko-bilogorska	3	96,74	22206,4	1207,17	0,207976	83,763	122,3	0,101942	97,93	94,43	98,77	91,61	101,67	96,66
364	Bizovac	Osječko-baranjska	3	96,703	21353,7	1269,18	0,267004	93,4316	119,1	0,0927463	96,59	94,75	92,84	99,18	102,1	95,33
365	Visoko	Varaždinska	3	96,67	16927,9	610,477	0,10119	91,7036	106,9	0,064978	89,65	91,32	109,5	97,82	103,7	91,33
366	Zmijavci	Splitsko-dalmatinska	3	96,664	18107,2	1048,84	0,341115	91,278	72,9	0,181818	91,5	93,6	85,4	97,49	108,18	108,19
367	Lanišće	Istarska	3	96,65	29303,9	2666,64	0,0567247	83,0508	332,5	0,126316	109,07	102,04	113,97	91,05	73,98	100,18
368	Kutjevo	Požeško-slavonska	3	96,579	18849,6	923,523	0,205471	86,3821	83	0,0964344	92,66	92,95	99,02	93,66	106,85	95,87
369	Sučuraj	Splitsko-dalmatinska	3	96,574	23129,4	3777,99	0,0914812	109,649	452,1	0,22314	99,38	107,84	110,48	111,87	58,23	114,15
370	Otok (SD)	Splitsko-dalmatinska	3	96,518	17850	1572,57	0,279467	96,244	66	0,071226	91,09	96,34	91,59	101,38	109,09	92,23
371	Kula Norinska	Dubrovačko-neretvanska	3	96,514	20544,7	905,283	0,289437	90,9598	84,7	0,111554	95,32	92,85	90,59	97,24	106,63	98,05
372	Čeminac	Osječko-baranjska	3	96,502	23434,3	1539,68	0,260197	91,5091	115,9	0,0576714	99,86	96,16	93,53	97,67	102,52	90,27
373	Ivankovo	Vukovarsko-srijemska	3	96,483	18675,4	802,483	0,250172	94,241	59,3	0,0725299	92,39	92,32	94,53	99,81	109,97	92,42
374	Brodski Stupnik	Brodsko-posavska	3	96,452	19787,1	812,929	0,205036	89,4567	92,5	0,0750138	94,13	92,37	99,07	96,06	105,6	92,78
375	Slivno	Dubrovačko-neretvanska	3	96,401	13849,1	1765,51	0,309382	96,2867	134,6	0,199107	84,81	97,34	88,59	101,41	100,05	110,68

376	Vuka	Osječko-baranjska	3	96,296	21096,6	1302,03	0,245963	92,9707	76,7	0,0381356	96,19	94,92	94,96	98,82	107,68	87,46
377	Oprisavci	Brodsko-posavska	3	96,244	19103,9	778,747	0,216607	91,3181	86,4	0,0693277	93,06	92,19	97,91	97,52	106,4	91,96
378	Bosiljevo	Karlovačka	3	96,18	23537,8	1588,63	0,210808	85,6515	188,1	0,100645	100,02	96,42	98,49	93,09	93,01	96,47
379	Muč	Splitsko-dalmatinska	3	96,024	22039	1378,71	0,223596	92,6853	131,7	0,041355	97,67	95,32	97,2	98,59	100,44	87,92
380	Tordinci	Vukovarsko-srijemska	3	96,024	20666	1130,35	0,226141	85,1453	83,9	0,0680672	95,51	94,03	96,95	92,69	106,73	91,77
381	Feričanci	Osječko-baranjska	3	95,945	21840,4	1333,4	0,314416	90,6472	104,9	0,0941086	97,36	95,09	88,08	97	103,97	95,53
382	Podcrkavlje	Brodsko-posavska	3	95,918	17316,6	782,228	0,26086	97,447	87,8	0,0777926	90,26	92,21	93,46	102,32	106,22	93,18
383	Lovas	Vukovarsko-srijemska	3	95,903	24777,1	1950,15	0,216794	77,5451	146,3	0,0799439	101,97	98,31	97,89	86,74	98,51	93,49
384	Ilok	Vukovarsko-srijemska	3	95,865	21092	801,23	0,234717	83,6567	124,9	0,114424	96,18	92,31	96,09	91,53	101,33	98,46
385	Vrlika	Splitsko-dalmatinska	3	95,858	23659,1	3109,78	0,183385	77,4789	197,6	0,0783182	100,21	104,36	101,24	86,69	91,75	93,25
386	Kalnik	Koprivničko-križevačka	3	95,857	16436,2	1174,61	0,129188	87,4399	134,4	0,0752056	88,87	94,26	106,69	94,49	100,08	92,8
387	Netretić	Karlovačka	3	95,751	24844,3	1090,51	0,171334	85,2031	193,7	0,0724896	102,07	93,82	102,45	92,74	92,27	92,41
388	Trilj	Splitsko-dalmatinska	3	95,744	18466,5	1320,52	0,297486	93,9209	84,5	0,0789936	92,06	95,02	89,78	99,56	106,65	93,35
389	Pleternica	Požeško-slavonska	3	95,744	17768,1	720,549	0,233153	88,7686	87,1	0,0910242	90,96	91,89	96,24	95,53	106,31	95,09
390	Pitomača	Virovitičko-podravska	3	95,726	16693,1	1433,57	0,258559	93,7084	90,4	0,0718241	89,28	95,61	93,69	99,39	105,88	92,32
391	Rasinja	Koprivničko-križevačka	3	95,724	18018,7	954,317	0,194344	89,6733	120,4	0,0734776	91,36	93,11	100,14	96,23	101,93	92,55
392	Rakovec	Zagrebačka	3	95,713	16105,5	672,494	0,194752	94,7082	115,3	0,0773558	88,35	91,64	100,1	100,18	102,6	93,11
393	Hlebine	Koprivničko-križevačka	3	95,71	17634,8	1337,89	0,212208	91,6548	132,9	0,0743243	90,75	95,11	98,35	97,79	100,28	92,68
394	Stari Mikanovci	Vukovarsko-srijemska	3	95,655	18745,4	873,531	0,253937	90,0194	85,5	0,0771479	92,5	92,69	94,16	96,51	106,52	93,08
395	Promina	Šibensko-kninska	3	95,618	22979,6	1510,2	0,122623	79,4488	263,8	0,156187	99,14	96,01	107,35	88,23	83,03	104,49
396	Gola	Koprivničko-križevačka	3	95,608	14823,2	3745,7	0,201982	87,3603	113,5	0,0341246	86,34	107,67	99,37	94,42	102,83	86,88
397	Dubrava	Zagrebačka	3	95,6	18203	854,088	0,18492	88,3548	130,7	0,0792607	91,65	92,59	101,09	95,2	100,57	93,39
398	Lovinac	Ličko-senjska	3	95,59	25007,9	4701,01	0,235265	79,8918	276,1	0,115632	102,33	112,66	96,03	88,58	81,41	98,64
399	Garčin	Brodsko-posavska	3	95,574	18676,8	821,021	0,241494	91,2284	95,9	0,0694006	92,39	92,41	95,41	97,45	105,15	91,97
400	Cerna	Vukovarsko-	3	95,564	18240,4	931,019	0,287858	95,2216	66,1	0,063474	91,71	92,99	90,75	100,58	109,08	91,11

		srijemska														
401	Sveti Ivan Žabno	Koprivničko-križevačka	3	95,557	15810,1	789,565	0,156646	91,4081	117,8	0,0664702	87,89	92,25	103,93	97,59	102,27	91,54
402	Donji Andrijevi	Brodsko-posavska	3	95,538	18296,4	873,185	0,237522	89,9203	94,9	0,0734619	91,79	92,69	95,8	96,43	105,28	92,55
403	Bednja	Varaždinska	3	95,534	19100,4	929,427	0,217109	87,7338	123,8	0,0815469	93,06	92,98	97,86	94,72	101,48	93,72
404	Punitovci	Osječko-baranjska	3	95,512	17286,4	1417,23	0,273051	95,7576	83,2	0,0535714	90,21	95,52	92,24	101	106,83	89,68
405	Sirač	Bjelovarsko-bilogorska	2	95,466	20919,9	1607,16	0,234681	85,0836	138,4	0,0727682	95,91	96,52	96,09	92,64	99,55	92,45
406	Vrpolje	Brodsko-posavska	2	95,354	16203,1	870,351	0,229148	90,7412	74,1	0,0670701	88,51	92,67	96,65	97,07	108,02	91,63
407	Slunj	Karlovačka	2	95,353	26982,5	1684,48	0,277254	77,7218	171,7	0,110835	105,43	96,92	91,81	86,88	95,17	97,94
408	Grubišno Polje	Bjelovarsko-bilogorska	2	95,344	20519,7	1341,06	0,285951	83,941	131,6	0,120176	95,28	95,13	90,94	91,75	100,45	99,29
409	Generalski Stol	Karlovačka	2	95,334	26093,2	1301,07	0,19579	84,2712	207,7	0,0704762	104,03	94,92	100	92,01	90,42	92,12
410	Strizivojna	Osječko-baranjska	2	95,297	16031,6	598,093	0,236743	93,7404	62,8	0,0603747	88,24	91,25	95,88	99,42	109,51	90,66
411	Darda	Osječko-baranjska	2	95,26	20195,6	1029,72	0,348219	94,2996	92	0,094727	94,77	93,5	84,68	99,86	105,67	95,62
412	Topusko	Sisačko-moslavačka	2	95,217	22892,5	1683,83	0,267288	79,4267	176,2	0,131101	99,01	96,92	92,81	88,21	94,57	100,87
413	Skradin	Šibensko-kninska	2	95,204	23386,1	1311,18	0,195767	86,9051	200,5	0,0681071	99,78	94,97	100	94,07	91,37	91,78
414	Orehovica	Međimurska	2	95,131	13258,3	939,027	0,240996	101,351	73,7	0,0521042	83,89	93,03	95,46	105,37	108,08	89,47
415	Brestovac	Požeško-slavonska	2	95,091	18538	812,888	0,237643	87,7827	114,2	0,080204	92,17	92,37	95,79	94,75	102,74	93,53
416	Kaptol	Požeško-slavonska	2	95,08	15799,6	689,666	0,237584	89,3493	60,9	0,0719246	87,87	91,73	95,8	95,98	109,76	92,33
417	Magadenovac	Osječko-baranjska	2	95,061	17939,9	3779,32	0,31155	88,0633	127,2	0,054955	91,23	107,85	88,37	94,97	101,03	89,88
418	Martijanec	Varaždinska	2	95,056	22348,2	1077,73	0,123183	71,9704	119,8	0,0612158	98,15	93,75	107,29	82,38	102	90,79
419	Legrad	Koprivničko-križevačka	2	95,052	20529,1	1765,61	0,153539	84,0532	205,5	0,0710974	95,3	97,34	104,24	91,84	90,71	92,21
420	Podbablje	Splitsko-dalmatinska	2	95,045	17582,4	645,168	0,354241	91,2802	84,1	0,150339	90,67	91,5	84,08	97,49	106,71	103,64
421	Velika Kopanica	Brodsko-posavska	2	95,026	15417,4	859,404	0,213306	89,9067	84,7	0,065126	87,27	92,61	98,24	96,42	106,63	91,35
422	Sikirevci	Brodsko-posavska	2	94,935	14873,9	600,707	0,23443	93,4151	60,5	0,0588235	86,42	91,26	96,12	99,16	109,82	90,44
423	Satnica Đakovačka	Osječko-baranjska	2	94,813	16451,9	895,869	0,295695	96,8616	74,6	0,0596546	88,9	92,8	89,96	101,86	107,96	90,56
424	Hrvatska Kostajnica	Sisačko-moslavačka	2	94,808	25109,4	1273,94	0,279406	71,9801	138,6	0,132344	102,49	94,78	91,6	82,39	99,53	101,05

425	Kneževi Vinogradi	Osječko-baranjska	2	94,749	20466,1	2651,89	0,354268	86,7123	132,7	0,0911356	95,2	101,97	84,08	93,92	100,3	95,1
426	Otok (Vinkovci)	Vukovarsko-srijemska	2	94,748	18378,1	1440,47	0,299167	87,326	76,3	0,0656814	91,92	95,65	89,61	94,4	107,73	91,43
427	Semeljci	Osječko-baranjska	2	94,619	17456,6	1141,66	0,302083	91,8615	76,2	0,0606061	90,48	94,09	89,32	97,95	107,75	90,7
428	Čačinci	Virovitičko-podravsko	2	94,593	21199,3	1030,18	0,26727	80,609	124	0,0917108	96,35	93,51	92,82	89,14	101,45	95,19
429	Nova Kapela	Brodsko-posavska	2	94,587	20062,9	1059,69	0,284243	86,1655	121,2	0,0806247	94,57	93,66	91,11	93,49	101,82	93,59
430	Zdenci	Virovitičko-podravsko	2	94,468	19662,9	1701,04	0,28951	80,8491	118,1	0,0895522	93,94	97,01	90,58	89,33	102,23	94,87
431	Veliko Trojstvo	Bjelovarsko-bilogorska	2	94,462	18729,7	1780,35	0,282153	89,1591	141,3	0,0638298	92,47	97,42	91,32	95,83	99,17	91,16
432	Runovići	Splitsko-dalmatinska	2	94,435	17519,1	611,365	0,334709	85,0265	108,2	0,165231	90,57	91,32	86,04	92,6	103,53	105,79
433	Stari Jankovci	Vukovarsko-srijemska	2	94,434	18902,6	1520,14	0,283755	83,4762	113,6	0,0797186	92,74	96,06	91,16	91,38	102,82	93,46
434	Marijanci	Osječko-baranjska	2	94,375	18221,8	1160,95	0,280646	89,5587	96,4	0,0513001	91,68	94,19	91,47	96,14	105,09	89,35
435	Bebrina	Brodsko-posavska	2	94,355	15244,4	657,35	0,25709	93,4322	66,4	0,0486073	87	91,56	93,84	99,18	109,04	88,97
436	Desinić	Krapinsko-zagorska	2	94,339	19728,7	939,365	0,16251	81,4303	164,1	0,0621762	94,04	93,03	103,34	89,78	96,17	90,92
437	Perušić	Ličko-senjska	2	94,336	25445,9	2727,2	0,208973	74,9917	266,5	0,116705	103,02	102,36	98,67	84,74	82,68	98,79
438	Ribnik	Karlovačka	2	94,315	20853,9	1723,26	0,2465	79,0076	223,5	0,150538	95,81	97,12	94,9	87,89	88,34	103,67
439	Vladislavci	Osječko-baranjska	2	94,31	18662,5	1279,28	0,279041	89,6923	105,2	0,0445415	92,37	94,8	91,63	96,25	103,93	88,38
440	Gorjani	Osječko-baranjska	2	94,239	16994,9	1584,38	0,291537	91,0233	109,5	0,0547521	89,75	96,4	90,38	97,29	103,36	89,85
441	Preseka	Zagrebačka	2	94,108	16955,1	707,039	0,16033	85,0064	127,7	0,0428397	89,69	91,82	103,56	92,58	100,96	88,13
442	Martinska Ves	Sisačko-moslavačka	2	94,071	19719,6	998,363	0,283624	89,7204	146,4	0,0664353	94,03	93,34	91,17	96,27	98,5	91,54
443	Gundinci	Brodsko-posavska	2	94,042	13543,4	751,362	0,237998	89,6601	54	0,0519248	84,33	92,05	95,76	96,22	110,67	89,44
444	Erdut	Osječko-baranjska	2	94,018	20183,2	1316,89	0,312891	86,4525	146,9	0,0873103	94,75	95	88,23	93,71	98,43	94,55
445	Sveti Petar Orehovec	Koprivničko-križevačka	2	94,008	12164	557,107	0,138706	89,3983	101,5	0,0495627	82,17	91,04	105,73	96,02	104,42	89,1
446	Koška	Osječko-baranjska	2	93,983	19564,2	1268,47	0,345099	90,2515	93,2	0,0601211	93,78	94,75	85	96,69	105,51	90,63
447	Požezerje	Dubrovačko-neretvanska	2	93,968	15705,3	698,853	0,242771	85,4749	84,7	0,067474	87,73	91,78	95,28	92,95	106,63	91,69
448	Gornja Rijeka	Koprivničko-križevačka	2	93,964	14125,5	664,479	0,161923	87,8994	95	0,035468	85,25	91,6	103,4	94,85	105,27	87,07

449	Farkaševac	Zagrebačka	2	93,963	14094	691,616	0,170894	89,6008	102,9	0,0363798	85,2	91,74	102,5	96,18	104,23	87,2
450	Nijemci	Vukovarsko-srijemska	2	93,945	18962	2303,64	0,284015	79,6267	106,9	0,0524515	92,84	100,15	91,13	88,37	103,7	89,52
451	Cernik	Brodsko-posavska	2	93,89	19488,2	773,023	0,33599	89,3436	107,7	0,0819129	93,66	92,16	85,91	95,98	103,6	93,77
452	Šandrovac	Bjelovarsko-bilogorska	2	93,865	16638	2366,35	0,245764	83,5852	111,6	0,0299228	89,19	100,48	94,98	91,47	103,08	86,27
453	Kloštar Podravski	Koprivničko-križevačka	2	93,859	13656,7	1148,63	0,267408	90,7243	97,9	0,0705698	84,51	94,12	92,8	97,06	104,89	92,13
454	Viškinci	Osječko-baranjska	2	93,858	17270	838,381	0,296511	90,8673	71,8	0,0425139	90,18	92,5	89,88	97,17	108,33	88,09
455	Ferdinandovac	Koprivničko-križevačka	2	93,843	15963,2	1748,39	0,264608	82,5193	128,4	0,0848303	88,13	97,25	93,08	90,64	100,87	94,19
456	Dragalić	Brodsko-posavska	2	93,799	18349,4	1330,06	0,347826	90,8886	108,9	0,0734312	91,88	95,07	84,72	97,19	103,44	92,55
457	Gradište	Vukovarsko-srijemska	2	93,782	16548,9	824,35	0,324601	90,4863	87,8	0,0802589	89,05	92,43	87,06	96,87	106,22	93,53
458	Prgomet	Splitsko-dalmatinska	2	93,755	25622,7	1782,96	0,266305	80,3051	244,1	0,10084	103,29	97,43	92,91	88,9	85,63	96,5
459	Velika Trnovitica	Bjelovarsko-bilogorska	2	93,747	15580,1	1361,11	0,27635	86,3667	112	0,0733831	87,53	95,23	91,9	93,65	103,03	92,54
460	Šestanovac	Splitsko-dalmatinska	2	93,644	19017,3	930,702	0,236414	82,2408	177,7	0,093633	92,92	92,99	95,92	90,42	94,38	95,46
461	Tounj	Karlovačka	2	93,621	21236	1511,45	0,25821	86,6995	157,7	0,0253353	96,41	96,02	93,73	93,91	97,01	85,61
462	Sokolovac	Koprivničko-križevačka	2	93,614	16870	800,714	0,218087	87,4966	138,2	0,0484878	89,55	92,31	97,76	94,53	99,58	88,95
463	Rešetari	Brodsko-posavska	2	93,601	17743,4	736,994	0,339585	91,4175	90,9	0,0716885	90,93	91,98	85,55	97,6	105,81	92,3
464	Đurđenovac	Osječko-baranjska	2	93,57	18997,7	1064,46	0,349892	86,4592	102,1	0,0861495	92,89	93,68	84,52	93,72	104,34	94,38
465	Lišane Ostrovičke	Zadarska	2	93,516	19258,2	926,823	0,18391	81,9893	146,2	0,0310881	93,3	92,97	101,19	90,22	98,53	86,44
466	Novo Virje	Koprivničko-križevačka	2	93,502	12852,9	1858,61	0,228252	88,4025	122,9	0,0471281	83,25	97,83	96,74	95,24	101,6	88,75
467	Bogdanovci	Vukovarsko-srijemska	2	93,385	19768,6	1027,87	0,314825	84,2498	121,7	0,0698467	94,1	93,49	88,04	91,99	101,75	92,03
468	Ružić	Šibensko-kninska	2	93,337	21545,7	874,924	0,203396	82,6334	190,3	0,0460048	96,89	92,7	99,23	90,72	92,72	88,59
469	Bošnjaci	Vukovarsko-srijemska	2	93,333	16589,9	909,622	0,35019	86,7532	87,7	0,0988676	89,11	92,88	84,49	93,95	106,23	96,22
470	Jasenovac	Sisačko-moslavačka	2	93,317	22232,7	1451,18	0,272786	79,1395	174,7	0,0686456	97,97	95,7	92,26	87,99	94,77	91,86
471	Veliki Grđevac	Bjelovarsko-bilogorska	2	93,119	18716,9	1140,96	0,321101	84,2718	124,2	0,0728038	92,45	94,08	87,41	92,01	101,42	92,46
472	Rovišće	Bjelovarsko-bilogorska	2	93,091	15423,7	732,066	0,333046	91,0732	77,3	0,0661632	87,28	91,95	86,21	97,33	107,6	91,5

473	Vrbanja	Vukovarsko-srijemska	2	93,039	17229,9	1370,5	0,311393	85,0332	104,1	0,0528757	90,12	95,28	88,38	92,6	104,07	89,58
474	Slavonski Šamac	Brodsko-posavska	2	93,019	12738,6	646,426	0,255665	88,2945	86,8	0,0635179	83,07	91,5	93,98	95,16	106,35	91,12
475	Davor	Brodsko-posavska	2	92,956	15334,1	772,309	0,312907	91,7695	87,6	0,0487662	87,14	92,16	88,23	97,88	106,25	88,99
476	Končanica	Bjelovarsko-bilogorska	2	92,891	17886,4	788,152	0,229911	83,2248	165,2	0,0596073	91,15	92,24	96,57	91,19	96,02	90,55
477	Podravska Moslavina	Osječko-baranjska	2	92,801	15844,3	1219,97	0,297486	85,7143	86,9	0,04	87,94	94,5	89,78	93,14	106,34	87,72
478	Čaglin	Požeško-slavonska	2	92,797	13912,6	730,075	0,229834	89,7541	157,3	0,0639269	84,91	91,94	96,58	96,3	97,06	91,18
479	Proložac	Splitsko-dalmatinska	2	92,788	15165	482,461	0,366651	86,255	74,4	0,119439	86,88	90,65	82,83	93,56	107,99	99,19
480	Ivanska	Bjelovarsko-bilogorska	2	92,749	17933,4	968,217	0,298037	83,0584	128,1	0,0647268	91,22	93,18	89,73	91,06	100,91	91,29
481	Brinje	Ličko-senjska	1	92,702	19530,5	1321,8	0,226421	81,2604	189,2	0,0458613	93,73	95,03	96,92	89,65	92,86	88,57
482	Borovo	Vukovarsko-srijemska	1	92,605	15620,2	482,505	0,348727	93,9003	132,1	0,0907716	87,59	90,65	84,63	99,54	100,38	95,05
483	Donja Motičina	Osječko-baranjska	1	92,581	18549	1146,66	0,365722	85,7465	67,6	0,0437376	92,19	94,11	82,93	93,16	108,88	88,26
484	Kapela	Bjelovarsko-bilogorska	1	92,578	15416,2	880,81	0,282189	86,1429	118,7	0,0552359	87,27	92,73	91,32	93,47	102,15	89,92
485	Lukač	Virovitičko-podravska	1	92,449	16788	1338,77	0,305678	84,1141	116,2	0,0446799	89,43	95,12	88,96	91,88	102,48	88,4
486	Privlaka (Vinkovci)	Vukovarsko-srijemska	1	92,433	17611,5	1187,97	0,289786	85,8786	183,7	0,0715564	90,72	94,33	90,55	93,26	93,59	92,28
487	Štefanje	Bjelovarsko-bilogorska	1	92,404	16226,9	891,768	0,316876	86,5527	119,8	0,0619621	88,54	92,78	87,83	93,79	102	90,89
488	Berek	Bjelovarsko-bilogorska	1	92,392	15215,5	1093,66	0,277239	85,7051	117,5	0,0414129	86,96	93,84	91,81	93,13	102,31	87,93
489	Trnava	Osječko-baranjska	1	92,345	14121,3	1066,93	0,334015	88,7425	89,8	0,0603352	85,24	93,7	86,11	95,51	105,96	90,66
490	Udbina	Ličko-senjska	1	92,322	18461,1	1936,94	0,14267	73,1152	270,8	0,106786	92,05	98,24	105,33	83,27	82,11	97,36
491	Petlovac	Osječko-baranjska	1	92,272	20094,5	1141,19	0,350175	81,2149	119,6	0,0604396	94,62	94,08	84,49	89,61	102,03	90,67
492	Crnac	Virovitičko-podravska	1	92,262	17660,8	1930,53	0,317148	80,3479	128,9	0,0466583	90,8	98,2	87,81	88,94	100,81	88,68
493	Lovreć	Splitsko-dalmatinska	1	92,19	18539,2	1027,96	0,305571	74,8702	152,5	0,108018	92,17	93,49	88,97	84,65	97,7	97,54
494	Donja Voća	Varaždinska	1	92,149	13334,1	472,595	0,249583	85,8729	99,6	0,0448461	84	90,6	94,59	93,26	104,67	88,42
495	Negoslavci	Vukovarsko-srijemska	1	92,107	16331,3	427,067	0,297749	84,6203	155,1	0,0889121	88,71	90,36	89,75	92,28	97,35	94,78
496	Unešić	Šibensko-kninska	1	92,102	24081,8	1305,91	0,117318	76,1697	319,7	0,0867971	100,87	94,94	107,88	85,67	75,67	94,48

497	Severin	Bjelovarsko-bilogorska	1	92,018	17700,7	1667,73	0,318026	86,1998	143,5	0,0261682	90,86	96,83	87,72	93,52	98,88	85,73
498	Suhopolje	Virovitičko-podravsko	1	91,935	16473	1056,94	0,345021	87,0894	134,1	0,0636106	88,93	93,64	85,01	94,21	100,12	91,13
499	Staro Petrovo Selo	Brodsko-posavska	1	91,928	16896,1	974,586	0,370282	86,5135	108,7	0,066713	89,6	93,22	82,47	93,76	103,47	91,58
500	Trpinja	Vukovarsko-srijemska	1	91,912	14834,3	1035,2	0,316456	85,6271	154,1	0,0841712	86,36	93,53	87,88	93,07	97,49	94,1
501	Špišić Bukovica	Virovitičko-podravsko	1	91,907	14010,4	890,237	0,318672	89,1476	99,2	0,0432653	85,07	92,78	87,65	95,82	104,72	88,2
502	Nova Rača	Bjelovarsko-bilogorska	1	91,827	15974,9	824,081	0,33578	84,5191	113,7	0,0646259	88,15	92,43	85,93	92,2	102,81	91,28
503	Tompojevci	Vukovarsko-srijemska	1	91,793	20715,7	1310,32	0,29379	71,3057	167,5	0,083878	95,59	94,97	90,15	81,86	95,72	94,06
504	Zagvozd	Splitsko-dalmatinska	1	91,792	21574	2008,17	0,339669	75,753	187	0,0756677	96,94	98,61	85,54	85,34	93,15	92,87
505	Mikleuš	Virovitičko-podravsko	1	91,64	15315,2	847,833	0,356448	85,6426	97,7	0,0636364	87,11	92,55	83,86	93,08	104,92	91,13
506	Zažablje	Dubrovačko-neretvanska	1	91,637	18310,7	619,197	0,354861	79,659	111,6	0,0789474	91,82	91,36	84,02	88,4	103,08	93,34
507	Štitar	Vukovarsko-srijemska	1	91,61	13427,3	526,904	0,355799	89,9819	75,4	0,0607321	84,15	90,88	83,92	96,48	107,85	90,72
508	Dežanovac	Bjelovarsko-bilogorska	1	91,54	15413,3	797,433	0,271508	81,2103	118,2	0,0361057	87,27	92,29	92,39	89,61	102,21	87,16
509	Babina Greda	Vukovarsko-srijemska	1	91,362	12454,8	718,717	0,35785	93,3073	74,1	0,0421775	82,62	91,88	83,72	99,08	108,02	88,04
510	Glina	Sisačko-moslavačka	1	91,236	21844,8	1360,58	0,330636	71,0762	190,6	0,0982293	97,36	95,23	86,45	81,68	92,68	96,13
511	Viljevo	Osječko-baranjska	1	91,214	14897,7	1162,49	0,356236	86,3961	112	0,0462963	86,46	94,2	83,88	93,67	103,03	88,63
512	Stara Gradiška	Brodsko-posavska	1	91,019	18924,2	1190,24	0,349346	72,0157	121	0,0757979	92,78	94,34	84,57	82,41	101,85	92,89
513	Nova Bukovica	Virovitičko-podravsko	1	90,891	18058,7	1316,07	0,377415	80,7036	129,7	0,0520733	91,42	95	81,75	89,21	100,7	89,47
514	Podgorač	Osječko-baranjska	1	90,881	14485,5	1640,6	0,421841	92,7849	102	0,0406977	85,81	96,69	77,29	98,67	104,35	87,82
515	Drenovci	Vukovarsko-srijemska	1	90,7	14816	1259,57	0,377115	83,6749	111,6	0,0537219	86,33	94,7	81,78	91,54	103,08	89,7
516	Gračac	Zadarska	1	90,666	18301,1	1194,6	0,371213	72,8787	134,9	0,0908397	91,8	94,36	82,37	83,09	100,01	95,06
517	Velika Pisanica	Bjelovarsko-bilogorska	1	90,662	15119,1	869,968	0,310636	80,3046	144,8	0,0519348	86,81	92,67	88,46	88,9	98,71	89,45
518	Drenje	Osječko-baranjska	1	90,625	13895,6	661,525	0,353383	86,6385	96,9	0,0386925	84,89	91,58	84,17	93,86	105,02	87,54
519	Čadavica	Virovitičko-podravsko	1	90,596	14978,8	1488,07	0,354812	83,6538	141,2	0,0433245	86,59	95,89	84,02	91,52	99,18	88,2
520	Draž	Osječko-baranjska	1	90,573	18974,3	1022,95	0,361518	81,1404	199,1	0,0799763	92,86	93,47	83,35	89,56	91,56	93,49

521	Popovac	Osječko-baranjska	1	90,188	19277,2	1735,25	0,420427	77,3006	124,5	0,0501592	93,33	97,18	77,43	86,55	101,39	89,19
522	Gradina	Virovitičko-podravsko	1	90,091	13627,4	1029,28	0,369451	82,1921	102,2	0,0465432	84,46	93,5	82,55	90,38	104,32	88,67
523	Lečevica	Splitsko-dalmatinska	1	90,088	25842,8	1545,73	0,246703	72,9102	301,2	0,0512821	103,64	96,2	94,88	83,11	78,11	89,35
524	Markušica	Vukovarsko-srijemska	1	89,938	12666,5	611,076	0,374552	85,2612	155,1	0,0935897	82,96	91,32	82,04	92,78	97,35	95,46
525	Cista Provo	Splitsko-dalmatinska	1	89,717	15122,8	675,792	0,335261	75,0283	155,7	0,0774092	86,81	91,66	85,99	84,77	97,27	93,12
526	Vojnić	Karlovačka	1	89,646	12859	669,002	0,340976	82,7552	163,1	0,0676801	83,26	91,62	85,41	90,82	96,3	91,72
527	Lokvičići	Splitsko-dalmatinska	1	89,52	15419	1123,41	0,374101	75,0564	104,1	0,0445545	87,28	93,99	82,08	84,79	104,07	88,38
528	Voćin	Virovitičko-podravsko	1	89,397	12545,5	1315,78	0,437631	81,1646	42,9	0,0534717	82,77	95	75,7	89,57	112,14	89,67
529	Gornji Bogićevci	Brodsko-posavska	1	89,349	13536,8	801,276	0,455853	91,8716	105,3	0,054722	84,32	92,31	73,87	97,95	103,91	89,85
530	Sopje	Virovitičko-podravsko	1	89,172	13601,2	1057,32	0,384197	84,6727	135,6	0,0303704	84,42	93,65	81,07	92,32	99,92	86,33
531	Šodolovci	Osječko-baranjska	1	89,153	15898,2	999,586	0,387045	80,7047	197,3	0,0764647	88,03	93,35	80,78	89,21	91,79	92,99
532	Jagodnjak	Osječko-baranjska	1	89,125	14283,2	1243,29	0,465407	90,8288	116,9	0,0433333	85,49	94,62	72,91	97,14	102,39	88,21
533	Majur	Sisačko-moslavačka	1	88,983	21638,2	891,709	0,326233	70,4678	247,7	0,0748899	97,04	92,78	86,89	81,2	85,15	92,76
534	Zrinski Topolovac	Bjelovarsko-bilogorska	1	88,948	9483,37	543,128	0,375039	90,5022	105,7	0,0358566	77,96	90,96	81,99	96,88	103,86	87,13
535	Levanjska Varoš	Osječko-baranjska	1	88,887	11261,1	1102,13	0,42636	91,5896	121	0,0392442	80,75	93,88	76,83	97,73	101,85	87,62
536	Sunja	Sisačko-moslavačka	1	88,523	19754,9	921,844	0,393423	71,5495	193	0,0672755	94,08	92,94	80,14	82,05	92,36	91,66
537	Saborsko	Karlovačka	1	88,209	21538,4	2390,02	0,340172	63,8783	272,7	0,0793103	96,88	100,6	85,49	76,05	81,86	93,4
538	Hrvatska Dubica	Sisačko-moslavačka	1	88,158	16504,6	1101,68	0,426107	68,7598	154,3	0,098402	88,98	93,88	76,86	79,87	97,46	96,15
539	Okučani	Brodsko-posavska	1	87,997	14614,3	763,152	0,462621	80,2874	123,9	0,0636364	86,01	92,11	73,19	88,89	101,46	91,13
540	Vrbje	Brodsko-posavska	1	87,995	13359,7	767,924	0,439678	84,5638	123,1	0,0341297	84,04	92,14	75,5	92,24	101,57	86,88
541	Cetingrad	Karlovačka	1	87,923	17852,8	967,984	0,446246	71,9475	135,7	0,0593886	91,1	93,18	74,84	82,36	99,91	90,52
542	Gunja	Vukovarsko-srijemska	1	87,609	12286,9	509,806	0,487385	85,2037	108,3	0,073193	82,36	90,79	70,7	92,74	103,52	92,51
543	Plaški	Karlovačka	1	87,457	14662,6	777,232	0,429761	74,1244	196,8	0,104846	86,09	92,19	76,49	84,06	91,86	97,08
544	Žumberak	Zagrebačka	1	87,027	21204,8	1473,82	0,16363	71,6123	407,1	0,0659091	96,36	95,82	103,23	82,1	64,16	91,46
545	Đulovac	Bjelovarsko-bilogorska	1	86,815	10751,9	598,839	0,486448	87,066	66,5	0,0236546	79,95	91,25	70,8	94,19	109,03	85,37

546	Kijevo	Šibensko-kninska	1	86,744	27156	1489,57	0,113945	49,1639	326,8	0,042654	105,7	95,9	108,22	64,53	74,73	88,11
547	Krnjak	Karlovačka	1	86,452	12251,7	725,381	0,386501	77,0264	254,6	0,0892857	82,31	91,91	80,84	86,34	84,25	94,84
548	Dvor	Sisačko-moslavačka	1	84,364	15306,6	712,789	0,447808	64,7848	271,8	0,116846	87,1	91,85	74,68	76,75	81,98	98,81
549	Donji Lapac	Ličko-senjska	1	83,742	16421,7	854,393	0,422846	66,0672	345,4	0,130826	88,85	92,59	77,19	77,76	72,28	100,83
550	Donji Kukuruzari	Sisačko-moslavačka	1	83,665	12879,6	441,593	0,53605	67,2319	120,3	0,0611354	83,29	90,43	65,82	78,67	101,94	90,77
551	Vrhovine	Ličko-senjska	1	83,637	11741,1	923,231	0,30368	72,5755	401,4	0,11465	81,5	92,95	89,16	82,85	64,91	98,5
552	Kistanje	Šibensko-kninska	1	83,457	7927,19	382,355	0,509049	75,6117	193,9	0,0947867	75,52	90,13	68,53	85,23	92,24	95,63
553	Gvozd	Sisačko-moslavačka	1	81,108	15285,2	813,597	0,536995	64,4236	300	0,0822591	87,07	92,38	65,72	76,47	78,26	93,82
554	Biskupija	Šibensko-kninska	1	77,333	14343,4	1057,88	0,451623	56,701	467,4	0,127182	85,59	93,65	74,3	70,43	56,21	100,3
555	Ervenik	Šibensko-kninska	1	60,581	12443,4	892,294	0,487503	51,7066	779,8	0,132597	82,61	92,79	70,69	66,52	15,06	101,08
556	Civljane	Šibensko-kninska	1	37,456	15535	6058,98	0,347999	38,5757	1086,7	0,025641	87,46	119,74	84,71	56,24	-25,38	85,65

Izvor: ESTAT, 2017. [dostupno na: <http://www.escogrupa.hr/betaindex/login/>]

Prilog 2. Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti prema novom modelu izračuna na županijskoj razini (razdoblje 2013.-2015.)

	Županija	Razvojna Skupina	Indeks	Vrijednosti osnovnih pokazatelja						Vrijednosti standardiziranih pokazatelja					
				Prosječni dohodak po stanovniku	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Stupanj obrazovanja (VSS, 20-65)	Prosječni dohodak po stanovniku	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Stupanj obrazovanja (VSS, 20-65)
1	Grad Zagreb	4	118,102	45013,3	6462,67	0,112702	103,105	118,9	0,393528	131,93	126,03	111,47	114,61	99,45	132,24
2	Istarska	4	108,799	34477,4	5304,66	0,0771781	101,919	136,8	0,224968	112,85	117,4	117,57	112,48	90,84	106,28
3	Dubrovačko-neretvanska	4	108,592	30093	4533,95	0,140732	102,258	109,4	0,261759	104,91	111,65	106,66	113,09	104,03	111,94
4	Zagrebačka	4	105,971	31651,4	3147,14	0,123634	102,059	100,1	0,167797	107,73	101,32	109,59	112,73	108,5	97,47
5	Primorsko-goranska	4	105,247	34700,2	5115,34	0,128004	97,7906	155,3	0,274695	113,25	115,99	108,84	105,06	81,93	113,94
6	Zadarska	3	104,741	25932,9	3762,69	0,138695	104,035	117,4	0,208543	97,38	105,9	107,01	116,28	100,18	103,75
7	Splitsko-dalmatinska	3	104,004	27463,7	3414,36	0,208281	100,567	102,3	0,247201	100,15	103,31	95,06	110,05	107,44	109,7
8	Varaždinska	3	101,338	27648,6	2283,47	0,118444	96,1063	107,3	0,162798	100,48	94,88	110,48	102,03	105,04	96,7
9	Međimurska	3	100,293	24020,4	2006,38	0,136669	98,5062	91,8	0,136653	93,91	92,81	107,35	106,35	112,5	92,68
10	Krapinsko-zagorska	2	98,608	27588,1	2014,65	0,132581	94,2532	112,6	0,126632	100,37	92,87	108,06	98,7	102,49	91,13
11	Koprivničko-križevačka	2	98,351	23813,6	2721,1	0,162188	94,0617	110,5	0,148309	93,54	98,14	102,97	98,36	103,5	94,47
12	Šibensko-kninska	2	97,326	26496,1	3169,98	0,17287	93,1668	146,1	0,194427	98,4	101,49	101,14	96,75	86,36	101,57
13	Osječko-baranjska	2	96,257	25604	2235,22	0,252537	93,0153	106,3	0,174899	96,78	94,52	87,46	96,48	105,52	98,57
14	Karlovačka	2	94,94	28841,8	2469,85	0,191353	89,4988	149	0,183593	102,64	96,27	97,96	90,16	84,97	99,91
15	Požeško-slavonska	2	94,038	22180,9	1514,09	0,205333	89,0391	99,2	0,142933	90,58	89,14	95,56	89,34	108,94	93,64
16	Brodsko-posavska	1	93,266	21129,2	1503,16	0,246424	91,937	96,5	0,134205	88,68	89,06	88,51	94,54	110,24	92,3
17	Bjelovarsko-bilogorska	1	92,602	22757,8	1855,61	0,241795	89,8636	114,9	0,131024	91,63	91,69	89,3	90,82	101,38	91,81
18	Ličko-senjska	1	92,236	26716,2	3017,69	0,174499	86,9308	166	0,159635	98,79	100,35	100,86	85,55	76,78	96,22
19	Vukovarsko-srijemska	1	92,196	21630,9	1579,6	0,267647	90,326	98,3	0,131994	89,58	89,63	84,86	91,65	109,37	91,96
20	Sisačko-moslavačka	1	91,924	26671	2440,11	0,261013	86,3554	131,1	0,148137	98,71	96,04	86	84,51	93,58	94,45
21	Virovitičko-podravska	1	90,94	20592,4	1832,73	0,276786	89,6669	103,3	0,114534	87,7	91,52	83,29	90,46	106,96	89,27

Izvor: ESTAT, 2017. [dostupno na: <http://www.escogrupa.hr/betaindex/login/>]